

EURÓPSKA
KOMISIA

V Bruseli 30. 1. 2019
COM(2019) 22 final

ANNEXES 1 to 3

PRÍLOHY

k

diskusnému dokumentu

Smerom k udržateľnej Európe do roku 2030

PRÍLOHA I – Príspevok Junckerovej Komisie k cieľom udržateľného rozvoja

Agenda 2030 pre udržateľný rozvoj, ktorú 25. septembra 2015 prijala Organizácia Spojených národov, stanovuje globálny rámec v záujme dosiahnutia udržateľného rozvoja do roku 2030. Jeho súčasťou je ambiciózný súbor 17 cieľov udržateľného rozvoja (CUR) a 169 súvisiacich cieľov, ktoré by mali krajiny a zainteresované strany dosiahnuť.

EÚ zohrala kľúčovú úlohu pri formovaní Agendy 2030 pre udržateľný rozvoj z dielne Organizácie Spojených národov a spolu so svojimi členskými štátmi sa zaviazala, že bude priekopníkom aj pri jeho vykonávaní, a to tak v rámci EÚ, ako aj využitím svojich vonkajších politík na podporu implementačného úsilia v iných krajinách, najmä v tých, ktoré to najviac potrebujú.

Kľúčové aspekty udržateľného rozvoja sú súčasťou všetkých 10 priorít Junckerovej Komisie: zamestnanosť, rast a investície (priorita 1), digitálny jednotný trh (priorita 2), dosiahnutie bezpečnejšej, cenovo dostupnejšej a udržateľnejšej energie (priorita 3), prehĺbený a spravodlivejší vnútorný trh (priorita 4), hlbšia a spravodlivejšia hospodárska a menová únia (priorita 5), otvorený a spravodlivý obchod (priorita 6), spravodlivosť a základné práva (priorita 7), migrácia (priorita 8), silnejší globálny aktér (priorita č. 9), únia demokratickej zmeny (priorita 10).

Junckerova Komisia od začiatku svojho mandátu v novembri 2014 začleňuje udržateľný rozvoj do kľúčových prierezových programov, ako aj sektorových politík a iniciatív s využitím nástrojov lepšej právnej regulácie. Všetky posúdenia vplyvu, ktoré Komisia vypracúva pri príprave legislatívnych návrhov, zahŕňajú analýzu sociálnych, environmentálnych a hospodárskych vplyvov s cieľom náležite zohľadniť aspekty udržateľného rozvoja. Okrem toho

všetky nedávne obchodné dohody EÚ obsahujú kapitolu o udržateľnom rozvoji na podporu udržateľného rastu a rozvoja a dôstojnej práce pre všetkých.

Junckerova Komisia stála pri zrode mnohých kľúčových iniciatív, o ktoré sa opierajú politiky budúcej generácie v záujme udržateľnej európskej budúcnosti – od Európskeho piliera sociálnych práv, Európskeho konsenzu o rozvoji, globálnej stratégie v oblasti zahraničnej a bezpečnostnej politiky, stratégie Obchod pre všetkých založenej na hodnotách cez strategický záväzok pre rodovú rovnosť a európsky vzdelávací priestor, balík predpisov o obehovom hospodárstve, balíky opatrení v oblasti mobility a čistej energie či stratégiu modrého rastu až po Investičný plán pre Európu a akčný plán o udržateľnom financovaní, mestskú agendu EÚ a akčný plán v oblasti prírody. Komisia takisto navrhla posilniť prepojenie medzi financovaním EÚ a právnym štátom, posudzovať všetky výskumné a inovačné činnosti spolufinancované EÚ z hľadiska ich environmentálnych a sociálnych vplyvov, ako aj prijať ambicióznejší cieľ výdavkov súvisiacich s klímou v budúcom rozpočte EÚ. Nedávno predstavila dlhodobú európsku strategickú víziu pre prosperujúce, moderné, konkurencieschopné a klimaticky neutrálne hospodárstvo do roku 2050, ktorá vytvára predpoklady pre štrukturálny posun európskeho hospodárstva, v ktorom rast a zamestnanosť pôjdu ruka v ruku so snahou o klimatickú neutralitu. To si bude vyžadovať prelomové riešenia a investície do výskumu a inovácií.

V tomto dokumente sa uvádza prehľad príspevkov Junckerovej Komisie k Agende 2030 pre udržateľný rozvoj z dielne Organizácie Spojených národov. Po úvodnej prezentácii najväčších politických úspechov nasleduje zoznam rôznych

opatrení, ktoré boli prijaté v súvislosti s každým z CUR.

Hoci sa táto príloha zameriava na iniciatívy Junckerovej Komisie, je samozrejmé, že k dosahovaniu CUR prispievajú aj mnohé ďalšie politiky EÚ, ktoré už prebiehali pred jej nástupom. Patrí sem napríklad Charta základných práv EÚ,

stratégia EÚ v oblasti biodiverzity do roku 2020, balík opatrení pre čisté ovzdušie, pretrvávajúca implementácia stratégie sociálnej zodpovednosti podnikov, európsky preukaz zdravotného poistenia, pravidlá udržateľného používania pesticídov či pravidlá EÚ upravujúce tabakové výrobky.

Príklady úspešných politík

Európsky pilier sociálnych práv

V Európskom pilieri sociálnych práv z novembra 2017 sa stanovuje 20 zásad, ktoré sú priamo zamerané na podporu vzostupnej konvergenencie smerom k lepším pracovným a životným podmienkam v Európe. Piliér pomáha bojovať proti chudobe vo všetkých jej rozmeroch a zabezpečiť spravodlivé, primerané a udržateľné systémy sociálneho zabezpečenia. Podporuje rovnosť príležitostí a prístup na trh práce vrátane rodovej rovnosti a spravodlivých pracovných podmienok a podporuje sociálnu inklúziu a ochranu. Súčasťou piliera je aj sociálny prehľad, ktorý spolu s inými nástrojmi prispieva k jeho monitorovaniu.

Uplatňovanie zásad a práv stanovených v Európskom pilieri sociálnych práv takisto výrazne prispeje k udržateľnej Európe tým, že poskytne aktívnu podporu v záujme zamestnanosti a spravodlivých miezd, ktoré zabezpečujú dôstojnú životnú úroveň, a tým, že pomôže vybaviť ľudí zručnosťami 21. storočia, sprístupní im kvalitné pracovné miesta a bude zmierňovať vplyv demografického starnutia na trh práce a systémy sociálnej ochrany. Európsky pilier sociálnych práv bude stimulovať konkurencieschopnosť a inovácie a zároveň podporovať sociálnu spravodlivosť, rovnaké príležitosti, sociálny dialóg a prístup ku kvalitným službám starostlivosti vrátane cenovo dostupnej kvalitnej zdravotnej starostlivosti pre všetkých, starostlivosti o deti a dlhodobej starostlivosti, pomoci pri bývaní či iných základných služieb.

Opatrenia EÚ v oblasti rodovej rovnosti

V roku 2015 prijala Komisia strategický záväzok pre rodovú rovnosť na roky 2016 – 2019. Ide o rámec pretrvávajúceho úsilia Komisie o presadzovanie rodovej rovnosti a posilnenia postavenia žien. Európsky pilier sociálnych práv potvrdil záväzok EÚ pričiňovať sa o rovnosť zaobchádzania a príležitostí medzi mužmi a ženami vo všetkých oblastiach. V roku 2017 Komisia predložila komplexný balík legislatívnych a politických opatrení na podporu rovnováhy medzi pracovným a súkromným životom, ktorý podporuje väčšiu účasť žien na trhu práce.

Akčný plán EÚ o rodovej rovnosti na roky 2016 – 2020 je rámcom EÚ na podporu rodovej rovnosti a posilnenia postavenia žien a dievčat v našich vonkajších vzťahoch s tretími krajinami, ako aj na medzinárodných fórach a v medzinárodných programoch. EÚ tento akčný plán pre rodovú rovnosť realizuje prostredníctvom revidovanej európskej susedskej politiky a svojej rozvojovej politiky.

Stratégia EÚ pre mládež

V máji 2018 Komisia predložila návrhy na novú stratégiu EÚ pre mládež s názvom Zapájať mladých ľudí, spájať ich a posilňovať ich postavenie, ktorú schválila Rada v novembri 2018. Tento nový rámec spolupráce v oblasti mládeže na obdobie 2019 – 2027 má priblížiť EÚ mladým ľuďom a pomáhať pri riešení otázok, ktoré sa ich týkajú. Cieľom novej stratégie EÚ pre mládež je podporiť účasť mladých ľudí na občianskom a demokratickom živote (zapájať), spájať mladých ľudí v celej EÚ a mimo nej s cieľom podporiť dobrovoľníctvo, príležitosti na vzdelávanie v zahraničí, solidaritu a medzikultúrne porozumenie (spájať) a podporovať posilnenie postavenia mládeže rozvojom inovácií pri práci s mládežou a zlepšovať jej kvalitu a uznávanie (posilňovať postavenie). Medzi navrhované nástroje na dosiahnutie cieľov

stratégie patrí obnovený dialóg o mládeži, využívanie plánovacích kalendárov vnútroštátnych činností, ako aj pracovný plán Rady pre mládež na roky 2019 – 2020.

Komisia takisto pomáha členským štátom EÚ zvyšovať zamestnanosť mladých ľudí. Každoročne získa ponuku zamestnania, ďalšieho vzdelávania, stáže alebo učňovskej prípravy viac ako 3,5 milióna mladých zaregistrovaných v záruke pre mladých ľudí.

Prepojenie financovania EÚ s dodržiavaním zásad právneho štátu

Návrh budúceho viacročného európskeho rozpočtu na obdobie 2021 – 2027 z dielne Komisie je rozpočtom, ktorý sa riadi zásadami prosperity, udržateľnosti, solidarity a bezpečnosti.

Návrh zahŕňa nový mechanizmus na posilnenie prepojenia medzi financovaním EÚ a právnym štátom. Ak v určitom členskom štáte dochádza k rozsiahlym nedostatkom v dodržiavaní zásad právneho štátu, má to vážne dôsledky na správne finančné riadenie a účinné financovanie zo strany EÚ. Nejde o sankčný mechanizmus, ale o rozpočtový nástroj, ktorý umožňuje chrániť rozpočet EÚ a zabezpečovať správne finančné riadenie a zároveň presadzovať právny štát.

Investičný plán pre Európu (Junckerov plán)

Po celosvetovej hospodárskej a finančnej kríze EÚ trpela nízkou mierou investícií. Investičný plán pre Európu, označovaný aj ako Junckerov plán, sa zameriava na odstraňovanie prekážok brániacich investíciám, zviditeľňovanie investičných projektov a poskytovanie technickej pomoci na ne, ako aj na inteligentnejšie využívanie finančných zdrojov.

V júli 2018 Európsky fond pre strategické investície zakotvený v Junckerovom pláne dosiahol svoj pôvodný cieľ investovať 315 miliárd EUR a od roku 2015 do decembra 2018 v celej EÚ zmobilizoval dodatočné investície vo výške 371 miliárd EUR. Podporil už viac než 750 000 pracovných miest. Do roku 2020 by sa tento počet mal zvýšiť až na 1,4 milióna pracovných miest. Lepší prístup k financovaniu využíva viac ako 850 000 malých a stredných podnikov (MSP). Aspoň 40 % financovania z Európskeho fondu pre strategické investície v rámci okna pre infraštruktúru a inovácie podporuje prvky projektu, ktoré prispievajú k opatreniam v oblasti klímy v súlade s Parížskou dohodou.

Horizont 2020 – program EÚ pre výskum a inováciu

Horizont 2020 je celosvetovo najväčší program na podporu spolupráce v oblasti vedy, technológie a inovácie v EÚ aj mimo nej.

Zo súčasného rámcového programu pre výskum a inovácie Horizont 2020 je na obdobie siedmich rokov (2014 až 2020) k dispozícii takmer 77 miliárd EUR popri ďalších súkromných a vnútroštátnych verejných investíciách, ktoré tento balík priláka. Viac ako 60 % tohto rozpočtu sa investuje do udržateľného rozvoja. Pre nástupnícky program Horizont Európa sa navrhuje ešte väčší rozpočet.

Cieľom programu Horizont 2020 je pomôcť dosiahnuť inteligentný, udržateľný a inkluzívny hospodársky rast. Cieľom je zabezpečiť, aby EÚ dosiahla svetovú úroveň vedy a techniky, ktoré budú prínosom pre hospodárstvo, spoločnosť a životné prostredie, budú odstraňovať prekážky brániace inováciám a uľahčia spoluprácu verejného a súkromného sektora pri riešení veľkých výziev, ktorým naša spoločnosť čelí.

Financovanie udržateľného rozvoja

Naša planéta čoraz viac zápasí s nepredvídateľnými následkami zmeny klímy a vyčerpania zdrojov, a preto je nutné prijať naliehavé opatrenia, aby sme sa adaptovali na udržateľnejší vzorec existencie. Ak sa majú do roku 2030 dosiahnuť ciele EÚ, na ktorých sa krajiny dohodli v Paríži (vrátane 40-percentného zníženia emisií skleníkových plynov), podľa odhadov treba realizovať dodatočné investície v hodnote približne 180 miliárd EUR ročne.

Práve preto Komisia v marci 2018 prijala akčný plán o udržateľnom financovaní s cieľom posilniť úlohu financovania pri podpore dobre fungujúceho hospodárstva, ktoré plní aj environmentálne a sociálne ciele. Tým EÚ umožňuje finančnému sektoru plne využívať svoju váhu na dosiahnutie CUR.

#SustainableFinanceEU

Akčný plán pre obehové hospodárstvo

V obehovom hospodárstve sa hodnota výrobkov, materiálov a zdrojov čo najdlhšie udržiava v hospodárstve a minimalizuje sa tvorba odpadu (napr. potravinového odpadu, plastov, morského odpadu). Širšie výhody obehového hospodárstva zahŕňajú vytvorenie nových konkurenčných výhod a zníženie potreby nedostatkových zdrojov, spotreby energie a emisií oxidu uhličitého.

Opatrenia, ku ktorým Komisia pristúpila od prijatia akčného plánu pre obehové hospodárstvo v roku 2015, podporujú obehové hospodárstvo v každom kroku hodnotového reťazca. EÚ svojím balíkom predpisov o obehovom hospodárstve vysiela hospodárskym subjektom a spoločnosti jasný signál o tom, ako napredovať. Opatrenia na úrovni EÚ môžu stimulovať investície, vytvárať rovnaké podmienky a odstraňovať prekážky na jednotnom trhu.

Čistá planéta pre všetkých – dlhodobá vízia pre prosperujúce, moderné, konkurencieschopné a klimaticky neutrálne hospodárstvo do roku 2050

Dlhodobá vízia pre prosperujúce, moderné, konkurencieschopné a klimaticky neutrálne hospodárstvo do roku 2050, ktorú Komisia prijala v novembri 2018, ukazuje, ako môže Európa viesť snahy o klimatickú neutralitu modernizáciou energetického systému, investovaním do realistických technologických riešení, posilňovaním postavenia občanov a zosúladením činnosti v kľúčových oblastiach, ako sú priemyselná politika, financie, obehové hospodárstvo a výskum, a to s ohľadom sociálnu spravodlivosť a podporu spravodlivého prechodu. V plnom súlade s CUR táto vízia uvádza aj niekoľko strategických stavebných prvkov, ktoré sú základom prechodu na klimaticky neutrálnu EÚ.

Cieľom dlhodobej vízie je vhodne nasmerovať politiku EÚ v oblasti klímy a otvoriť dôkladnú diskusiu o tom, ako by sa EÚ mala pripraviť na obdobie do roku 2050, aby do roku 2020 mohla predložiť ambicióznú dlhodobú stratégiu EÚ ako odpoveď na Rámcový dohovor OSN o zmene klímy do roku 2020.

Parížska dohoda o zmene klímy – balík opatrení v oblasti čistej energie pre všetkých Európanov

Európa zohrala kľúčovú úlohu pri tom, keď sa v Paríži uzatvorila vôbec prvá všeobecne právne záväzná dohoda o klíme, v ktorej sa stanovuje globálny akčný plán na boj proti zmene

klímy. EÚ súhlasila, že do roku 2030 zníži emisie skleníkových plynov aspoň o 40 % v porovnaní s rokom 1990.

Viedlo to k balíku opatrení v oblasti čistej energie pre všetkých Európanov, ktorý podnietil prechod na čistú energiu a modernizáciu energetického systému v záujme dosiahnutia cieľov Parížskej dohody.

Prechod na čistú energiu a boj proti zmene klímy výrazne zmenia spôsob, akým vyrábame a spotrebúvame energiu. Na jednotlivé sektory a regióny bude mať rôznorodý vplyv. Obchodné modely s vysokými emisiami uhlíka, ako je ťažba uhlia, stratia na rentabilite a napokon sa postupne zrušia.

Komisia preto vyhlásila špecializované iniciatívy na riešenie sociálnych a hospodárskych problémov, ktorým čelia občania v uhoľných regiónoch. Tieto iniciatívy podporujú rozvoj stratégií prechodu, konkrétne projekty zamerané na štrukturálnu diverzifikáciu, ako aj technologickú transformáciu. Cieľom podporných opatrení pre 41 regiónov v 12 členských štátoch, v ktorých sa ťaží uhlie, je prechod pretaviť na príležitosti, ktoré podnietia inovácie, investície a nové zručnosti.

Európa v pohybe

V nadväznosti na stratégiu pre nízkoemisnú mobilitu prijala Komisia v rokoch 2017 a 2018 tri balíky opatrení v oblasti mobility s názvom Európa v pohybe. Súbor rôznych iniciatív pod hlavičkou Európa v pohybe zvýši bezpečnosť premávky, podporiť inteligentné spoplatňovanie ciest, znížiť emisie CO₂, znečistenie ovzdušia a hustotu dopravy, obmedziť byrokráciu pre podniky, bojovať proti nelegálnemu zamestnávaniu a zabezpečiť náležité podmienky a časy odpočinku pre pracovníkov. Dlhodobé prínosy týchto opatrení ďaleko presiahnu hranice odvetvia dopravy a podporia rast a vytváranie pracovných miest, posilnia sociálnu spravodlivosť, ponúknu spotrebiteľom viac možností výberu a pevne nasmerujú Európu na cestu k nulovým emisiám.

V poslednom balíku Európa v pohybe sa presadzuje pozitívny program a jeho cieľom je umožniť všetkým Európanom využívať výhody z bezpečnejšej dopravy, menej znečisťujúcich vozidiel a viac moderných technologických riešení a zároveň podporovať konkurencieschopnosť priemyslu EÚ. Medzi súvisiace iniciatívy patrí integrovaná politika bezpečnosti cestnej premávky v budúcnosti, ktorá obsahuje opatrenia pre vozidlá a bezpečnosť infraštruktúry, vôbec prvé normy CO₂ pre ťažké úžitkové vozidlá, strategický akčný plán pre vývoj a výrobu batérií v Európe a výhľadová stratégia prepojenej a automatizovanej mobility.

Stratégia EÚ pre plasty

Zdravé oceány sú pre našu existenciu zásadné. Sú neodmysliteľným zdrojom potravy a príjmov pre zhruba 40 % svetovej populácie. Naše podnebie, voda i kyslík v konečnom dôsledku všetky pochádzajú z morí a závisia od nich.

Program EÚ pre medzinárodnú správu oceánov vytvoril zastrešujúci rámec na posilnenie medzinárodnej správy oceánov, aby boli oceány chránené, bezpečné, čisté, ako aj legálne a udržateľne využívané. Jedným z opatrení zahrnutých do programu správy oceánov bol boj proti morskému odpadu.

Komisia v máji 2018 navrhla nové celoúnijné pravidlá zamerané na desať jednorazových plastových výrobkov, ktoré sa najčastejšie nachádzajú na plážach a v moriach Európy, ako aj

na stratený a odhodený rybársky výstroj. Tieto predmety spolu tvoria 70 % celkového morského odpadu.

Ďalšie iniciatívy týkajúce sa plastov zahŕňajú opatrenia na predchádzanie znečisťovaniu odpadom, dosiahnutie toho, aby hospodárstvo v oblasti plastov malo obehový charakter, zameranie sa na morské zdroje morského odpadu a lepšie chápanie a monitorovanie morského odpadu.

Akčný plán EÚ pre ľudí, prírodu a hospodárstvo

Hlavnými iniciatívami EÚ na ochranu prírody sú právne predpisy o ochrane vtáctva a biotopov. Vytvárajú najväčšiu koordinovanú sieť chránených oblastí na svete (Natura 2000), ktorá prispieva k fungovaniu hospodárstva EÚ čistením vody, ukladaním uhlíka, opelením alebo rozvojom cestovného ruchu („ekosystémové služby“), čo zodpovedá 1,7 až 2,5 % HDP EÚ.

Komisia v apríli 2017 prijala Akčný plán pre ľudí, prírodu a hospodárstvo s cieľom zabezpečiť, aby sa zákony v plnej miere vykonávali v praxi, a tým zlepšiť ochranu prírody v prospech občanov EÚ a hospodárstva.

V akčnom pláne sa predpokladá 15 hlavných opatrení, ktoré sa majú vykonať do roku 2019 v rámci štyroch kľúčových priorít: zlepšenie poznatkov a usmernení v záujme lepšieho súladu so sociálno-ekonomickými činnosťami, dokončenie siete a zabezpečenie jej účinného spravovania, posilnenie investícií do sústavy Natura 2000 a zabezpečenie zvýšeného financovania, zapojenie občanov, zainteresovaných strán a miestnych komunít.

Mestská agenda EÚ

Európske mestá sú stredobodom mnohých dnešných hospodárskych, environmentálnych a sociálnych výziev. Viac ako 70 % občanov EÚ žije v mestských oblastiach a približne 85 % HDP EÚ sa vytvára v mestách.

Mestská agenda EÚ, ktorá sa začala v máji 2016, má kľúčový význam pri zaistovaní toho, aby mestské oblasti pôsobili ako hybná sila inovačných udržateľných riešení podporujúcich prechod na nízkouhlíkové a odolné spoločnosti. Mestská agenda je spoločným úsilím Komisie, členských štátov a európskych miest o to, aby sa pozornejšie dbalo na vplyv politik v mestských oblastiach. Zameriava sa aj na posilnenie odolnosti mestských oblastí vďaka predchádzaniu katastrofám a rizikám súvisiacim so zmenou klímy.

Mestskú agendu EÚ dopĺňajú iniciatívy Komisie, ktoré podporujú dlhodobé opatrenia v oblasti energetiky a klímy na miestnej úrovni, ako je napríklad **Dohovor primátorov a starostov**. Na základe tejto európskej iniciatívy bol v roku 2016 zriadený Globálny dohovor primátorov a starostov o klíme a energetike, ktorý spája 10,28 % svetovej populácie v aliancii na podporu boja proti zmene klímy a na prechod na spoločnosť s nízkymi emisiami.

Program v oblasti zručností pre Európu

Vďaka novému programu v oblasti zručností pre Európu investuje Európa do ľudí, aby mohli s dôverou čeliť budúcnosti. Realizáciou desiatich opatrení programu v oblasti zručností Komisia pomáha vybaviť ľudí správnymi zručnosťami, aby držali krok so zmenami v spoločnosti a na trhu práce. Európa takisto zviditeľňuje zručnosti, zlepšuje ich porovnateľnosť a zhromažďuje informácie o potrebách zručností v rozličných povolaniach a odvetviach v

celej Európe. Komisia navyše podporuje európske krajiny, aby zintenzívnili svoju pomoc dospelým, ktorí majú ťažkosti so základnými zručnosťami. Začali sa iniciatívy na prípravu ľudí na digitálnu revolúciu a budúcnosť práce. Napokon možno spomenúť, že Komisia vytvorila Európsky týždeň odborných zručností, aby zvýšila informovanosť o mnohých príležitostiach, ktoré ponúka odborné vzdelávanie a príprava. Od roku 2016 tieto úspešné každoročné podujatia pomohli miliónom mladých i dospelých pochopiť, že odborné vzdelávanie a príprava môžu byť prvou alebo rovnocennou voľbou.

Udržateľné biohospodárstvo EÚ s cieľom posilniť prepojenie hospodárstva, spoločnosti a životného prostredia

Žijeme vo svete obmedzených zdrojov. Globálne výzvy ako zmena klímy, degradácia pôdy a ekosystémov v spojení s rastúcou populáciou nás nútia hľadať nové spôsoby výroby a spotreby našich biologických zdrojov, ktoré rešpektujú ekologické hranice našej planéty. Biohospodárstvo má hodnotu obratu 2,3 bilióna EUR, čo predstavuje 8,2 % pracovnej sily EÚ, a je teda kľúčovou zložkou hospodárstva EÚ.

V rámci aktualizovanej stratégie pre biohospodárstvo sa začne 14 akcií, čím sa pripraví pôda pre inovatívnejšiu a konkurencieschopnejšiu spoločnosť, ktorá efektívnejšie využíva zdroje a dokáže zosúladiť potravinovú bezpečnosť s udržateľným využívaním biotických obnoviteľných zdrojov a zároveň zabezpečovať ochranu životného prostredia. Vďaka stratégii sa posilnia odvetvia biopriemyslu a vyvinú nové technológie na zhodnocovanie biologického odpadu, poskytnú prínosy vidieckym komunitám a zabezpečí sa, aby biohospodárstvo rešpektovalo ekologické obmedzenia.

Politika súdržnosti EÚ

Politika súdržnosti EÚ je hlavnou investičnou politikou EÚ, ktorej hlavným poslaním je dosiahnuť hospodársku, sociálnu a územnú súdržnosť znižovaním rozdielov medzi úrovňami rozvoja rôznych regiónov. Je jednou z najprierezovejších politík a prispieva k plneniu väčšiny, ak nie všetkých 17 CUR.

Okrem toho sú súčasťou všetkých fáz vykonávania politiky kľúčové prierezové zásady a ciele, ako je udržateľný rozvoj, odstraňovanie nerovností, podpora rovnosti medzi mužmi a ženami, zohľadňovanie rodového hľadiska či boj proti diskriminácii. Tým, že sa uprednostňuje zásada partnerstva, sa zabezpečuje, aby vnútroštátni a regionálni aktéri boli angažovaní a preberali zodpovednosť za plnenie priorít EÚ prostredníctvom spolufinancovaných projektov.

Európsky vzdelávací priestor

EÚ sa do roku 2025 snaží vytvoriť európsky vzdelávací priestor a dosiahnuť tak kontinent, na ktorom „vzdelávanie, štúdiu a výskumu nebránia štátne hranice. Kontinent, na ktorom by pobyt v inom členskom štáte – či už kvôli štúdiu, vzdelávaniu alebo práci – bol normou a kde by sa ľudia bežne okrem materčiny dohodli dvomi ďalšími jazykmi. Kontinent, na ktorom ľudia majú jasnú predstavu o svojej európskej identite, o európskom kultúrnom dedičstve a jeho rozmanitosti.“

V súlade s prvou zásadou Európskeho piliera sociálnych práv je cieľom sprístupniť inovatívne, inkluzívne a celoživotné vzdelávanie pre všetkých. Medzi prvé konkrétne opatrenia patrí vytvorenie európskych univerzít, dosiahnutie toho, aby sa kvalifikácie získané vo vyššom sekundárnom a terciárnom vzdelávaní, ako aj študijné pobyty v zahraničí automaticky uznávali

vo všetkých členských štátoch, skvalitňovanie jazykového vzdelávania, podpora kvalitného vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve, podpora získavania kľúčových kompetencií a posilňovanie digitálneho vzdelávania.

Platforma EÚ pre potravinové straty a plytvanie potravinami

V EÚ sa približne 20 % všetkých vyrobených potravín stratí alebo vyplytvá, zatiaľ čo 43 miliónov ľudí si nemôže dovoliť kvalitné jedlo každý druhý deň. Viac ako polovica celkového množstva potravinového odpadu v EÚ pochádza z domácností, a keď sa k nim prirátajú stravovacie služby a maloobchod, tento objem dosahuje až 70 %.

Neexistuje jedna príčina s jedným riešením, pretože potravinový reťazec je zložitý a dynamický systém. Boj proti plytvaniu potravinami znamená spoluprácu so všetkými kľúčovými aktérmi verejného a súkromného sektora s cieľom lepšie identifikovať, merať, pochopiť a nájsť riešenia na riešenie tohto problému.

Platforma EÚ pre potravinové straty a plytvanie potravinami, ktorá vznikla v roku 2016, spája medzinárodné organizácie, členské štáty a zainteresované strany s cieľom vymedziť osvedčené postupy a urýchliť pokrok pri predchádzaní vzniku potravinového odpadu. Komisia s podporou platformy prijala usmernenia EÚ na uľahčenie darovania potravín (2017) a realizuje 3-ročný pilotný projekt EÚ na podporu ich implementácie v praxi. V roku 2018 boli prijaté usmernenia EÚ s cieľom zhodnotiť potraviny, ktoré sú bezpečné, ale už nepoužiteľné na ľudskú spotrebu, ako zdroj krmiva pre zvieratá. Komisia takisto aktívne skúma spôsoby, ako zlepšiť využívanie a chápanie dátumu spotreby a dátumu minimálnej trvanlivosti v dodávateľskom reťazci a zo strany spotrebiteľov, aby sa znížil objem súvisiaceho potravinového odpadu.

Európsky konsenzus o rozvoji

V roku 2017 EÚ a jej členské štáty prijali Európsky konsenzus o rozvoji – spoločnú víziu rozvojovej politiky. Konsenzus odráža nový rámec vonkajšej činnosti a aktualizuje víziu rozvojovej politiky z hľadiska Agendy 2030 z dielne Organizácie Spojených národov a z hľadiska CUR. Zároveň podporuje koordinované vykonávanie Parížskej dohody o zmene klímy a programu dôstojnej práce.

Konsenzus pozostáva z piatich bodov, ktoré tvoria rámec Agendy 2030 pre udržateľný rozvoj z dielne Organizácie Spojených národov: ľudia, planéta, prosperita, mier a partnerstvo. Hlavným cieľom zostáva odstránenie chudoby. Konsenzus integruje hospodárske, sociálne a environmentálne rozmery udržateľného rozvoja a posilňuje rozhodujúcu väzbu medzi vonkajšími politikami, ako sú humanitárna, rozvojová a obchodná politika či politiky zamerané na podporu mieru a bezpečnosti a na riešenie migrácie, životného prostredia a zmeny klímy.

Smerom k novej africko-európskej aliancii

EÚ je najväčším partnerom Afriky v oblasti obchodu, investícií a rozvoja. V roku 2017 až 36 % afrického obchodu s tovarom prebehlo s EÚ, investičné zásoby EÚ predstavujú 40 % priamych zahraničných investícií v Afrike (v roku 2016 mali hodnotu 291 miliárd EUR) a len v roku 2016 dostala Afrika 55 % svojej oficiálnej rozvojovej pomoci vo výške 23 miliárd EUR od EÚ a jej členských štátov.

S cieľom ešte posilniť toto partnerstvo vyhlásila Komisia v septembri 2018 novú africko-európsku alianciu pre udržateľné investície a pracovné miesta.

Aliancia stanovuje kľúčové oblasti činnosti EÚ a jej afrických partnerov, aby sa prilákali súkromní investori, zlepšilo podnikateľské prostredie, podporilo vzdelávanie a zručnosti a rozvíjal obchod.

Aliancia dopĺňa dlhodobé politické partnerstvo, pričom navrhuje zmenu paradigmy od prístupu darca – príjemca k aliancii rovných. Vychádza zo spoločného záväzku podporovať investície, tvorbu pracovných miest a obchod, ktorý bol vyhlásený na 5. samite Africkej únie a Európskej únie v roku 2017.

„Afrika potrebuje skutočné a spravodlivé partnerstvo. A nemenej ho potrebujeme aj my, Európania.“

Jean-Claude Juncker,
predseda Európskej komisie
správa o stave Únie 2018

Globálna stratégia pre zahraničnú a bezpečnostnú politiku EÚ

Globálna stratégia pre zahraničnú a bezpečnostnú politiku stanovuje víziu angažovanosti EÚ vo svete. CUR sú prierezovým rozmerom všetkej práce súvisiacej s vykonávaním globálnej stratégie EÚ.

EÚ pomáha budovať nenásilné a inkluzívne spoločnosti. V súčasnom kontexte zmenšujúceho sa občianskeho a demokratického priestoru EÚ opätovne potvrdila svoju bezpodmienečnú podporu pre demokraciu, ľudské práva a dobrú správu vecí verejných na celom svete.

Tento záväzok má rôzne formy vrátane politického dialógu a dialógu o politikách a finančnej podpory prostredníctvom európskeho nástroja pre demokraciu a ľudské práva. Rámec pre politiky s tretími krajinami poskytuje akčný plán EÚ pre ľudské práva a demokraciu (2015 – 2019). Únia v priebehu rokov nadväzuje dialógy o ľudských právach s rastúcim počtom tretích krajín v záujme posilnenia spolupráce v oblasti ľudských práv a zlepšenia situácie v tretích krajinách vrátane prístupu k spravodlivosti.

Okrem toho EÚ podporuje programy na posilnenie transparentných a zodpovedných inštitúcií vrátane parlamentov, súdnych orgánov a orgánov presadzovania práva a národných inštitúcií pre ľudské práva. EÚ sa takisto usiluje o posilnenie odolnosti v partnerských krajinách ako prostriedku na riešenie nestabilných situácií a podporuje iniciatívy v oblasti predchádzania konfliktom a budovania mieru, a to aj zlepšovaním spôsobu, akým partneri riadia sektor bezpečnosti, aby sa prispelo k predchádzaniu krízam a upevňovala ľudská bezpečnosť.

Obchod pre všetkých: Smerom k zodpovednejšej obchodnej a investičnej politike

Dnešný hospodársky systém je od základov globálny a digitálny a opiera sa o medzinárodné hodnotové reťazce, keďže sa s tovarom a službami čoraz viac obchoduje cezhranične.

Komisia si uvedomuje, že obchodná a investičná politika EÚ musí riešiť aktuálne výzvy a uľahčovať výmenu nápadov, zručností a inovácií. Komisia takisto uznáva, že účinná obchodná politika by mala byť v súlade s udržateľným rozvojom a so širšími zahraničnými politikami, ako aj s vonkajšími cieľmi vnútorných politik EÚ, aby sa navzájom posilňovali. Komisia zdôrazňuje, že obchod musí zabezpečovať rovnaké podmienky a zároveň

podporovať základné zásady, ako sú ľudské práva, dôstojná práca, udržateľný rozvoj na celom svete alebo kvalitná regulácia a špičkové verejné služby doma.

Prostredníctvom stratégie Obchod pre všetkých: Smerom k zodpovednejšej obchodnej a investičnej politike Komisia ukazuje, že obchodná politika EÚ je pre všetkých a že obchodná politika ako taká musí zabezpečovať rast, zamestnanosť a inovácie, ale musí byť tiež v súlade so zásadami európskeho modelu. Stručne povedané, musí byť skrátka zodpovedná.

Budúci viacročný európsky rozpočet – nástroj na integráciu udržateľnosti

Návrh budúceho viacročného európskeho rozpočtu na obdobie 2021 – 2027 z dielne Komisie je rozpočtom, ktorý sa riadi zásadami prosperity, udržateľnosti, solidarity a bezpečnosti. Udržateľný rozvoj je ústredným prvkom tohto návrhu. Ide o prierezovú prioritu, nielen o jeden okruh alebo o jeden program. Udržateľnosť sa podporuje a zohľadňuje v mnohých programoch a výdavkových nástrojoch. Niektoré príklady z návrhov Komisie pre budúci viacročný európsky rozpočet:

- Významná reštrukturalizácia **nástrojov vonkajšej činnosti EÚ** s cieľom zabezpečiť väčšiu súdržnosť medzi nástrojmi, využívať úspory z rozsahu a synergie medzi programami a zjednodušiť procesy. Vďaka tomu bude EÚ lepšie vybavená na sledovanie svojich zámerov a šírenie svojich cieľov, politik a hodnôt či záujmov po celom svete. Navrhovaný nový **Nástroj susedstva a rozvojovej a medzinárodnej spolupráce** s rozpočtom takmer 90 miliárd EUR je v súlade s Agendou 2030 z dielne Organizácie Spojených národov a jej CUR. Vďaka novému **Európskemu mierovému nástroju** s objemom 10,5 miliardy EUR sa EÚ bude usilovať aj o posilnenie svojej schopnosti predchádzať konfliktom, budovať mier a posilňovať medzinárodnú bezpečnosť.
- Prelomové riešenia na podporu prechodu na udržateľný rozvoj si budú vyžadovať nebyvalé investície do výskumu a inovácií prostredníctvom programu **Horizont Európa, čo je doteraz najväčší výskumný a inovačný program EÚ** s navrhovaným rozpočtom vo výške 100 miliárd EUR.
- Ambicióznejší cieľ v oblasti **zohľadňovania problematiky zmeny klímy** vo všetkých programoch EÚ: 25 % výdavkov EÚ by malo prispievať k boju proti zmene klímy vrátane cieľov prechodu na čistú energiu. Tento cieľ je ešte vyšší (35 %) v prípade celkového rozpočtu navrhovaného rámcového programu pre výskum a inováciu **Horizont Európa**, ktorý je koncipovaný a navrhnutý v súlade s CUR.
- **Reformovaná politika súdržnosti** s objemom viac ako 370 miliárd EUR, čo je najvyšší rozpočet všetkých politik a iniciatív EÚ na roky 2021 – 2027, zmobilizuje významné dodatočné štátne a súkromné investície. Návrh sa zameriava na udržateľný rast, prechod na nízkouhlíkové a obehové hospodárstvo, životné prostredie a efektívne využívanie zdrojov a sociálnu inklúziu. Reformovaná politika súdržnosti umožní EÚ splniť ciele Parížskej dohody o zmene klímy, a keď sa toto úsilie zavŕši, pomôže CUR presadiť na miestnej úrovni v úzkej spolupráci s regiónmi a miestnymi orgánmi. Investovanie do ľudí bude kľúčovou prioritou **budúceho Európskeho sociálneho fondu (ESF+)**, ktorý pomôže pri uplatňovaní Európskeho piliera sociálnych práv s navrhovaným rozpočtom vo výške 101 miliárd EUR.
- Návrh na urýchlenie kľúčových strategických investícií prostredníctvom nového plne integrovaného investičného fondu **InvestEU**, ktorý bude mať kľúčový význam pre budúcu prosperitu Európy a jej vedúce postavenie v oblasti CUR. InvestEU získa z rozpočtu EÚ

15,2 miliardy EUR a očakáva sa od neho mobilizácia ďalších viac ako 650 miliárd EUR investícií po celej Európe.

- **Zjednodušená a modernizovaná spoločná poľnohospodárska politika** s celkovým rozpočtom 365 miliárd EUR na zabezpečenie prístupu k bezpečným, kvalitným, cenovo dostupným, výživným a rozmanitým potravinám pre 500 miliónov spotrebiteľov v EÚ. Nová spoločná poľnohospodárska politika bude kláŕ väčší dôraz na životné prostredie a klímu. Všetci poľnohospodári, ktorí dostávajú platby na plochu a na zvieratá, budú musieť spĺňať celý rad požiadaviek súvisiacich so zmenou klímy, s vodou, pôdou, biodiverzitou a krajinou, ako aj s verejným zdravím, so zdravím rastlín a zvierat a s dobrými životnými podmienkami zvierat.
- Posilnený environmentálny **program LIFE** s rozpočtom 5,5 miliardy EUR na projekty na podporu životného prostredia a opatrenia v oblasti klímy vrátane nového okna určeného na podporu prechodu na čistú energiu.
- Navrhuje sa zdvojnásobiť rozpočet budúceho **programu Erasmus** na 30 miliárd EUR s cieľom umožniť väčšiemu počtu európskych občanov študovať, absolvovať odbornú prípravu, vykonávať dobrovoľnícku činnosť a získať odbornú prax v zahraničí.
- **Program Nástroj na prepájanie Európy** na obdobie 2021 – 2027 má za cieľ rozvíjať inteligentnú, udržateľnú, inkluzívnu, bezpečnú a chránenú infraštruktúru v odvetví dopravy, energetiky a digitálnych technológií s navrhovaným rozpočtom vo výške 42,3 miliardy EUR. Podporí sa súčinnosť medzi týmito tromi sektormi a lepšie sa zacielia investície, pričom sa zosúladiť kritériá oprávnenosti a zlepšiť viditeľnosť. Najmenej **60 % financovania** z Nástroja na prepájanie Európy bude prispievať na opatrenia v oblasti klímy.
- Digitálna transformácia je dôležitým faktorom umožňujúcim prechod na nízkouhlíkové, obehové hospodárstvo a spoločnosť, ktoré sú potrebné na dosiahnutie CUR. Tento účel bude sledovať navrhovaný **program Digitálna Európa** s rozpočtom 9,2 miliardy EUR, napríklad podporou poskytovania rozsiahlych kapacít v oblasti vysokovýkonnej výpočtovej techniky a umelej inteligencie, ktoré ponúknu nové príležitosti pre udržateľný rozvoj vrátane zníženia emisií CO₂.
- Zjednodušený a cielenejší **Európsky námorný a rybársky fond** s celkovým rozpočtom 6,14 miliardy EUR bude podporovať spoločnú rybársku politiku, námornú politiku EÚ a medzinárodné záväzky v oblasti správy oceánov, najmä v kontexte Agendy 2030 pre udržateľný rozvoj z dielne Organizácie Spojených národov.

Hlavné iniciatívy Junckerovej Komisie týkajúce sa CUR

CUR č. 1: Žiadna chudoba

- Európsky pilier sociálnych práv, sociálny prehľad
- Posilnený európsky semester pre koordináciu hospodárskych a sociálnych politík
- Odporúčanie o dlhodobej nezamestnanosti
- Odporúčanie o prístupe k sociálnej ochrane pre všetkých
- Rámec EÚ pre vnútroštátne stratégie integrácie Rómov
- Európsky akt o prístupnosti
- Akčný plán na riešenie rozdielov v odmeňovaní žien a mužov
- Strategický prístup k zvyšovaniu odolnosti vo vonkajšej činnosti EÚ
- Európsky konsenzus o rozvoji
- Akčný plán pre sendaický rámec pre znižovanie rizika katastrof na roky 2015 – 2030
- Revidovaná európska susedská politika a stratégia rozširovania EÚ, stratégia pre západný Balkán
- Stratégia Obchod pre všetkých
- Aktualizovaná stratégia Pomoc obchodu

CUR č. 2: Žiadny hlad

- Spoločná poľnohospodárska politika
- Spoločná rybárska politika
- Akčný plán pre obehové hospodárstvo
- Platforma viacerých zainteresovaných strán o potravinových stratách a plytvaní potravinami
- Pravidlá týkajúce sa ekologického poľnohospodárstva
- Iniciatíva FOOD 2030 s cieľom vypracovať koherentný program výskumu a inovácie pre udržateľné potravinové a výživové systémy
- Udržateľné biohospodárstvo pre Európu: ako lepšie prepojiť hospodárstvo, spoločnosť a životné prostredie
- Európsky konsenzus o rozvoji
- Revidovaná európska susedská politika a stratégia rozširovania EÚ, stratégia pre západný Balkán
- Pracovná skupina pre africký vidiek
- Stratégia Obchod pre všetkých

CUR č. 3: Kvalita zdravia a života

- Európsky pilier sociálnych práv, sociálny prehľad
- Stav zdravia v rámci cyklu podávania správ EÚ
- Digitálna transformácia zdravotnej a inej starostlivosti, ktorá prinesie lepšie a účinné zlepšenie zdravia a starostlivosti väčšiemu počtu občanov
- Akčný plán „jedno zdravie“ proti antimikrobiálnej rezistencii
- Aktualizácie pravidiel o karcinogénoch a mutagénoch
- Spolupráca EÚ v oblasti chorôb, ktorým sa dá predchádzať očkovaním

- Riadiaca skupina pre podporu zdravia, prevenciu chorôb a manažment neprenosných chorôb
- Nové pravidlá o zdravotníckych pomôckach
- Presadzovanie noriem a opatrení EÚ týkajúcich sa znečistenia ovzdušia s cieľom pomôcť štátnym, regionálnym a miestnym aktérom v boji proti znečisťovaniu ovzdušia
- Čistá planéta pre všetkých – dlhodobá vízia pre prosperujúce, moderné, konkurencieschopné a klimaticky neutrálne hospodárstvo do roku 2050
- Strategický akčný plán pre bezpečnosť cestnej premávky
- Európsky konsenzus o rozvoji
- Výskumné partnerstvo s Afrikou na boj proti HIV/AIDS, tuberkulóze a iným infekčným chorobám
- Revidovaná európska susedská politika a stratégia rozširovania EÚ, stratégia pre západný Balkán
- Stratégia Obchod pre všetkých

CUR č. 4: Kvalitné vzdelanie

- Európsky pilier sociálnych práv, sociálny prehľad
- Európsky vzdelávací priestor do roku 2025
- Obnovený program EÚ pre vysokoškolské vzdelávanie
- Nový program v oblasti zručností pre Európu
- Stratégia pre mládež na roky 2019 – 2027
- Akčný plán digitálneho vzdelávania
- Odporúčania týkajúce sa vysokokvalitných systémov vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve; automatického vzájomného uznávania diplomov a študijných pobytov v zahraničí; zlepšenia výučby a učenia sa jazykov; európskeho rámca pre kvalitnú a účinnú učňovskú prípravu; kľúčových kompetencií pre celoživotné vzdelávanie; a ciest zvyšovania úrovne zručností ako nových príležitostiach pre dospelých.
- Posilnený európsky semester pre koordináciu hospodárskych a sociálnych politík
- Opatrenia EÚ zamerané na vzdelávanie v núdzových situáciách a dlhotrvajúcich krízach
- Európsky konsenzus o rozvoji
- Revidovaná európska susedská politika a stratégia rozširovania EÚ, stratégia pre západný Balkán
- Nová africko-európska aliancia

CUR č. 5: Rodová rovnosť

- Strategický záväzok pre rodovú rovnosť na roky 2016 – 2019
- Balík opatrení v oblasti rovnováhy medzi pracovným a súkromným životom
- Akčný plán na riešenie rozdielov v odmeňovaní žien a mužov
- Európsky pilier sociálnych práv, sociálny prehľad
- Posilnený európsky semester pre koordináciu hospodárskych a sociálnych politík
- Ženy a doprava
- Akčný plán pre rodovú rovnosť a posilnenie postavenia žien vo vonkajších vzťahoch
- Európsky konsenzus o rozvoji
- Globálna aliancia: iniciatíva Spotlight (EÚ a OSN) zameraná na odstránenie násillia páchaného na ženách

- Revidovaná európska susedská politika a stratégia rozširovania EÚ, stratégia pre západný Balkán
- Stratégia Obchod pre všetkých

CUR č. 6: Čistá voda a hygiena

- Návrh na revíziu pravidiel týkajúcich sa pitnej vody
- Návrh o minimálnych požiadavkách na opätovné využívanie vody
- Európsky konsenzus o rozvoji
- Revidovaná európska susedská politika a stratégia rozširovania EÚ, stratégia pre západný Balkán
- Globálna stratégia pre zahraničnú a bezpečnostnú politiku EÚ

CUR č. 7: Dostupná a čistá energia

- Stratégia energetickej únie
- Balíky opatrení v oblasti mobility
- Balík opatrení v oblasti čistej energie pre všetkých Európanov
- Čistá planéta pre všetkých – dlhodobá vízia pre prosperujúce, moderné, konkurencieschopné a klimaticky neutrálne hospodárstvo do roku 2050
- Rámec politík v oblasti klímy a energetiky na obdobie do roku 2030
- Rozsiahla iniciatíva v rámci programu Horizont 2020 týkajúca sa digitálnej transformácie v odvetví energetiky prostredníctvom internetu vecí
- Strategický plán pre energetické technológie
- Európska aliancia pre batérie
- Inovačná misia
- Podpora pre uhoľné regióny prechádzajúce transformáciou
- Stredisko pre monitorovanie energetickej chudoby
- Iniciatíva Čistá energia pre ostrovy EÚ
- Politika súdržnosti
- Akčný plán v oblasti udržateľného financovania
- Stratégia pre nízke emisie
- Európsky konsenzus o rozvoji
- Stratégia Energia pre Afriku
- Európsky a globálny dohovor primátorov a starostov o klíme a energetike
- Revidovaná európska susedská politika a stratégia rozširovania EÚ, stratégia pre západný Balkán
- Globálna stratégia pre zahraničnú a bezpečnostnú politiku EÚ

CUR č. 8: Dôstojná práca a hospodársky rast

- Investičný plán pre Európu („Junckerov plán“)
- Európsky pilier sociálnych práv, sociálny prehľad
- Posilnený európsky semester pre koordináciu hospodárskych a sociálnych politík
- Obnovená stratégia pre priemyselnú politiku EÚ

- Obnovený program pre výskum a inováciu a program Horizont 2020
- Politika súdržnosti
- Pravidlá v záujme transparentných a predvídateľných pracovných podmienok
- Aktualizácia pravidiel o vysielaní pracovníkov
- Návrh na zriadenie Európskeho orgánu práce
- Aktualizácie pravidiel o karcinogénoch a mutagénoch
- Odporúčanie o prístupe k sociálnej ochrane pre všetkých
- Odporúčanie o dlhodobej nezamestnanosti
- Čistá planéta pre všetkých – dlhodobá vízia pre prosperujúce, moderné, konkurencieschopné a klimaticky neutrálne hospodárstvo do roku 2050
- Akčný plán pre obehové hospodárstvo
- Vonkajší investičný plán vrátane Európskeho fondu pre udržateľný rozvoj
- Európsky konsenzus o rozvoji
- Revidovaná európska susedská politika a stratégia rozširovania EÚ, stratégia pre západný Balkán
- Stratégia Obchod pre všetkých
- Aktualizovaná stratégia Pomoc obchodu
- Globálna stratégia pre zahraničnú a bezpečnostnú politiku EÚ
- Nová africko-európska aliancia

CUR č. 9: Priemysel, inovácie a infraštruktúra

- Obnovená stratégia pre priemyselnú politiku EÚ a zoznam kritických surovín
- Okrúhly stôl na vysokej úrovni Priemysel 2030
- Akčný plán pre obehové hospodárstvo
- Čistá planéta pre všetkých – dlhodobá vízia pre prosperujúce, moderné, konkurencieschopné a klimaticky neutrálne hospodárstvo do roku 2050
- Obnovený program pre výskum a inovácie a program Horizont 2020 vrátane rozsiahleho zamerania na digitalizáciu európskeho priemyslu
- Politika súdržnosti
- Stratégia digitálneho jednotného trhu
- Akčný plán v oblasti udržateľného financovania
- Balík opatrení v oblasti čistej energie pre všetkých Európanov
- Stredisko pre monitorovanie energetickej chudoby
- Vykonávanie stratégie sociálnej zodpovednosti podnikov
- Balíky opatrení v oblasti mobility
- Ženy a doprava
- Nástroj na prepájanie Európy
- Európska iniciatíva v oblasti procesorov
- Stratégia pre nízkoemisnú mobilitu
- Vonkajší investičný plán
- Európsky konsenzus o rozvoji
- Revidovaná európska susedská politika a stratégia rozširovania EÚ, stratégia pre západný Balkán
- Stratégia Obchod pre všetkých
- Nová africko-európska aliancia

CUR č. 10: Zníženie nerovností

- Európsky pilier sociálnych práv, sociálny prehľad
- Posilnený európsky semester pre koordináciu hospodárskych a sociálnych politík
- Európsky akt o prístupnosti
- Odporúčanie o prístupe k sociálnej ochrane pre všetkých
- Balík opatrení v oblasti rovnováhy medzi pracovným a súkromným životom
- Pravidlá v záujme transparentných a predvídateľných pracovných podmienok v celej EÚ
- Politika súdržnosti
- Rámec EÚ pre vnútroštátne stratégie integrácie Rómov
- Európska migračná agenda
- Akčný plán EÚ pre ľudské práva a demokraciu 2015 – 2019
- Európsky konsenzus o rozvoji
- Revidovaná európska susedská politika a stratégia rozširovania EÚ, stratégia pre západný Balkán
- Stratégia Obchod pre všetkých
- Globálna stratégia pre zahraničnú a bezpečnostnú politiku EÚ

CUR č. 11: Udržateľné mestá a obce

- Mestská agenda EÚ
- Stratégia pre nízkoemisnú mobilitu
- Európsky pilier sociálnych práv, sociálny prehľad
- Obnovený program pre výskum a inovácie a program Horizont 2020 vrátane rozsiahlej iniciatívy v oblasti digitálnej transformácie ako súčasť iniciatívy Inteligentné mestá a obce
- Spoločné oznámenie o odolnosti
- Politika súdržnosti
- Čistá planéta pre všetkých – dlhodobá vízia pre prosperujúce, moderné, konkurencieschopné a klimaticky neutrálne hospodárstvo do roku 2050
- Akčný plán pre obehové hospodárstvo
- Európsky a globálny dohovor primátorov a starostov o klíme a energetike
- Posilnenie systému EÚ v oblasti zvládania katastrof (rescEU) a revidovaný mechanizmus EÚ v oblasti civilnej ochrany
- Akčný plán pre sendaiský rámec pre znižovanie rizika katastrof na roky 2015 – 2030
- Európsky konsenzus o rozvoji
- Revidovaná európska susedská politika a stratégia rozširovania EÚ, stratégia pre západný Balkán
- Mestá EÚ pre spravodlivý a etický obchod

CUR č. 12: Zodpovedná spotreba a výroba

- Akčný plán pre obehové hospodárstvo vrátane monitorovacieho rámca a Európskej platformy pre obehové hospodárstvo
- Čistá planéta pre všetkých – dlhodobá vízia pre prosperujúce, moderné, konkurencieschopné a klimaticky neutrálne hospodárstvo do roku 2050

- Platforma viacerých zainteresovaných strán o potravinových stratách a plytvaní potravinami
- Nové pravidlá EÚ v oblasti odpadu vrátane opatrení týkajúcich sa potravinových strát a plytvania potravinami
- Stratégia EÚ pre plasty
- Rozsiahle iniciatívy v rámci programu Horizont 2020 zamerané na digitálnu a udržateľnú transformáciu agropotravinárskeho sektora
- Udržateľné biohospodárstvo pre Európu: ako lepšie prepojiť hospodárstvo, spoločnosť a životné prostredie
- Pracovný plán pre ekodizajn a energetické označovanie
- Európska agenda pre kolaboratívne hospodárstvo
- Vykonávanie stratégie sociálnej zodpovednosti podnikov
- Pravidlá týkajúce sa nerastov z konfliktných oblastí
- Európsky konsenzus o rozvoji
- Revidovaná európska susedská politika a stratégia rozširovania EÚ, stratégia pre západný Balkán
- Stratégia Obchod pre všetkých

CUR č. 13: Opatrenia v oblasti klímy

- Nadobudnutie platnosti Parížskej dohody o zmene klímy
- Čistá planéta pre všetkých – dlhodobá vízia pre prosperujúce, moderné, konkurencieschopné a klimaticky neutrálne hospodárstvo do roku 2050
- Rámec politík v oblasti klímy a energetiky na obdobie do roku 2030
- Obnovený systém EÚ na obchodovanie s emisiami
- Balík opatrení v oblasti čistej energie pre všetkých Európanov
- Balíky opatrení v oblasti mobility
- Stratégia pre nízkoemisnú mobilitu
- Akčný plán pre obehové hospodárstvo
- Program správy oceánov
- Zoznam kritických surovín
- Európsky a globálny dohovor primátorov a starostov o klíme a energetike
- Posilnenie systému EÚ v oblasti zvládania katastrof (rescEU) a revidovaný mechanizmus EÚ v oblasti civilnej ochrany
- Akčný plán pre sendaiský rámec pre znižovanie rizika katastrof na roky 2015 – 2030
- Európsky konsenzus o rozvoji
- Revidovaná európska susedská politika a stratégia rozširovania EÚ, stratégia pre západný Balkán
- Stratégia Obchod pre všetkých
- Globálna stratégia pre zahraničnú a bezpečnostnú politiku EÚ

CUR č. 14: Život pod vodou

- Stratégia EÚ pre plasty
- Program medzinárodnej správy oceánov
- Stratégia EÚ pre modrý rast

- Nové pravidlá udržateľného riadenia vonkajších rybárskych flotíl
- Návrh revízie systému EÚ na kontrolu rybárstva
- Boj proti nezákonnému, nenahlásenému a neregulovanému rybolovu
- Čistá planéta pre všetkých – dlhodobá vízia pre prosperujúce, moderné, konkurencieschopné a klimaticky neutrálne hospodárstvo do roku 2050
- Európsky konsenzus o rozvoji
- Revidovaná európska susedská politika a stratégia rozširovania EÚ, stratégia pre západný Balkán
- Stratégia Obchod pre všetkých
- Globálna stratégia pre zahraničnú a bezpečnostnú politiku EÚ

CUR č. 15: Život na pevnine

- Akčný plán pre ľudí, prírodu a hospodárstvo
- Iniciatíva EÚ zameraná na opeľovače
- Nové pravidlá týkajúce sa invázných nepôvodných druhov
- Nové pravidlá ekologického poľnohospodárstva
- Akčný plán EÚ na boj proti obchodovaniu s voľne žijúcimi druhmi živočíchov a rastlín
- Čistá planéta pre všetkých – dlhodobá vízia pre prosperujúce, moderné, konkurencieschopné a klimaticky neutrálne hospodárstvo do roku 2050
- Európsky konsenzus o rozvoji
- Revidovaná európska susedská politika a stratégia rozširovania EÚ, stratégia pre západný Balkán
- Stratégia Obchod pre všetkých

CUR č. 16: Mier, spravodlivosť a silné inštitúcie

- Globálna stratégia pre zahraničnú a bezpečnostnú politiku EÚ
- Európsky konsenzus o rozvoji
- Stratégia Obchod pre všetkých
- Revidovaná európska susedská politika a stratégia rozširovania EÚ, stratégia pre západný Balkán
- Nová africko-európska aliancia
- Európsky program v oblasti bezpečnosti
- Akčný plán na ochranu verejných priestorov
- Opatrenia na boj proti nezákonnému obsahu na internete
- Akčný plán EÚ pre ľudské práva a demokraciu
- Vykonávanie stratégie sociálnej zodpovednosti podnikov
- Európska prokuratúra
- Pravidlá boja proti praniu špinavých peňazí a financovaniu terorizmu
- Pravidlá daňovej transparentnosti a opatrenia proti vyhýbaniu sa daňovým povinnostiam
- Posilnenie pravidiel týkajúcich sa procesných práv podozrivých a obvinených osôb
- Revidované pravidlá o strelných zbraniach
- Opatrenia na zabezpečenie slobodných a spravodlivých volieb do Európskeho parlamentu
- Akčný plán proti dezinformáciám
- Posilnený európsky semester pre koordináciu hospodárskych a sociálnych politík

- Čistá planéta pre všetkých – dlhodobá vízia pre prosperujúce, moderné, konkurencieschopné a klimaticky neutrálne hospodárstvo do roku 2050

CUR č. 17: Partnerstvá za ciele

- Program lepšej právnej regulácie v EÚ
- Platforma viacerých zainteresovaných strán pre plnenie CUR v EÚ
- Iniciatíva Ďalšie kroky smerom k udržateľnej budúcnosti Európy
- Výročná monitorovacia správa o pokroku EÚ pri plnení CUR
- Európsky pilier sociálnych práv
- Platforma politiky EÚ v oblasti zdravia
- Európsky zbor solidarity
- Nový začiatok sociálneho dialógu
- Iniciatíva Viac vyzbierať a lepšie míňať
- Akčný plán v oblasti udržateľného financovania
- Európsky vonkajší investičný plán vrátane Európskeho fondu pre udržateľný rozvoj
- Zoznam kritických surovín
- Čistá planéta pre všetkých – dlhodobá vízia pre prosperujúce, moderné, konkurencieschopné a klimaticky neutrálne hospodárstvo do roku 2050
- Medzinárodná mestská spolupráca
- Iniciatíva Inteligentné financovanie inteligentných budov
- Posilnený európsky semester pre koordináciu hospodárskych a sociálnych politík
- Európsky konsenzus o rozvoji
- Revidovaná európska susedská politika a stratégia rozširovania EÚ, stratégia pre západný Balkán
- Stratégia Obchod pre všetkých
- Aktualizovaná stratégia Pomoc obchodu
- Globálna stratégia pre zahraničnú a bezpečnostnú politiku EÚ

PRÍLOHA II – Výsledky EÚ pri dosahovaní cieľov udržateľného rozvoja (CUR)

EÚ patrí medzi najatraktívnejšie miesta na život vo svete a členské štáty EÚ už stoja na čele pri plnení cieľov udržateľného rozvoja (CUR). Žiadna krajina vo svete však zatiaľ nedosiahla všetky dohodnuté ciele a podrobnejšie hodnotenie výsledkov EÚ v oblasti CUR ukazuje, že ani EÚ nesmie poľaviť v úsilí na všetkých frontoch.

Jednotlivých 17 CUR Agendy 2030 pre udržateľný rozvoj z dielne Organizácie Spojených národov je úzko prepojených a sú koncipované tak, aby boli neoddeliteľné, a preto je na ich úspešnú realizáciu v praxi nevyhnutné, aby ich zohľadňovali vo svojich opatreniach všetci aktéri. Je dôležité vytvoriť lepšie synergie a súdržnosť medzi politikami a vyvinúť priaznivé regulačné, finančné a behaviorálne prostredie, aby sa mohli premeniť na skutočnosť.

Prioritou musí byť nasmerovanie našich spôsobov výroby, distribúcie a spotreby na udržateľnú cestu, riešenie zmeny klímy a posilnenie opatrení na ochranu našich oceánov, ekosystémov a biodiverzity, keďže prírodné systémy planéty, ktoré podporujú život na Zemi, sú čoraz ohrozenejšie. Musí sa zintenzívniť boj proti chudobe, sociálnej exklúzii, nerovnosti a rodovým rozdielom, aby sa zaručila prosperita a blahobyt pre všetkých, zabezpečila sociálna a politická stabilita a zachovala podpora pre európsky projekt. Musí sa naďalej presadzovať a podporovať právny štát, demokracia a základné práva, ako aj silná mnohostrannosť a obchod, ktoré sa riadia jasnými pravidlami.

Tento dokument poskytuje prehľad o výsledkoch EÚ v oblasti CUR. V prípade každého z cieľov sa opisuje, aká je súčasná situácia v EÚ, aké sú vývojové trendy a ako je na tom EÚ v porovnaní so zvyškom sveta. Načrtáva sa, aký pokrok sa v EÚ očakáva do roku 2030 a čo môže poháňať či naopak brzdiť prechod na udržateľnú Európu. Udržateľný rozvoj musí byť spoločným úsilím a musia sa doň zapojiť všetci členovia spoločnosti. V tejto súvislosti sa uvádza aj niekoľko príkladov z reálneho života s cieľom poukázať na osvedčené postupy rôznych aktérov na rozličných úrovniach.

V celosvetovom porovnaní patrí sedem členských štátov z EÚ27 medzi prvých 10 krajín v globálnom rebríčku ukazovateľov CUR a všetky členské štáty EÚ27 sa nachádzajú v prvých 50 zo 156 posudzovaných krajín¹. Za posledných päť rokov EÚ ako celok pokročila v plnení takmer všetkých CUR. Najväčší pokrok bol dosiahnutý v rámci CUR č. 3 – Zabezpečiť zdravý život a podporovať blahobyt pre všetkých v každom veku, ale aj CUR č. 4 – Zabezpečiť inkluzívne a spravodlivé kvalitné vzdelávanie a podporovať možnosti celoživotného vzdelávania pre všetkých, ktoré sú v prípade členských štátov EÚ27 zároveň medzi troma CUR s najlepším hodnotením v celosvetovom rebríčku. V priemere dosahujú členské štáty EÚ27 v celosvetovom meradle najvyššiu úroveň v prípade CUR č. 1 – Odstrániť chudobu vo všetkých podobách a všade. EÚ sa však vzdialila od CUR č. 10 – Zmenšiť rozdiely medzi krajinami a v rámci nich, lebo medzi jej členskými štátmi možno pozorovať

¹ Globálne hodnotenie uvedené v tomto odseku vychádza zo [správy o ukazovateľoch a prehľadoch CUR za rok 2018](#) z dielne Siete pre riešenia udržateľného rozvoja (SDSN) a nadácie Bertelsmann Stiftung, zatiaľ čo trendy v EÚ sa opierajú o správu Eurostatu z roku 2018 s názvom [Udržateľný rozvoj v Európskej únii – Monitorovacia správa o pokroku v dosahovaní cieľov udržateľného rozvoja v kontexte EÚ – vydanie 2018](#).

výrazné rozdiely. Treba poznamenať, že pokrok nemusí nevyhnutne znamenať, že súčasný stav príslušného cieľa je pre EÚ uspokojivý. Značný pokrok sa dosiahol napríklad v rámci CUR č. 12 – Zabezpečiť udržateľné modely spotreby a výroby, ale zároveň majú práve v prípade neho v celosvetovom rebríčku členské štáty EÚ27 druhé najnižšie priemerné hodnotenie, keďže jeho naplnenie si vyžaduje ešte veľa práce. V priemere dosahujú členské štáty EÚ27 v globálnom porovnaní najnižšiu úroveň, pokiaľ ide o CUR č. 14 – Zachovať a udržateľne využívať oceány, moria a morské zdroje na účely udržateľného rozvoja.

Prehľad pokroku pri plnení CUR v kontexte EÚ²

² Eurostat (2018), Udržateľný rozvoj v Európskej únii – Monitorovacia správa o pokroku v dosahovaní cieľov udržateľného rozvoja v kontexte EÚ – vydanie 2018.

Odstrániť chudobu vo všetkých podobách a všade

Európska únia dnes

Náčrt/kvalitatívny prehľad

Hoci EÚ je vo väčšine aspektov zamestnanosti a sociálnych vecí priekopníkom, naša spoločnosť stále čelí výzvam, ktoré treba riešiť. Chudoba ľuďom bráni vo využívaní vlastného potenciálu, v aktívnej účasti v spoločnosti a v uplatňovaní práva na prístup ku kvalitným službám. Chudoba má mnoho rozmerov: nie je to len nedostatok primeraného príjmu: zahŕňa ďalšie aspekty od materiálnej deprivácie až po diskrimináciu a nedostatočnú účasť na rozhodovaní. Chudoba môže pretrvávať dlho, ba po celé generácie. EÚ podniká kroky na riešenie chudoby vo viacerých oblastiach, a to interne aj externe, od legislatívnych zásahov cez špecializované financovanie, koordináciu politík až po podporu sociálnej zodpovednosti podnikov/zodpovedného obchodného správania a sociálneho dialógu, pričom zároveň rešpektuje svoje právomoci a zásady subsidiarity a proporcionality. V roku 2017 sa v EÚ po prvýkrát od začiatku globálnej krízy znížil počet ľudí ohrozených chudobou alebo sociálnym vylúčením pod referenčnú úroveň z roku 2008: chudobou alebo sociálnym vylúčením je ohrozených o 3,1 milióna menej ľudí v porovnaní s rokom 2008 a o 10,8 milióna menej ľudí v porovnaní s najvyššou úrovňou v roku 2012. Cieľ EÚ, ktorým je z chudoby alebo sociálneho vylúčenia vymaniť do roku 2020 aspoň 20 miliónov ľudí v porovnaní s rokom 2008, však zostáva dôležitou výzvou. Vyššie riziko chudoby alebo sociálneho vylúčenia majú osoby v zraniteľnej situácii, ako sú deti, mladí ľudia, osoby so zdravotným postihnutím, osoby s nízkou úrovňou vzdelania, nezamestnaní, osoby narodené mimo EÚ, ľudia z marginalizovaných komunít a osoby žijúce v domácnostiach s veľmi nízkou intenzitou práce alebo pracujúce v neistých zamestnaniach. Na vonkajšej strane je EÚ globálnym lídrom, pokiaľ ide o prispievanie k odstraňovaniu chudoby, a to vďaka koherentnej kombinácii politík vrátane rozvojovej spolupráce, rôznych obchodno-politických nástrojov a politík európskeho susedstva a rozširovania. Odstránenie chudoby, riešenie diskriminácie a nerovnosti a dbanie na to, aby nikto nezostal opomenutý, je ústredným prvkom Európskeho konsenzu o rozvoji, čo je rámec pre rozvojovú spoluprácu medzi EÚ a jej členskými štátmi. Znižovanie chudoby v rozvojových krajinách zasa podporujú dohody EÚ o voľnom obchode, jednostranné colné preferencie, ako aj aktualizovaná stratégia pomoci obchodu z roku 2017.

Hlavné trendy

- Najnovšie údaje ukazujú, že v roku 2017 až 112,9 milióna ľudí, teda 22,5 % obyvateľstva EÚ, bolo **ohrozených chudobou alebo sociálnym vylúčením**, čo znamená, že sa ocitli aspoň v jednej z týchto situácií: riziko chudoby, závažná materiálna deprivácia alebo veľmi nízka intenzita práce. Pretrváva tak klesajúci trend, ktorý sa začal v roku 2012. Počet ľudí ohrozených chudobou alebo sociálnou exklúziou vtedy dosiahol vrchol – 123,8 milióna osôb. Chudoba v EÚ častejšie hrozí ženám, najmä z dôvodu rodových rozdielov na trhu práce, s ktorými sa potýkajú v priebehu života. Aj keď sa počet detí (vo veku 0 – 17 rokov), ktorým hrozí chudoba alebo sociálne vylúčenie, znižuje, vo väčšine členských štátov zostáva ich podiel oveľa vyšší než v celkovej populácii. V rámci EÚ pretrvávajú medzi jednotlivými krajinami značné rozdiely.
- Podiel ľudí ohrozených príjmovou chudobou sa po kríze niekoľko rokov zvyšoval, ale v rokoch 2015 – 2016 sa stabilizoval (na úrovni okolo 17,3 %) a v roku 2017 klesol na 16,9 % obyvateľstva EÚ. Dôvodom bolo prebiehajúce oživenie a zlepšenie podmienok na trhu práce. Pokiaľ ide o chudobných pracujúcich, príjmovou chudobou bolo v roku 2017 postihnutých aj 9,6 % zamestnaných. To sa za posledné štyri roky stabilizovalo, hoci na

vyššej úrovni než v roku 2008 (8,6 %).

- **Počet ľudí trpiacich závažnou materiálnou depriváciou** sa od svojho vrcholu (9,9 %) v roku 2012 neustále znižuje, pričom v roku 2017 sa v takejto situácii nachádzalo 6,9 % obyvateľstva EÚ a momentálne je počet pod úrovňou z roku 2008 (8,5 %). To znamená, že približne 1 osoba zo 14 nemá dostatok zdrojov na to, aby napríklad dokázala platiť účty, primerane si vykurovať obydľie či dovoliť si týždeň dovolenky mimo domova.
- Ľudia, ktorým hrozí chudoba, zvyknú byť častejšie vystavení **nedostatkom v bývaní**, ako sú napríklad presakujúce strechy, vlhké steny či absencia základných hygienických zariadení. V roku 2017 to malo negatívny vplyv na 13,1 % obyvateľov EÚ, pričom tento počet klesá.

Hodnotenie v celosvetovom meradle

Podľa správy o ukazovateľoch a prehľadoch CUR z roku 2018 (nadácia Bertelsmann Stiftung a Sieť pre riešenia udržateľného rozvoja) majú všetky členské štáty EÚ v prípade CUR č. 1 bodové hodnotenie nad 95 zo 100. Ide teda o CUR, v prípade ktorého členské štáty EÚ dosiahli v priemere najvyššie hodnotenie.

Európska únia v roku 2030

EÚ za súčasných podmienok/ak sa nič nezmení

Aj keď sa do roku 2030 budeme stretávať s dôležitými výzvami, očakáva sa, že EÚ v odstraňovaní chudoby a sociálneho vylúčenia dosiahne ďalší významný pokrok. Dôležitú úlohu bude zohrávať rast zamestnanosti, ale to nepostačí na to, aby sa vymanili z chudoby úplne všetci. Prístup k primeranej sociálnej ochrane pre všetkých, kvalitnú zdravotnú starostlivosť, vzdelávanie, bývanie a sociálne služby bude treba prispôbiť budúcim demografickým zmenám, novým technológiám, vyvíjajúcim sa formám práce, migrácii a výzvam súvisiacim so zmenou klímy. Očakáva sa neustály pokrok od širokého spektra zainteresovaných strán na všetkých úrovniach vrátane miestnej, vnútroštátnej a európskej. Vonkajšie politiky EÚ budú aj naďalej prispievať k odstraňovaniu chudoby v tretích krajinách.

Príležitosti/pozitívne stimuly

Politické nástroje súvisiace so zamestnanosťou a sociálnym zabezpečením (najmä systémy sociálnej ochrany a sociálneho začlenenia, politiky trhu práce, rodová rovnosť, úroveň vzdelania, úroveň zručností, celoživotné vzdelávanie a zdravotná a dlhodobá starostlivosť), rovnaký prístup k novým technológiám, sociálna inovácia, udržateľné financovanie, multilateralizmus, otvorený a spravodlivý obchod, spoločenská angažovanosť a participatívna politika, sociálna zodpovednosť podnikov/zodpovedné obchodné správanie, daňový systém.

Riziká/negatívne stimuly

Nerovnosť príležitostí, starnúce obyvateľstvo, meniace sa zloženie domácností (napr. domácnosti s jednou osobou), zmena klímy, nevôľa voči politikám a hnutiam v oblasti rodovej rovnosti, geopolitická nestabilita a bezpečnostné hrozby, návrat k hospodárskemu protekcionizmu na celom svete, segmentácia trhu práce a neistota pracovného miesta, digitálna priepasť.

Príklady úspešných politík

Na úrovni EÚ: Hlavný usmerňujúci rámec boja proti chudobe na úrovni EÚ predstavuje Európsky pilier sociálnych práv. Väčšina z jeho 20 zásad sa zameriava priamo na ciele udržateľného rozvoja v oblasti chudoby, ako je znižovanie chudoby vo všetkých jej rozmeroch, zavádzanie vhodne zacielených vnútroštátnych systémov ochrany a vytváranie spoľahlivých politických rámcov podporujúcich investície do odstraňovania chudoby. Monitorovať výkonnosť a sledovať trendy v oblasti zamestnanosti a v sociálnej oblasti vrátane rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia vo všetkých členských štátoch pomáha sociálny prehľad.

Na úrovni členských štátov: Portugalsko prijalo niekoľko opatrení na posilnenie sociálnej

ochrany a boja proti chudobe, sociálnemu vylúčeniu a nerovnostiam. Takzvaný balík o príjmoch podporuje príjmy domácností zvýšením výšky dôchodkov, obnovením referenčnej hodnoty príjmov zo sociálnej solidarity, ako aj ekvivalenčných škál na výpočet minimálneho príjmu a zvýšením nižšej úrovne prídavkov na deti a rodinných prídavkov. Bol doplnený ukazovateľ sociálnej podpory – referenčná hodnota pre opatrenia sociálnej ochrany – a bol rozšírený rozsah systému minimálneho príjmu.

Na regionálnej/miestnej úrovni: Nemecký Mníchov počas rokov 2015 – 2018 zrealizoval niekoľko iniciatív s podporou Európskeho sociálneho fondu, aby sa podporilo začlenenie nezamestnaných osôb do miestneho trhu práce a tým prispelo k zníženiu chudoby. Iniciatívy zahŕňali projekt Work & Act, ktorý pomáha nezamestnaným opäť získať prácu, projekt Power-M, ktorý podporuje posilnenie postavenia žien, aby sa mohli po materskej dovolenke vrátiť do zamestnania, projekt Guide, ktorý ponúka poradenstvo podnikateľkám, či projekty FIBA a MigraNet, ktoré podporujú integráciu migrantov do trhu práce.

Na úrovni podnikov: Španielska plynárenská a elektrárnska spoločnosť Naturgy zaviedla plán zraniteľnosti v oblasti energetiky, ktorý zaručuje ochranu zraniteľných odberateľov. Cieľom tohto plánu je dosiahnuť taký sociálny vplyv, vďaka ktorému by nový súkromný podnik nadobudol úlohu katalyzátora v boji proti chudobe a pri podpore sociálnych činiteľov usilujúcich sa zabrániť sociálnemu vylúčeniu.

Na úrovni občianskej spoločnosti: Európska sieť pre minimálny príjem zvyšuje informovanosť o potrebe zabezpečiť primerané dávky, ktoré zaručia minimálny príjem, aby sa dal zabezpečiť dôstojný život vo všetkých fázach života a účinný prístup k tovarom a službám, ktoré takýto život umožňujú. Spája rôzne organizácie, odborníkov, profesionálov, akademickú obec a iné subjekty činné v boji proti chudobe a sociálnemu vylúčeniu.

Odstrániť hlad, dosiahnuť potravinovú bezpečnosť a lepšiu výživu a podporovať udržateľné poľnohospodárstvo

Európska únia dnes

Náčrt/kvalitatívny prehľad

V EÚ je prioritou dosiahnutie bezpečnej a zdravej výživy a zabezpečenie produktívnych a udržateľných poľnohospodárskych systémov, rybárstva a akvakultúry. EÚ svojimi politikami pomáha poľnohospodárom a rybárom uspokojovať dopyt po potravinách a poskytovať obyvateľstvu stabilné, udržateľne vyrábané, bezpečné a kvalitné potraviny za dostupné ceny. Poľnohospodárstvo, rybárstvo a akvakultúra, ktoré sú udržateľné a zohľadňujú výživové potreby, majú zásadný význam pre zabezpečenie stálej dodávky bezpečných a zdravých potravín spotrebiteľom tak v súčasnosti, ako aj v budúcnosti, najmä vzhľadom na výzvy, ako je zmena klímy a populačný rast. V tejto súvislosti má vývoz EÚ významný podiel na globálnych dodávkach potravín. Zatiaľ čo potravinová produktivita sa v Európe za posledné desaťročie neustále zvyšuje, aj keď pomalším tempom než v minulosti, opatrenia sa zavádzajú aj na zlepšenie výkonnosti poľnohospodárstva, rybárstva a akvakultúry z hľadiska životného prostredia a klímy, s cieľom zabezpečiť jeho dlhodobú udržateľnosť, a to aj so zreteľom na vplyv na tretie krajiny. Na rozdiel od iných oblastí sveta, ktoré čelia hladu, hlavnými problémami EÚ v oblasti výživy sú nadváha a obezita, ako aj nedostatok mikroživín. Dve tretiny chudobných ľudí na svete žijú vo vidieckych oblastiach a závisia od poľnohospodárstva. EÚ neustále udržiava potravinovú a výživovú bezpečnosť v centre

rozvojovej spolupráce a v rámci svojich obchodných vzťahov a politík susedstva a rozširovania venuje potravinovej bezpečnosti, udržateľnému poľnohospodárstvu a rybolovu osobitnú pozornosť. EÚ je najväčším svetovým darcom humanitárnej potravinovej pomoci obetiam potravinových kríz po celej planéte a vo veľkej miere investuje do reakčných kapacít krajín, ktorým hrozí riziko hladomoru.

Hlavné trendy

- V EÚ je významným zdravotným problémom **obezita**: v roku 2014 ňou trpelo 15,9 % celkového počtu dospelých obyvateľov. Obezita v Európe neúmerne postihuje ľudí s nižším vzdelaním a staršie osoby. Keď sa vezme do úvahy aj predstupeň obezity, problém sa javí ešte vážnejší: postihnutých je o niečo viac než 50 % celkového dospelého obyvateľstva EÚ a očakáva sa, že situácia sa v nasledujúcich rokoch ešte zhorší.
- Ak má byť **európske poľnohospodárske odvetvie** dlhodobu životaschopné, musí sa stať **hospodársky udržateľným**. Poľnohospodársky príjem z faktorov na ročnú pracovnú jednotku – ukazovateľ produktivity práce – v EÚ mierne rastie a v súčasnosti je na úrovni 21,6 %, čo je viac ako v roku 2010. Medzi jednotlivými členskými štátmi sú však značné rozdiely.
- Podiel **ekologického poľnohospodárstva** na celkovej poľnohospodárskej ploche sa od roku 2005 do roku 2017 takmer zdvojnásobil z 3,6 % na 7,0 %. Celková plocha ekologického poľnohospodárstva v EÚ28 (t. j. úplne konvertovaná plocha a plocha, ktorá prechádza konverziou) bola v roku 2016 takmer 12 miliónov hektárov. Hodnota **ekologického maloobchodného trhu** v EÚ bola v roku 2016 na úrovni 30,7 miliardy EUR, pričom v rokoch 2015 až 2016 maloobchodný predaj narástol o 12 %.
- Viacero ukazovateľov merajúcich **nepriaznivý vplyv poľnohospodárstva na životné prostredie** vykazuje za posledné roky niekoľko pozitívnych trendov, ale aj niekoľko znepokojujúcich tendencií vrátane zvýšenia spotreby pesticídov v určitých častiach Európy a stále vysokej spotreby antimikrobík (v EÚ 70 % antimikrobík spotrebujú zvieratá určené na výrobu potravín). Navyše sa nezaznamenal žiadny významný pokrok smerom k zvráteniu celkového poklesu biodiverzity.
- **Emisie skleníkových plynov z poľnohospodárstva** od roku 2010 pomaly rastú, aj keď sú stále hlboko pod úrovňou z roku 1990. Tento nárast možno pripísať zvyšovaniu produktivity a produkcie v poľnohospodárskom sektore.
- Množstvo pôdy EÚ, ktorej hrozí závažná **pôdna erózia**, sa znižuje, a to čiastočne vďaka povinným opatreniam krížového plnenia v rámci spoločnej poľnohospodárskej politiky EÚ. V období 2000 až 2012 sa podiel neumelých erózných oblastí, v prípade ktorých sa odhaduje riziko vážnej erózie pôdy spôsobenej vodou, znížil zo 6,0 % na 5,2 %.
- Výsledky v **sektore akvakultúry EÚ** sa počas rokov 2014 – 2016 stabilne zlepšovali. V sektore akvakultúry EÚ sa v roku 2016 uviedlo na trh 1,4 milióna ton morských plodov v hodnote takmer 5 miliárd EUR. Medzi rokmi 2014 a 2016 tak došlo k ročnému nárastu o 2,2 % z hľadiska objemu a 3,1 % z hľadiska hodnoty. Zároveň sa čoraz viac prechádza z tradičnej na ekologickú akvakultúru.

Hodnotenie v celosvetovom meradle

Podľa správy o ukazovateľoch a prehľadoch CUR z roku 2018 (nadácia Bertelsmann Stiftung a Sieť pre riešenia udržateľného rozvoja) dosiahlo 14 členských štátov EÚ v prípade CUR č. 2 bodové hodnotenie nad 70 zo 100. V celosvetovom porovnaní je 13 členských štátov EÚ medzi prvými 20 krajinami.

Európska únia v roku 2030

EÚ za súčasných podmienok/ak sa nič nezmení

Očakáva sa, že EÚ bude neustále napredovať smerom k odstráneniu hladu a podpore udržateľných postupov v budúcnosti. Podľa správy o vyhliadkach pre poľnohospodárstvo EÚ na rok 2030 sa neočakávajú žiadne významné nedostatky, pokiaľ ide o potravinovú

bezpečnosť EÚ, ak nedôjde k väčším narušeniam trhu. Politiky bezpečnosti potravín zaisťujú vysokú úroveň bezpečnosti potravín a zdravia zvierat i rastlín v rámci EÚ a zároveň zaručujú účinné fungovanie vnútorného trhu. Neistoty sa nikdy celkom nerozplynú, a preto sa budú monitorovať vybrané riziká. Dosiahnutie tohto CUR bude vo veľkej miere závisieť od toho, či si priemysel, mimovládne organizácie, orgány a občania začnú viac uvedomovať sociálne, obchodné a individuálne determinanty nezdravého stravovania, ako aj ich vplyv na ľudské zdravie a verejné rozpočty. V tejto súvislosti môže pri riešení nadváhy a obezity a ich hospodárskeho vplyvu dôležitú úlohu zohrávať súčasné úsilie zamerané na zmenu zloženia potravy. Ďalším faktorom bude aj vzdelávanie ľudí, pokiaľ ide o to, ako používať nové technológie alebo ako riešiť nové výzvy. Z hľadiska zlepšenia vplyvu potravinových systémov na životné prostredie a zdravie, určenia najlepších postupov, efektívneho riadenia potravinových zdrojov, zníženia potravinového odpadu atď. bude mať zásadný význam silná spoločenská angažovanosť na všetkých úrovniach (združenia, vlády, súkromný sektor, vedci a odborníci v oblasti zdravia). Investície do udržateľnejšieho poľnohospodárstva budú mať pozitívny vplyv aj na zlepšenie bezpečnosti dodávok potravín, čo je potrebné na riešenie výziev, akými sú celosvetový rast počtu obyvateľstva alebo zmena klímy. Pre ľudí by predstavovala prínos integrovaná ochrana proti škodcom alebo dostupnosť potravín s optimálnymi výživovými vlastnosťami, pretože by to malo za následok zlepšenie ich blaha a tým aj kvality života.

Príležitosti/pozitívne stimuly

Spoločenská angažovanosť a participatívna politika, zmena správania, sociálna zodpovednosť podnikov/zodpovedné obchodné správanie, udržateľné financie, verejno-súkromné partnerstvá, udržateľné potravinové systémy, nové technológie, umelá inteligencia, výskum a inovácie, dôraz na odolné spoločnosti, vzdelávanie, verejné a súkromné investície, otvorený a spravodlivý obchod.

Riziká/negatívne stimuly

Chudoba, sociálne a zdravotné nerovnosti, starnutie nášho obyvateľstva, geopolitická nestabilita, zmena klímy a strata biodiverzity, nekontrolované choroby zvierat, rastlinní škodcovia a kontaminanty.

Priklady úspešných politík

EÚ na medzinárodnej úrovni: Partnerstvo medzi EÚ a Afrikou v oblasti potravinovej a výživovej bezpečnosti a udržateľného poľnohospodárstva, ktoré sa začalo v apríli 2016, podporuje výskumno-inovačnú spoluprácu v oblastiach udržateľnej intenzifikácie, poľnohospodárstva a potravinových systémov zameraných na výživu a poľnohospodárskych trhov a obchodu.

Na úrovni EÚ: Maximalizácia prínosu k plneniu CUR patrí k zámerom modernizovanej a zjednodušenej spoločnej poľnohospodárskej politiky. V návrhoch Komisie týkajúcich sa budúceho viacročného rozpočtu na roky 2021 – 2027 sa výslovne uvádza cieľ ďalšieho zlepšenia udržateľného rozvoja poľnohospodárskych, potravinárskych a vidieckych oblastí.

Na úrovni členských štátov: Program pre rozmanitosť poľnohospodárskych rastlín je štátny program, ktorý má byť prispôsobivým nástrojom na vytvorenie inteligentného a udržateľného spôsobu, ako zachovať a využívať rastlinné bohatstvo Švédska. Po celom Švédsku sa zbierajú semená a iné staršie odrody a uchovávajú sa v génovej banke s názvom Nordic Gene Bank. V rámci programu sa na trh opätovne zavádzajú rastliny pestované v minulosti.

Na regionálnej/miestnej úrovni: Program rozvoja vidieka pre kontinentálne Portugalsko na roky 2014 – 2020 podporuje investície do poľnohospodárstva. Zameriava sa na posilnenie schopnosti vytvárať pridanú hodnotu, zvyšovať produktivitu, podporovať efektívnejšie

využívanie zdrojov a podporovať výrobné a sociálne väzby vo vidieckych oblastiach.

Na úrovni podnikov: Podnik Grupo Cooperativo Cajamar v Španielsku je súčasťou projektu TomGEM, ktorý rozvíja nové stratégie zamerané na zachovanie vysokých výnosov z pestovania ovocia a zeleniny pri vysokých teplotných podmienkach. V rámci projektu sa zostavujú fenotypy širokej škály genetických zdrojov s cieľom identifikovať kultivary/genotypy, ktoré vykazujú stabilný výnos, a objaviť gény, ktoré riadia vyvolávanie kvitnutia, peľovú plodnosť a tvorbu plodov.

Na úrovni občianskej spoločnosti: Poľská pobočka Svetového fondu na ochranu prírody (WWF Poland Foundation) pod záštitou poľnohospodárskeho poradenského centra v Brwinówe organizuje cyklus seminárov s názvom Baltic Friendly Agriculture. Tie prispievajú k zvyšovaniu informovanosti poľnohospodárov o metódach predchádzania tomu, aby sa z poľnohospodárskych podnikov strácali zlúčeniny dusíka a fosforu, ktoré prispievajú k znečisteniu vôd.

3 GOOD HEALTH AND WELL-BEING

Zabezpečiť zdravý život a podporovať blahobyt pre všetkých v každom veku

Európska únia dnes

Náčrt/kvalitatívny prehľad

Zdravie je základnou ľudskou potrebou a EÚ dosiahla významný pokrok pri riešení nerovností v oblasti zdravia a ich environmentálnych a sociálnych determinantov. Dobré zdravie ako dôležitý faktor kvality života, blahobytu a účasti na spoločenskom dianí nemá hodnotu len pre jednotlivca, ale prispieva aj k formovaniu udržateľného európskeho hospodárstva. Všeobecné zdravotné poistenie je jedným z cieľov Charty základných práv EÚ a jedným z práv uznaných v Európskom pilieri sociálnych práv, a teda dôležitým politickým cieľom EÚ a jej členských štátov. Hlavnými politickými cieľmi reforiem zdravotníckych systémov, o ktorých sa diskutuje v kontexte EÚ, zostávajú prístupnosť a cenová dostupnosť zdravotnej starostlivosti spolu s efektívnosťou a fiškálnou udržateľnosťou. Zdravie však aj naďalej negatívne ovplyvňuje tabak a nadmerná konzumácia alkoholu, nadváha, nedostatok fyzickej aktivity, problémy s duševným zdravím, ako sú depresia a samovraždy, ale aj prenosné ochorenia. Spolu s demograficko-sociálnymi zmenami vytvárajú ďalšiu záťaž pre systémy zdravotnej starostlivosti v EÚ. EÚ podporuje členské štáty, napríklad bojom proti rizikovým faktorom neprenosných ochorení, výmenou najlepších postupov, poskytovaním prístupu ku kvalitnej zdravotnej starostlivosti a posilňovaním kapacity na prevenciu a riadenie globálnych zdravotných hrozieb, ako je antimikrobiálna rezistencia, a investovaním do výskumu a inovácií. Na medzinárodnej scéne rozvojová pomoc EÚ podporuje všeobecný prístup ku kvalitným zdravotníckym službám. V súlade s Európskym konsenzom o rozvoji EÚ pomáha posilňovať všetky oblasti systémov zdravotnej starostlivosti a pokrok smerom k univerzálnemu zdravotnému poisteniu.

Hlavné trendy

- **Európania nikdy nežili dlhšie** a predpokladá sa, že tento trend bude pokračovať. V roku 2016 bola očakávaná dĺžka života v EÚ 81 rokov, čo je o 3,3 roka viac než v roku 2002.
- **Nezdravý životný štýl** má vplyv na ľudské zdravie, verejné rozpočty a produktivitu. Počet fajčiarov medzi obyvateľmi vo veku 15 rokov a viac sa v roku 2017 znížil na 26 %. Viac ako polovica dospelého obyvateľstva v EÚ však v roku 2014 mala nadváhu.
- V roku 2017 uviedlo 1,6 % ľudí v EÚ **neuspokojené potreby lekárskej starostlivosti** v

porovnaní s 3,4 % v roku 2011. Hlavnými dôvodmi neuspokojených potrieb boli náklady a dlhé čakacie zoznamy. - Počet úmrtí v dôsledku neprenosných ochorení pred dosiahnutím veku 65 rokov sa v rokoch 2002 až 2015 neustále znižoval. Neprenosné ochorenia však predstavujú až 80 % nákladov na zdravotnú starostlivosť. Len približne 3 % rozpočtov na zdravotníctvo sa však vynakladajú na prevenciu. Počet úmrtí v EÚ v dôsledku HIV, tuberkulózy a hepatitídy sa v rokoch 2002 až 2015 relatívne stabilne znižoval. Antimikrobiálna rezistencia má v EÚ za následok približne 33 000 úmrtí ročne a stojí 1,5 miliardy EUR ročne v podobe nákladov na zdravotnú starostlivosť a strát na produktivite. - V rokoch 2010 – 2015 znečistenie ovzdušia jemnými tuhými časticami v mestských oblastiach EÚ kleslo o takmer 20 %. Znečistenie ovzdušia je však stále hlavnou environmentálnou príčinou predčasnej smrti. V EÚ každoročne v dôsledku zlej kvality ovzdušia predčasne zomrie viac ako 400 000 ľudí a milióny ďalších trpia na respiračné a srdcovo-cievne ochorenia spôsobené znečisteným ovzduším. Bezpečnosť cestnej premávky v EÚ sa v posledných desaťročiach výrazne zlepšila. EÚ sa stala najbezpečnejším regiónom na svete. V dôsledku dopravných nehôd dochádza k 49 úmrtiam na milión obyvateľov. V rokoch 2001 – 2010 sa počet smrteľných dopravných nehôd v EÚ znížil o 43 % a v rokoch 2010 – 2017 o ďalších 20 %.
Hodnotenie v celosvetovom meradle Podľa správy o ukazovateľoch a prehľadoch CUR z roku 2018 (nadácia Bertelsmann Stiftung a Sieť pre riešenia udržateľného rozvoja) dosiahlo 18 členských štátov EÚ v prípade CUR č. 3 bodové hodnotenie nad 90 zo 100. V celosvetovom porovnaní je 11 členských štátov EÚ medzi prvými 20 krajinami. Celkovo ide o jeden z troch CUR s najlepším hodnotením pre členské štáty EÚ.
Európska únia v roku 2030
EÚ za súčasných podmienok/ak sa nič nezmení Ak sa má v EÚ zachovať všeobecne dostupná zdravotná starostlivosť, systémy zdravotnej starostlivosti budú musieť byť odolné proti budúcemu vývoju a zaručovať prístupnosť a efektívnosť. Bude potrebný prechod na model, ktorý kladie väčší dôraz na prevenciu chorôb a podporu zdravia, je personalizovanejší a opiera sa o digitálne technológie. Kľúčové je aj posilnenie primárnej zdravotnej starostlivosti a rozvoj integrovanej starostlivosti zameranej na pacienta. Takisto bude dôležité obmedziť dostupnosť nelegálnych drog a dopyt po nich. EÚ je naďalej odhodlaná bojovať proti neprenosným a prenosným ochoreniam, ako aj antimikrobiálnej rezistencii. Prebieha nemalé úsilie na podporu širšieho uplatňovania overených najlepších postupov. EÚ bude sledovať nové prechodné ciele znížiť v období 2020 – 2030 úmrtia na cestách o 50 % a okresať počet vážnych zranení na polovicu.
Príležitosti/pozitívne stimuly Spoločenská angažovanosť a participatívna politika, zmena správania, zdravšia pracovná sila a populácia, sociálna zodpovednosť podnikov/zodpovedné obchodné správanie, udržateľné financie, verejno-súkromné partnerstvá, prevencia a podpora zdravia, výskum a inovácie, nové technológie, digitálna transformácia zdravia a starostlivosti, dôraz na odolné spoločnosti, vzdelávanie, verejné a súkromné investície, otvorený a spravodlivý obchod.
Riziká/negatívne stimuly Chudoba, sociálne a zdravotné nerovnosti, biologické hrozby, zmena klímy a environmentálne riziká, fiškálna udržateľnosť ovplyvnená starnutím obyvateľstva a infláciou nákladov v dôsledku nových technológií a sociálno-ekonomických rizík, starnutie obyvateľstva, nezdravé návyky, geopolitická nestabilita a ohrozenie zdravotnej bezpečnosti.
Príklady úspešných politík
EÚ na medzinárodnej úrovni: EÚ prispela k programu Svetovej zdravotníckej organizácie a EÚ pre univerzálne partnerstvo v oblasti zdravia s cieľom posilniť systémy zdravotnej

starostlivosti vo viac ako 35 partnerských krajinách a spolu s OSN podporuje lepší prístup k plánovaniu rodiny a dopyt po ňom s cieľom obmedziť škodlivé tradičné praktiky a rodovo motivované násilie.

Na úrovni EÚ: Pokiaľ ide o antimikrobiálnu rezistenciu, EÚ prijala ambiciózny akčný plán „jedno zdravie“ na zachovanie možnosti účinnej liečby infekcií u ľudí a zvierat. Poskytuje usmernenia k obozretnému používaniu antimikrobiálnych látok v oblasti zdravia ľudí, podporuje výskum nových antimikrobiálnych látok, vakcín a diagnostiky, ďalej stimuluje inovácie, poskytuje vstupy pre politiky a právne opatrenia založené na vedeckých poznatkoch a rieši medzery v poznatkoch. Pokiaľ ide o prevenciu, v úzkej spolupráci s členskými štátmi EÚ sa v širšom meradle zavádzajú overené osvedčené postupy.

Na úrovni členských štátov: Vo verejnom zdravotníckom sektore na Slovensku existuje sieť všeobecných a špecializovaných zdravotných poradenských stredísk, ktoré poskytujú poradenstvo po analýze hlavných osobných rizikových faktorov (ako je fajčenie, výživa, fyzická aktivita alebo stres). Slúžia aj na zvýšenie informovanosti a na zvýšenie účasti na skríningoch a preventívnych kontrolách.

Na regionálnej/miestnej úrovni: V roku 2011 združenie obcí na ochranu prírody v Luxembursku iniciovalo projekt Vychutnajme si prírodu – jedzme regionálne, ekologické a spravodlivé potraviny. Tento projekt sa zameriava na podporu udržateľných potravín v školských jedálňach 33 členských obcí a na poskytovanie hospodárskych príležitostí regionálnym poľnohospodárom, ktorí sú osobitne odhodlaní chrániť životné prostredie. Okrem kritérií, ktorými sa overuje všeobecná ochrana životného prostredia a dobré životné podmienky zvierat, musia poľnohospodári, ktorí sa chcú zapojiť do projektu, splniť podmienku, že využívajú aspoň 5 % svojich poľnohospodárskych pozemkov na ochranu biodiverzity. V školských jedálňach sú zamestnancom k dispozícii osobitné kurzy odbornej prípravy: zameriavajú sa na stretnutia s výrobcami, zdravé potraviny, sezónne menu, vplyv potravín na klímu či rozvojové krajiny.

Na úrovni podnikov: Nemecká spoločnosť CureVac GmbH s podporou nadácie Billa a Melindy Gatesových vyhrala historicky prvé motivačné ocenenie EÚ za inováciu po tom, čo dosiahla pokrok smerom k novej technológii, ktorá zachováva vakcíny stabilné pri akejkoľvek teplote okolia.

Na úrovni občianskej spoločnosti: V rámci Národného programu v oblasti zdravia v Poľsku vytvorili mimovládne organizácie nástroje na skríning porúch nálady, materiály na pomoc pri riešení duševných problémov, rozhlasové programy, publikácie a inštruktážne filmy, založili online fórum a realizovali informačné kampane.

Európska únia dnes

Náčrt/kvalitatívny prehľad

Vzdelávanie, odborná príprava a celoživotné vzdelávanie majú ústrednú úlohu pri budovaní udržateľnej, odolnej, konkurencieschopnej a súdržnej Európy pre budúcnosť, keďže umožňujú ľuďom naplniť svoj potenciál. Vo všetkých fázach života sú vzdelávanie a odborná príprava kľúčovými aspektmi ľudského rozvoja a kľúčovými hnacími silami rastu, zamestnanosti a sociálnej súdržnosti. Úroveň vzdelania u mladých ľudí v Európe sa neustále zlepšuje. EÚ je na ceste k dosiahnutiu cieľov stratégie Európa 2020 týkajúcich sa osôb s predčasne ukončenou školskou dochádzkou a terciárneho vzdelania. Značný pokrok sa zaznamenal v účasti na vzdelávaní a starostlivosti v ranom detstve, ale treba ďalej napredovať, aby sa zlepšili slabé výsledky v matematike, vo vede a v čítaní, digitálne zručnosti a účasť dospelých na vzdelávaní. Mladí ľudia so zdravotným postihnutím alebo s migrantským pôvodom dosahujú výrazne nižšie vzdelanie. Osoby, ktoré predčasne ukončili školskú dochádzku, a mladí ľudia s nízkym vzdelaním čelia mimoriadnym ťažkostiam na trhu práce. Na medzinárodnej scéne mnohé partnerské krajiny EÚ využívajú bilaterálne podporné programy, ktoré pomáhajú posilňovať ich systémy vzdelávania. V centre záujmu je zlepšenie prístupu ku kvalitnému základnému vzdelaniu v krajinách s nízkymi príjmami alebo tých, ktoré sú nestabilné a prebiehajú v nich konflikty, a to najmä pre dievčatá a marginalizované skupiny.

Hlavné trendy

- Podiel osôb s predčasne ukončenou školskou dochádzkou od roku 2002 stabilne klesá. Pokles zo 17 % v roku 2002 na 10,6 % v roku 2017 predstavuje jasný pokrok smerom k hlavnému cieľu stratégie Európa 2020, ktorým je 10 %.
- Hlavný cieľ stratégie Európa 2020, ktorým je 40 % osôb vo veku 30 – 34 rokov s dosiahnutým terciárnym vzdelaním, sa prakticky podarilo dosiahnuť (39,9 % v roku 2017).
- Účasť na vzdelávaní a starostlivosti v ranom detstve sa od roku 2003 neustále zvyšuje. Cieľ EÚ, ktorým je 95 % detí vo veku od 4 rokov do veku povinnej školskej dochádzky zúčastňujúcich sa na predprimárnom vzdelávaní, bol dosiahnutý v roku 2016, hoci medzi jednotlivými krajinami pretrvávajú rozdiely.
- EÚ si stanovila aj cieľ znížiť do roku 2020 podiel osôb vo veku 15 rokov, ktoré dosahujú nízku úroveň výsledkov v oblasti čítania, matematiky a prírodných vied, na menej ako 15 %. Členské štáty EÚ vykazujú veľké rozdiely, pokiaľ ide o podiel žiakov so slabými výsledkami vo všetkých týchto troch oblastiach. EÚ ako celok zaostáva vo všetkých troch oblastiach a podľa najnovších dostupných údajov z roku 2015 zaznamenala krok späť v porovnaní s výsledkami za rok 2012 (veda: 20,6 %, +4,0 percentuálneho bodu; čítanie: 19,7 %, +1,9 percentuálneho bodu; matematika: 22,2 %, +0,1 percentuálneho bodu).
- V roku 2017 malo aspoň základné digitálne zručnosti 57 % populácie EÚ vo veku 16 až 64 rokov.
- Miera zamestnanosti čerstvých absolventov sa zvýšila zo 76,9 % v roku 2015 na 80,2 % v roku 2017, čo sa blíži cieľu EÚ, ktorým je 82 %.
- Oproti najvyššej úrovni 13,2 % v roku 2012 percentuálny podiel mladých ľudí, ktorí nie sú zamestnaní, ani nie sú v procese vzdelávania a odbornej prípravy, v roku 2017 ešte viac klesol na 10,9 %.

- **Účast' dospelých** (vo veku 25 – 64 rokov) na vzdelávaní bola v roku 2017 na úrovni 10,9 %, čo je výrazne pod cieľom aspoň 15 %.

Hodnotenie v celosvetovom meradle

Podľa správy o ukazovateľoch a prehľadoch CUR z roku 2018 (nadácia Bertelsmann Stiftung a Sieť pre riešenia udržateľného rozvoja) dosiahlo 16 členských štátov EÚ v prípade CUR č. 4 bodové hodnotenie nad 90 zo 100. V celosvetovom porovnaní je sedem členských štátov EÚ medzi prvými 20 krajinami. V priemere ide o jeden z troch CUR s najlepším hodnotením pre členské štáty EÚ.

Európska únia v roku 2030

EÚ za súčasných podmienok/ak sa nič nezmení

Očakáva sa, že v budúcnosti sa v dôsledku štrukturálnych zmien na trhoch práce, demografických zmien a politických reforiem bude naďalej zvyšovať úroveň dosiahnutého vzdelania medzi mladými obyvateľmi. Do roku 2030 bude európsky vzdelávací priestor pevne etablovaný a predpokladá sa, že nebudú existovať žiadne hranice ani prekážky inkluzívnej vzdelávacej mobility a akademickej spolupráce. Všetkým mladým ľuďom by sa malo zabezpečiť lepšie vzdelávanie a odborná príprava bez ohľadu na ich sociálno-ekonomické zázemie, čo by malo viesť k zvyšovaniu počtu a kvality zručností. Očakáva sa, že inkluzívne vzdelávanie a celoživotné vzdelávanie povedú k ďalšiemu zníženiu počtu osôb s predčasne ukončenou školskou dochádzkou a k väčšiemu počtu študentov na všetkých úrovniach. Očakáva sa tiež, že transformácie na trhoch práce povedú aj k vyššej účasti dospelých na vzdelávaní a odbornej príprave. Ľudia si budú môcť dať validovať zručnosti, ktoré nadobudnú mimo formálneho vzdelávania a odbornej prípravy. Vzdelávanie a odborná príprava bude všeobecne zahŕňať silnejší rozmer učenia sa na pracovisku a bude využívať výhody užšej spolupráce s podnikateľským sektorom a občianskou spoločnosťou. Bude aj naďalej dôležité zintenzívniť úsilie o integráciu vzdelávania v oblasti udržateľného rozvoja do učebných osnov na všetkých úrovniach vzdelávania.

Príležitosti/pozitívne stimuly

Spoločenská angažovanosť a participatívna politika, zmena správania, sociálna zodpovednosť podnikov/zodpovedné obchodné správanie, udržateľné financovanie, verejno-súkromné partnerstvá, výskum a inovácie, digitálne technológie a online platformy, umelá inteligencia, meniaci sa trh práce a potreby zručností, dôraz na udržateľné a odolné spoločnosti.

Riziká/negatívne stimuly

Nerovnosť príležitostí, chudoba, nízke verejné a súkromné investície, nesúlad medzi ponúkanými a požadovanými zručnosťami, rastúce medzery v poznatkoch.

Príklady úspešných politík

Na úrovni EÚ: Komisia v snahe o uplatňovanie prvej zásady Európskeho piliera sociálnych práv koordinuje nový program v oblasti zručností pre Európu a spolupracuje s členskými štátmi na vytvorení európskeho vzdelávacieho priestoru do roku 2025. Cieľom je zlepšiť systémy vzdelávania a odbornej prípravy tak, aby boli inkluzívnejšie a založené na celoživotnom vzdelávaní a inováciách. Opatrenia predstavené v roku 2018 zamerané na vytvorenie európskeho vzdelávacieho priestoru do roku 2025 sa zaoberajú automatickým vzájomným uznávaním diplomov a študijných pobytov v zahraničí, kľúčovými kompetenciami, digitálnymi zručnosťami, spoločnými hodnotami a inkluzívnym vzdelávaním, kvalitným vzdelávaním a starostlivosťou v ranom detstve a lepším jazykovým vzdelávaním a výučbou.

Na úrovni členských štátov: V roku 2016 Slovinsko zaviedlo program, ktorého cieľom je zlepšiť kvalitu výučby a učenia sa tým, že učitelia a mentori môžu v zamestnaní rotovať, aby si zvýšili vedomosti, zručnosti a schopnosti. Program bude prebiehať do roku 2022 a má rozpočet 1,65 milióna EUR, z čoho 1,32 milióna EUR pochádza z Európskeho sociálneho

fondy.

Na regionálnej/miestnej úrovni: Iniciatíva v talianskom Benátsku financovaná z Európskeho sociálneho fondu umožňuje dospelým bez vyššieho sekundárneho vzdelania, vrátane tých s nižšou odbornou kvalifikáciou, ktorá už nie je relevantná pre trh práce, získať uznanie za predchádzajúce odborné skúsenosti alebo prípravu a vydať sa na individualizovanú dráhu odbornej prípravy.

Na úrovni podnikov: Vo Francúzsku bola v roku 2018 podpísaná trojstranná dohoda, vďaka ktorej bola v Novom Akvitánsku otvorená inkluzívna sekcia na vzdelávanie mladých ľudí a dospelých so zdravotným postihnutím. Dvanásť uční so zdravotným postihnutím absolvujú odbornú prípravu v oblasti elektroniky, elektrotechniky a elektrotechnického inžinierstva. Polovica z nich absolvuje stáž v elektrárenském podniku Enedis a polovica v prispôbených podnikoch.

Na úrovni občianskej spoločnosti: ToekomstATELIERdelAvenir (alias TADA) poskytuje doplnkové, dobrovoľné a sociálne orientované vzdelávanie zraniteľným tínedžerom zo znevýhodnených štvrtí v Bruseli v Belgicku. Jeho cieľom je posilniť postavenie mladých účastníkov a zabrániť strate motivácie a jej negatívnym dôsledkom (napríklad strata vôle učiť sa, predčasné ukončenie štúdia, kriminalita, nezamestnanosť, extrémna radikalizácia) a prispievať k väčšej integrácii a sociálnej súdržnosti.

Dosiahnuť rodovú rovnosť a posilňovať postavenie všetkých žien a dievčat

Európska únia dnes

Náčrt/kvalitatívny prehľad

EÚ patrí medzi svetových lídrov v oblasti rodovej rovnosti a za posledné desaťročia došlo k pokroku. Zásahu na tom majú právne predpisy o rovnakom zaobchádzaní, uplatňovanie hľadiska rodovej rovnosti a osobitné opatrenia na presadzovanie práv žien a rodovej rovnosti. Na trhu práce EÚ je dnes viac žien než v minulosti a majú prístup k lepšiemu vzdelávaniu a odbornej príprave. Ženy sú však stále nadmerne zastúpené v slabšie platených odvetviach a nedostatočne zastúpené na rozhodovacích pozíciách. Rodové rozdiely v príjmových a kariérnych modeloch sa často premietajú do nižších dôchodkových nárokov u žien. Stále sú potrebné ďalšie zlepšenia a stimuly. **Osobitný** prieskum Eurobarometra z roku 2017 ukázal, že široká verejnosť v EÚ svorne podporuje rodovú rovnosť: 84 % Európanov považuje rodovú rovnosť za dôležitú z osobného hľadiska (vrátane 80 % mužov). Na medzinárodnej úrovni EÚ uplatňuje rodové hľadisko prostredníctvom svojich vonkajších politík – od obchodných nástrojov cez Európsky konsenzus o rozvoji až po politiky susedstva a rozširovania EÚ.

Hlavné trendy

• **Index rodovej rovnosti Európskeho inštitútu pre rodovú rovnosť (2017) ukazuje, že v poslednom desaťročí bol pokrok smerom k rodovej rovnosti vo všeobecnosti pozitívny, hoci pomalý.** Najvýraznejšie zlepšenie sa dosiahlo v oblasti moci (napr. rozhodovanie v súkromnom a vo verejnom sektore), zatiaľ čo v oblasti času rodové rozdiely narástli (napr. domáce práce, voľný čas, neplatená starostlivosť). Výsledky členských štátov sa vo veľkej miere líšia. Väčšina členských štátov od roku 2005 zlepšila svoje celkové skóre. Niekoľko členských štátov zaznamenalo stagnáciu v celkovom hodnotení alebo dokonca mierny

pokles.

- **Rozdiel v zamestnanosti** mužov a žien na úrovni EÚ bol v roku 2017 menší než 12 percentuálnych bodov, čo je podstatne menej ako v roku 2008, keď dosiahol 15,1 percentuálneho bodu. Toto zlepšenie bolo do veľkej miery spôsobené zvýšením miery zamestnanosti žien. Jedným z faktorov, ktoré najviac bránia ženám v účasti na trhu práce, je nedostatok dostupných, prístupných a kvalitných služieb formálnej starostlivosti najmä o malé deti. V roku 2016 sa iba 32,9 % detí vo veku 0 až 3 roky v EÚ nachádzali v zariadeniach formálneho vzdelávania a starostlivosti, čo je nárast oproti roku 2008, keď ich bolo 28 %.
- **Rozdiel v odmeňovaní žien a mužov** sa za posledné roky mierne znížil. V roku 2016 bol hrubý hodinový zárobok žien v priemere o 16,2 % nižší než v prípade mužov. Po odchode do dôchodku sa tento rozdiel exponenciálne prehĺbuje – **rozdiel v dôchodkoch žien a mužov** dosahuje 36,6 %.
- Pokiaľ ide o **rovnosť žien a mužov** v politike v EÚ, podiel žien v národných parlamentoch sa zvýšil z 20,9 % v roku 2004 na 29,7 % v roku 2018.
- V roku 2017 štvrtinu **členov predstavenstiev najväčších kótovaných spoločností** tvorili ženy. V období 2003 až 2017 tento počet takmer stabilne ročne rástol a celkovo stúpol o 16,8 percentuálneho bodu.
- Spôsob, akým ženy a muži pridávajú **čas na starostlivosť, domáce práce a sociálne aktivity**, sa za posledných 10 rokov stal v EÚ nerovnejším. K tomuto poklesu rovnosti došlo v 12 členských štátoch, zatiaľ čo v ôsmich sa situácia zlepšila.
- Každá tretia žena v Európe už od svojich 15 rokov zažila **fyzické a/alebo sexuálne násilie**.

Hodnotenie v celosvetovom meradle

Podľa správy o ukazovateľoch a prehľadoch CUR z roku 2018 (nadácia Bertelsmann Stiftung a Sieť pre riešenia udržateľného rozvoja) dosiahlo 11 členských štátov EÚ v prípade CUR č. 5 bodové hodnotenie nad 80 zo 100. V celosvetovom porovnaní je 11 členských štátov EÚ medzi prvými 20 krajinami.

Európska únia v roku 2030

EÚ za súčasných podmienok/ak sa nič nezmení

Neustály pokrok v oblasti rodovej rovnosti a posilnenia postavenia žien a dievčat si vyžaduje odhodlanie, viac finančných prostriedkov a pretrvávajúce úsilie aktérov na všetkých úrovniach – od jednotlivých domácností až po inštitúcie EÚ. Hoci regulačné stimuly sú dôležité na urýchlenie tohto pokroku, rodová rovnosť vo veľkej miere závisí od kultúrnych a etických hodnôt a od vývoja spoločenských zmien. Do roku 2030 by sme mohli očakávať, že EÚ dosiahne ďalší pokrok v posilňovaní ekonomického postavenia žien, rodovej rovnováhy v rozhodovacom procese a v boji proti násiliu páchanému na ženách. Naplnenie a rozsah tohto pokroku závisí od vývoja kultúrneho a politického kontextu, ako aj od budúcich regulačných opatrení.

Príležitosti/pozitívne stimuly

Spoločenská angažovanosť a participatívna politika, zmeny v sociálnych normách, zmena správania, sociálna zodpovednosť podnikov/zodpovedné obchodné správanie, formálna starostlivosť o deti, vyvážené modely čerpania rodinnej dovolenky, pružné formy organizácie práce, vyvážený vzdelávací systém, prístup k novým technológiám, posilňovanie technických zručností žien, otvorený a spravodlivý obchod.

Riziká/negatívne stimuly

Nerovnosť príležitostí, nevôľa voči pokroku, nesúlad medzi ponúkanými a požadovanými zručnosťami, bezpečnostné hrozby, návrat k hospodárskemu protekcionizmu vo svete.

Príklady úspešných politík

EÚ na medzinárodnej úrovni: V roku 2015 prijala EÚ druhý akčný plán pre rodovú rovnosť a posilnenie postavenia žien vo vonkajších vzťahoch (2016 – 2020). Komisia v septembri 2017 vyhlásila spoločnú iniciatívu EÚ a OSN Spotlight, ktorej cieľom je skončiť s násilím páchaným na ženách.

Na úrovni EÚ: V roku 2015 prijala Komisia strategický záväzok pre rodovú rovnosť na roky 2016 – 2019. Strategický záväzok je rámcom pre pokračujúce úsilie Komisie o presadzovanie rodovej rovnosti a posilnenia postavenia žien a zameriava sa na týchto päť prioritných oblastí: 1. zvýšenie účasti žien na trhu práce a rovnaká ekonomická nezávislosť; 2. zníženie rozdielov v odmeňovaní žien a mužov a v príjmoch a odstránenie dôchodkových medzier; 3. podpora rovnosti žien a mužov pri prijímaní rozhodnutí; 4. boj proti rodovo motivovanému násiliu; 5. podpora rodovej rovnosti a práv žien na celom svete. Okrem toho sa v strategickom záväzku predpokladá začlenenie hľadiska rodovej rovnosti do všetkých politík a programov financovania EÚ.

Na úrovni členských štátov: Dánsko vo všeobecnosti dosahuje dobré výsledky v oblasti rodovej rovnosti. Ženy v Dánsku vo všeobecnosti pracujú mimo domova a budujú si kariéru popri výchove detí, pričom im pomáha štedrá rodičovská dovolenka a denná starostlivosť dotovaná z daní. Prínos z rodovej rovnosti v Dánsku majú aj muži. Môžu so svojimi rodinami tráviť viac času než v mnohých iných krajinách. Rodičovskú dovolenku po narodení dieťaťa možno rozdeliť medzi rodičov a vďaka obmedzenému počtu pracovných dní deti zo zariadení dennej starostlivosti často vyzdvihuje otec.

Na regionálnej/miestnej úrovni: Francúzsko zaviedlo vo voľbách do departementov párový systém, v ktorých hlas získava vždy dvojica muž-žena. Zaručuje sa tým rodová rovnosť na úrovni departementov a vytvárajú sa spoločné rozhodovacie pozície v územnej politike, čo vedie k rozdeleniu zodpovednosti a zlepšovaniu možností rovnováhy medzi pracovným a súkromným životom pre politikov.

Na úrovni podnikov: Iniciatíva GründerRegio M e.V. získala spolufinancovanie z Európskeho sociálneho fondu na poskytovanie odbornej prípravy, poradenstva a možností vytvárania sietí pre podnikateľky v Mníchove. Zameriava sa na ženy, ktoré sa vracajú na trh práce po výchove detí, ako aj na ženy nad 50 rokov. V rámci projektu s názvom GUIDE bolo podporených približne 5 000 podnikateľiek, z ktorých 56 % si založilo vlastný podnik.

Na úrovni občianskej spoločnosti: Dve bulharské organizácie pracujú na projekte s názvom Career ROCKET. Učitelia, riaditelia škôl a školskí kariérni poradcovia sa učia, ako presadzovať rodovú rovnosť vo všetkých otázkach stredoškolského vzdelávania informovaním o tom, ako ženy obohacujú prírodné vedy, technológie, politiku, dejiny, geografiu, matematiku, literatúru, umenie a hudbu.

Zabezpečiť dostupnosť vody, udržateľné hospodárenie s vodou a sanitáciu pre všetkých

Európska únia dnes

Náčrt/kvalitatívny prehľad

Prístup k vode je základnou ľudskou potrebou. Voda je tiež dôležitým hospodárskym zdrojom a slúži ako základ regulácie biodiverzity, klímy a ekosystémov. Ak sa majú splniť požiadavky

súčasných a budúcich generácií a zachovať politickú stabilitu na vnútroštátnej a regionálnej úrovni, zásadný význam má ochrana vodných ekosystémov pred znečistením a hydromorfologickými zmenami, ako aj udržateľné využívanie vody. Komplexná vodohospodárska politika EÚ má za cieľ zabezpečiť, aby bolo k dispozícii dostatočné množstvo kvalitnej vody pre potreby ľudí a životné prostredie, a to reguláciou hlavných tlakov (poľnohospodárstvo, priemysel, komunálne odpadové vody), využívania vody (voda na kúpanie, podzemná voda, pitná voda) a integrovaného hospodárenia s vodami. Prevažná väčšina európskych občanov má prístup k základnej sanitácii a má pripojenie aspoň na zariadenia sekundárnej úpravy odpadovej vody. Okrem toho majú európski občania k dispozícii veľmi kvalitnú pitnú vodu. Na kvalitu vody a jej dlhodobú bezpečnosť však vplyva tlak vyplývajúci z urbanizácie, difúzneho znečistenia z poľnohospodárstva, priemysel a zmena klímy. Na celosvetovej úrovni EÚ podporuje dostupnosť a udržateľné hospodárenie s vodou a sanitáciu pre všetkých prostredníctvom Európskeho konsenzu o rozvoji a politík susedstva a rozširovania EÚ.

Hlavné trendy

- Podiel ľudí bez **kvalitných hygienických zariadení** v domácnosti klesol z 3,2 % v roku 2007 na 2,0 % európskej populácie v roku 2017. Počet ľudí napojených na zariadenia **sekundárnej úpravy odpadovej vody** sa v rokoch 2010 až 2015 zvýšil. Rozdiely medzi členskými štátmi však pretrvávajú, pričom niektoré stále čelia značným problémom. Čoraz viac sa rozširuje nový typ znečistenia – ide o vypúšťanie mestskej odtokovej vody alebo kombinované stokové systémy, ktoré v prípade silných dažďov veľmi znečisťujú prostredie.
- Výbornú kvalitu vody na kúpanie v roku 2017 vykázalo 86,3 % **všetkých pobrežných lokalít na kúpanie** a 82,1 % **vnútrozemských lokalít na kúpanie**.
- **Kvalita vody v európskych riekach** sa medzi rokmi 2000 a 2014 výrazne zvýšila a priemerné koncentrácie fosfátu v európskych riekach klesajú.
- Hoci sa v rôznych oblastiach dosiahol pokrok, len približne 40 % **povrchových vôd** dosiahlo v roku 2015 dobrý ekologický stav. **Podzemné vody** sú v lepšej situácii: 74 % má dobrý chemický stav a 89 % dobrý kvantitatívny stav. Hoci znečistenie spôsobené dusičnanmi z poľnohospodárstva sa v posledných dvoch desaťročiach znížilo, problémy pretrvávajú. Dusičnany sú znečisťujúce látky, ktoré najčastejšie spôsobujú zlý chemický stav podzemnej vody v EÚ. To je obzvlášť problematické, pretože podzemná voda je popri tečúcej povrchovej vode dôležitým zdrojom pitnej vody v Európe.
- **Nedostatok vody** je vo väčšine krajín EÚ nízky, ale v niekoľkých, najmä v juhoeurópskych krajinách, je vysoký a tento jav je na vzostupe aj v západnej a severnej Európe.
- Ak sa má znížiť nedostatok vody, všetky príslušné odvetvia musia účinne využívať sladkovodné zdroje. V uplynulom desaťročí sa **odber vody** v Európe znížil, zatiaľ čo **účinnosť využívania vody** sa zvýšila. **Priemerná spotreba pitnej vody** sa za posledných 20 rokov znížila z približne 200 litrov na osobu na deň na približne 120 litrov.

Hodnotenie v celosvetovom meradle

Podľa správy o ukazovateľoch a prehľadoch CUR z roku 2018 (nadácia Bertelsmann Stiftung a Sieť pre riešenia udržateľného rozvoja) dosiahlo 25 členských štátov EÚ v prípade CUR č. 6 bodové hodnotenie nad 80 zo 100. V celosvetovom porovnaní sú tri členské štáty EÚ medzi prvými 20 krajinami.

Európska únia v roku 2030

EÚ za súčasných podmienok/ak sa nič nezmení

Celkovo sa očakáva, že EÚ bude pokračovať v dosahovaní pokroku v oblasti udržateľného hospodárenia s vodou a sanitácie. Takmer všetci občania budú mať dobrý prístup k vodohospodárskym službám, ako sú pitná voda a úprava odpadovej vody, a k sanitačným zariadeniam. Je však potrebné vyvinúť ďalšie úsilie, aby sa zabezpečil plný prístup pre všetkých občanov EÚ, aby sa zaistilo, že odpadové vody sa upravujú v súlade s

požadovanými normami na celom území, a aby sa dosiahol dobrý stav všetkých európskych vodných útvarov. Osobitná pozornosť by sa v nadchádzajúcich rokoch mala venovať aj novým znečisťujúcim látkam, ako sú mikroplasty či lieky. Musí sa ďalej znižovať difúzne znečistenie z poľnohospodárstva. Treba ďalej zefektívňovať využívanie vody. Napokon treba spomenúť aj zmenu klímy a jej zhoršujúci vplyv na suchá a povodne v regiónoch EÚ, čo si vyžaduje čoraz naliehavejšiu potrebu zvýšiť udržateľnosť hospodárenia s vodami. Zmena klímy prispeje k nedostatku vody, ktorý sa už pociťuje vo vodných útvaroch najmä v južnej Európe, ale čoraz viac aj v iných častiach kontinentu. Tieto problémy pomôže riešiť vykonávanie existujúcich právnych predpisov o vode a vypracovanie nových právnych predpisov, ako sú nedávne návrhy týkajúce sa pitnej vody a opätovného používania. Prebiehajúce hodnotenie vhodnosti podstatnej časti právnych predpisov EÚ o vode pomôže zistiť, či treba legislatívny rámec upraviť, aby sa v plnej miere dosiahli príslušné CUR.

Príležitosti/pozitívne stimuly

Zmena správania, spoločenská angažovanosť a participatívna politika, tlak spoločnosti na udržateľný potravinový systém a výrobné reťazce, sociálna zodpovednosť podnikov/zodpovedné obchodné správanie, udržateľné financovanie, verejno-súkromné partnerstvá, digitalizácia, lepšie údaje vďaka využívaniu nástrojov na pozorovanie Zeme, ako je globálna zložka služby monitorovania krajiny programu Copernicus EÚ, častejšie opätovné využívanie vody, umelá inteligencia a nové technológie, výskum a inovácie, internet vecí, obehové hospodárstvo, multilateralizmus.

Riziká/negatívne stimuly

Chudoba a nerovnosť príležitostí, zmena klímy, difúzne znečistenie z poľnohospodárstva, urbanizácia, organické znečisťujúce látky, rezíduá liekov, plastový odpad, priemyselná výroba, odpad z domácností, geopolitická nestabilita a bezpečnostné hrozby, cenová dostupnosť a cena vody.

Príklady úspešných politík

Na úrovni EÚ: Riešenia problémov súvisiacich s vodou podporujú európske výskumné a inovačné iniciatívy zamerané na vodu. Partnerstvo pre výskum a inovácie v oblasti Stredozemia (PRIMA), iniciatíva s rozpočtom 494 miliónov EUR, sa zameriava na nedostatok vody, poľnohospodárstvo a potravinovú bezpečnosť v Stredozemí.

Na úrovni členských štátov: Na Cypre je čoraz častejším a stabilným zdrojom recyklovaná voda. Okrem iného sa využíva na zavlažovanie a ochranu pred suchom. S príspevkom z európskych fondov už prebiehajú dva projekty zavádzania systémov opätovného využívania vody – v Anthoupoli a v Larnake.

Na regionálnej/miestnej úrovni: V Dolnosliezskom vojvodstve v Poľsku (Racibórz) prebieha výstavba protipovodňovej nádrže. Cieľom komplexného programu protipovodňovej ochrany je zabrániť záplavám z rieky Odry, a to obnovením prírodných priestranstiev zachytávajúcich vodu v údolí Odry, ako aj jej prirodzenej nivačnej terasy.

Na úrovni podnikov: Čistiarene odpadových vôd v celej Európe začínajú využívať energiu a iné zdroje obsiahnuté v odpade, aby tak znížili vlastnú energetickú spotrebu či dokonca pôsobili ako výrobcovia energie. Ukážkovým príkladom je čistiareň odpadových vôd v dánskom Aarhuse (Marselisborg), ktorá produkuje viac ako 150 % energie potrebnej na jej činnosť vďaka investíciám do účinnejších technológií.

Na úrovni občianskej spoločnosti: Malta podporuje účasť miestnych komunít na zlepšovaní riadenia vodných zdrojov a hygieny. Cyklus plánovania povodia zaisťuje vysokú účasť obcí a zainteresovaných strán, keďže rozhodnutia o určitých opatreniach budú zahŕňať vyváženie záujmov rôznych skupín.

Európska únia dnes

Náčrt/kvalitatívny prehľad

Ciele EÚ 2020 v oblasti energetiky a klímy dostali EÚ na správnu cestu smerom k zaisteniu bezpečnej, cenovo dostupnej a čistej energie pre všetkých Európanov. Dosiahol sa už značný pokrok, pokiaľ ide o zvýšené využívanie energie z obnoviteľných zdrojov a vyššiu energetickú účinnosť, a EÚ napreduje v prechode na čistú energiu. Prechod EÚ z hospodárstva založeného na fosílnych palivách na nízkouhlíkové hospodárstvo s energetickým systémom, ktorý má digitálny charakter a zameriava sa na spotrebiteľa, sa stáva novou realitou. Naďalej pretrváva oddelovanie previazanosti emisií skleníkových plynov od hrubého domáceho produktu, a to najmä v dôsledku inovácií. Oddelila sa aj previazanosť hospodárskeho rastu od spotreby energie. Globálne zmeny vo výrobe energie a dopyte po energii majú zásadný vplyv na geopolitiku a konkurencieschopnosť priemyslu. Pre Európu predstavujú významné výzvy, ale aj jedinečné príležitosti. V tejto súvislosti chce EÚ posilniť svoju úlohu globálneho lídra pri prechode na čistú energiu a zároveň zabezpečovať energetickú bezpečnosť pre všetkých svojich občanov. EÚ sa prostredníctvom svojej energetickej únie usiluje o zaistenie bezpečnej, cenovo dostupnej, udržateľnej a čistej energie pre občanov a podniky EÚ. V kontexte vonkajších vzťahov sa Európsky konsenzus o rozvoji zameriava na zlepšenie prístupu k energetickým službám, ktoré sú cenovo dostupné, moderné, spoľahlivé a udržateľné, na zvýšenie využívania opatrení v oblasti energie z obnoviteľných zdrojov a energetickej efektívnosti a na prispievanie k boju proti zmene klímy. EÚ je priekopníkom v stimulovaní investícií súkromného sektora do odvetvia energie z udržateľných zdrojov vďaka svojim nástrojom kombinovaného financovania, vonkajšiemu investičnému plánu a iniciatíve na financovanie elektrifikácie. K úspechom v tejto oblasti prispievajú aj politiky susedstva a rozširovania.

Hlavné trendy

- Trendy v Európe poukazujú na **oddelenie previazanosti hospodárskeho rastu** od energetických vstupov a súvisiacich **emisií skleníkových plynov**. Medzi rokmi 1990 a 2017 sa emisie skleníkových plynov znížili o 22 %, zatiaľ čo HDP sa zvýšil o 58 %. Energetická produktivita, ako aj intenzita skleníkových plynov pri spotrebe energie sa v EÚ od roku 2000 takmer neustále zlepšujú.
- Cieľom EÚ je splniť svoj cieľ v oblasti **energetickej efektívnosti** do roku 2020 na úrovni 20 %. V rokoch 2005 až 2016 primárna energetická spotreba v EÚ klesla o 9,9 % a konečná spotreba energie o 7,1 %.
- EÚ je na ceste k splneniu svojho cieľa, ktorým je 20 % konečnej spotreby **energie z obnoviteľných zdrojov** do roku 2020. Využívanie energie z obnoviteľných zdrojov sa v EÚ v poslednom desaťročí neustále zvyšovalo, a to z 9,0 % na 17 % hrubej konečnej spotreby energie medzi rokmi 2005 a 2016. Hlavnú zásluhu na tomto náraste majú predvídateľný regulačný rámec EÚ, účinnejšie technológie, klesajúce náklady na technológie v oblasti energie z obnoviteľných zdrojov a podpora viac zameraná na trh.
- EÚ sa pri plnení svojich energetických požiadaviek stále spolieha na **dovoz palív z krajín mimo EÚ**. Závislosť EÚ od dovozu je na úrovni 53,6 % a medzi rokmi 2006 a 2016 sa takmer nezmenila, zatiaľ čo výroba energie sa za rovnaké obdobie znížila o 14 %. Počas toho istého obdobia bolo zaznamenané konzistentné zníženie spotreby primárnej energie o

približne 10 %.

- EÚ dosahuje pokrok pri zlepšovaní **prístupu k cenovo dostupnej energii**. Za posledné roky sa znížil počet ľudí, ktorí si nemôžu dovoliť primerane vykurovať svoje obydlie. V roku 2017 uviedlo 8,1 % obyvateľov EÚ, že nemajú prístup k cenovo dostupnej energii, čo je o 2,8 percentuálneho bodu menej než v roku 2007.

Hodnotenie v celosvetovom meradle

Podľa správy o ukazovateľoch a prehľadoch CUR z roku 2018 (nadácia Bertelsmann Stiftung a Sieť pre riešenia udržateľného rozvoja) dosiahlo 26 členských štátov EÚ v prípade CUR č. 7 bodové hodnotenie nad 80 zo 100. V celosvetovom porovnaní je sedem členských štátov EÚ medzi prvými 20 krajinami.

Európska únia v roku 2030

EÚ za súčasných podmienok/ak sa nič nezmení

EÚ bude naďalej napredovať smerom k cenovo dostupnej, spoľahlivej, udržateľnej a modernej energii pre všetkých vďaka ambicióznemu regulačnému rámcu dohodnutému na úrovni EÚ. Do roku 2030 sa hlavné ciele EÚ premietnu do aspoň 40 % zníženia emisií skleníkových plynov, najmenej 32 % energie EÚ z obnoviteľných zdrojov a zvýšenia energetickej efektívnosti aspoň o 32,5 %. Týmto sa položia potrebné základy pre hlbokú transformáciu spoločnosti, ktorá povedie k čistej a udržateľnej energetickej budúcnosti. Rozvoj energetických infraštruktúr sa bude aj naďalej podporovať z Nástroja na prepájanie Európy. Ako súčasť nového rámcového programu Horizont Európa bol navrhnutý intenzívny výskumný a inovačný program s rozpočtom 15 miliárd EUR na energetiku, mobilitu a klímu. Pokiaľ ide o viacročný finančný rámec na roky 2021 – 2027, navrhovaný cieľ v oblasti zohľadňovania problematiky zmeny klímy na úrovni 25 % by znamenal, že jedno zo štyroch eur by sa použilo na otázky súvisiace s klímou, ktoré sú relevantné aj pre odvetvie energetiky. Na dosiahnutie energetickej únie je potrebná nepoľavujúca angažovanosť vrátane aktívneho dialógu s občianskou spoločnosťou a so zainteresovanými stranami, keďže ich príspevok a odhodlanosť sú kľúčom k úspechu energetickej transformácie.

Príležitosti/pozitívne stimuly

Zmena správania, informovaní a chránení spotrebiteľia so silnejším postavením, spoločenská angažovanosť a participatívna politika, anticipačné politiky pre spravodlivý prechod, sociálna zodpovednosť podnikov/zodpovedné obchodné správanie, nové podnikateľské príležitosti, kolektívne financovanie a iné formy inovatívneho financovania, udržateľné financovanie, verejno-súkromné partnerstvá, zdaňovanie zdrojov, internet vecí, vzdelávanie, digitalizácia, umelá inteligencia a nové technológie, výskum a inovácie, obehové nízkouhlíkové hospodárstvo, mobilita s nízkymi a nulovými emisiami, odolné spoločnosti, multilateralizmus.

Riziká/negatívne stimuly

Zvyšovanie spotreby elektrickej energie spôsobené digitalizáciou, nestále ceny energie, pokračujúca závislosť od fosílnych palív a ich subvencovanie, nedostatočná zmena správania, spomalenie vykonávania politík, nízke verejné a súkromné investície, digitálna priepasť, zmena klímy, geopolitická nestabilita a bezpečnostné hrozby, prechod nákladnejší v relatívnom vyjadrení pre ľudí so stredným až nižším príjmom.

Príklady úspešných politík

EÚ na medzinárodnej úrovni: EÚ v máji 2017 s cieľom obnoviť dynamiku partnerstva medzi EÚ a Afrikou navrhla stratégiu Energia pre Afriku. EÚ sa zaviazala stimulovať verejné a súkromné investície do udržateľnej energie v Afrike, najmä v kontexte vonkajšieho investičného plánu, a prehĺbiť strategické spojenectvá a spoluprácu.

Na úrovni EÚ: Kľúčovou prioritou Komisie sa stalo vytvorenie európskej energetickej únie a bolo prijatých viacero iniciatív na jej dosiahnutie. Dôležitý je najmä balík opatrení v oblasti

čistej energie pre všetkých Európanov z roku 2016, ktorý povedie ku konkurencieschopnejšiemu, modernejšiemu a čistejšiemu energetickému systému, pričom bude vychádzať z troch hlavných cieľov: urobiť z energetickej efektívnosti prioritu, dosiahnuť celosvetové vedúce postavenie v oblasti energie z obnoviteľných zdrojov a zabezpečiť spotrebiteľom spravodlivé podmienky.

Na úrovni členských štátov: V roku 2013 podpísalo v Holandsku viac ako 40 subjektov (miestnych a národných zastupiteľstiev, podnikov, odborových organizácií a environmentálnych združení) energetickú dohodu o udržateľnom raste s cieľom zvýšiť podiel energie z obnoviteľných zdrojov z 5,8 % v roku 2015 na 16 % v roku 2023. Dohoda stanovuje ciele prechodu na vozidlá s nulovými emisiami: do roku 2035 by všetky novo predávané automobily mali mať nulové emisie a v roku 2050 to musí platiť pre všetky automobily na cestách.

Na regionálnej/miestnej úrovni: Budapešť je členom Dohovoru primátorov a starostov, iniciatívy financovanej zo zdrojov EÚ, ktorá združuje regióny a mestá odhodlané plniť ciele EÚ v oblasti klímy a energetiky. Od roku 2011 jedny z najznámejších termálnych kúpeľov, Széchenyiho kúpele, neďaleká zoologická záhrada a miestna teplárenská spoločnosť nadviazali partnerstvo, ktoré šetrí uhlíkové emisie a znižuje náklady na energiu. Teplo z termálnych vôd Széchenyiho kúpeľov sa recykluje na použitie v budapeštianskej zoo, kde ohrieva vzduch pre približne 350 živočíšnych druhov a takmer 500 rastlín asi v 26 budovách.

Na úrovni podnikov: Energetická spoločnosť Fortum Jelgava, ktorá bola založená v roku 2008 v lotyšskej Jelgave, reštrukturalizovala mestskú teplárenskú sieť nahradením zariadenia s plynovým kotlom novou kogeneračnou stanicou s využitím biomasy, presnejšie drevnej štiepky. Mestský systém diaľkového vykurovania takmer úplne prešiel z fosílnych palív na miestne obnoviteľné zdroje energie v podobe dreva.

Na úrovni občianskej spoločnosti: Komunity zamerané na energiu z obnoviteľných zdrojov sú subjekty, prostredníctvom ktorých občania a/alebo miestne orgány vlastnia energiu z obnoviteľných zdrojov alebo sa zúčastňujú na jej výrobe a/alebo využívaní. Takýchto iniciatív je v celej EÚ vyše 2 500 a sú kľúčové pri rozširovaní energetickej transformácie v Európe. Ich miestny rozmer a preberanie zodpovednosti za ne zvyšujú spoločenskú akceptáciu projektov v oblasti energie z obnoviteľných zdrojov, najmä veternej energie. Navyše znižujú náklady tým, že sprístupňujú najvhodnejšie lokality.

Podporovať stabilný, inkluzívny a udržateľný hospodársky rast, plnú a produktívnu zamestnanosť a dôstojnú prácu pre všetkých

Európska únia dnes

Náčrt/kvalitatívny prehľad

Po tom, čo sa Európa zotavila z hospodárskej krízy, sa zamestnanosť začala stabilne zvyšovať. Investície sa takmer vrátili na predkrízovú úroveň a verejné financie sa zlepšujú, aj keď oživeniu hrozí pokles. Z tejto expanzie však všetci občania a členské štáty nemajú rovnaký prínos a v niektorých krajinách je nezamestnanosť stále vysoká. Investície a trendy produktivity naznačujú, že možno urobiť viac na podporu oživenia a prechodu na udržateľnejší hospodársky rast v kontexte dlhodobých globálnych výziev spojených s demografickými zmenami a digitalizáciou. Popri trvalom úsilí dosiahnuť dlhodobo udržateľné verejné financie EÚ naďalej podporuje investície, najmä v oblasti vzdelávania, zručností a výskumu a vývoja, ako aj štrukturálne reformy na zvýšenie efektívnosti podnikateľského

prostredia, trhu s výrobkami a trhu práce. K prilákaniu súkromných investícií do strategických odvetví európskeho hospodárstva prispieva Investičný plán pre Európu. Štrukturálne reformy zamerané na zlepšenie trhov práce a sociálnych politík by mali pomôcť pracovnej sile získať potrebné zručnosti na prechod k ekologickému hospodárstvu a podporiť lepší prístup k trhu práce, rovnosť príležitostí na trhu práce, spravodlivé pracovné podmienky a udržateľné a primerané systémy sociálnej ochrany. Mali by tiež prispieť k zvýšeniu produktivity práce, a tým aj k rastu miezd. Zapojenie sociálnych partnerov do navrhovania a vykonávania reforiem môže zlepšiť zodpovednosť, vplyv aj realizáciu. Na medzinárodnej úrovni EÚ presadzuje inkluzívny a udržateľný rast, vytváranie dôstojných pracovných miest a podporu pracovných a ľudských práv. Medzi príklady vonkajšej činnosti v tejto súvislosti patrí Európsky konsenzus o rozvoji, európsky vonkajší investičný plán, akčný plán EÚ pre ľudské práva a demokraciu na roky 2015 – 2019 a opatrenia EÚ prostredníctvom jej politík susedstva a rozširovania. Dodržiavanie základných medzinárodných pracovných noriem a ľudských práv podporuje obchodná politika EÚ. Podpora zodpovedných obchodných postupov založených na medzinárodných usmerneniach je zakotvená vo viacerých politikách EÚ vrátane obchodnej.

Hlavné trendy

- Európania majú v priemere vyšší **životný štandard** než pred dvoma desaťročiami. V rokoch 2002 – 2017 reálny **HDP** na obyvateľa rástol v priemere o 1,1 % ročne. Hospodárstvo EÚ sa v poslednom období rozvíja najrýchlejšie od začiatku krízy v roku 2008 – rast reálneho HDP sa v roku 2017 zvýšil na 2,2 %.
- Po prudkom poklese počas hospodárskej a finančnej krízy celkový podiel **investícií** na HDP v EÚ v roku 2017 dosiahol 20,8 %. Od roku 2013 v priemere rástol o 1,0 % ročne. Očakáva sa, že Investičný plán pre Európu vytvorí 1,4 milióna pracovných miest a do roku 2020 zvýši HDP EÚ o 1,3 %.
- **Produktivita práce** sa do určitej miery zrýchlila, jej rast však zostáva pod trendmi spred recesie.
- **Účasť na trhu práce** sa naďalej stabilne zvyšuje a v roku 2017 dosiahla mieru 73,4 %. K tomuto zvýšeniu došlo najmä v prípade starších pracovníkov a žien. Celková zamestnanosť zaznamenala rekordný počet 239 miliónov pracovníkov, počet pracovných miest na plný úväzok sa zvyšuje (stúpol o 2,3 milióna), zatiaľ čo počet zamestnancov na kratší pracovný čas sa nezmenil. Len v odvetví environmentálnych tovarov a služieb sa zamestnanosť od roku 2000 do roku 2015 zvýšila o 47,3 %. **Dlhodobá nezamestnanosť** naďalej klesá, ale stále predstavuje o niečo menej ako polovicu celkovej nezamestnanosti. **Nezamestnanosť mladých ľudí**, ktorá v roku 2013 kulminovala na úrovni 23,8 %, sa v roku 2017 znížila na 16,8 %. V roku 2017 bolo 7,7 % európskych zamestnancov nedobrovoľne zamestnaných formou **dočasných pracovných zmlúv**, čo zodpovedá 57,7 % všetkých dočasných zamestnancov, pričom tento podiel sa za posledné desaťročie mierne zvýšil. Podiel nedobrovoľného **zamestnania na kratší pracovný čas** v EÚ, ktoré postihuje najmä ženy, ako percentuálny podiel na celkovej zamestnanosti na kratší pracovný čas vzrástol z 25,6 % v roku 2008 na 29,6 % v roku 2014, ale v roku 2017 klesol na 26,4 %.
- Pokiaľ ide o **chudobných pracujúcich**, chudoba v roku 2017 hrozila 9,6 % zamestnaných. To sa za posledné štyri roky stabilizovalo, hoci na vyššej úrovni než v roku 2008 (8,5 %).

Hodnotenie v celosvetovom meradle

Podľa správy o ukazovateľoch a prehľadoch CUR z roku 2018 (nadácia Bertelsmann Stiftung a Sieť pre riešenia udržateľného rozvoja) dosiahlo 17 členských štátov EÚ v prípade CUR č. 8 bodové hodnotenie 80 alebo viac zo 100. V celosvetovom porovnaní je deväť členských štátov EÚ medzi prvými 20 krajinami.

Európska únia v roku 2030

EÚ za súčasných podmienok/ak sa nič nezmení

Ak chce EÚ zabezpečiť vysokú celkovú mieru zamestnanosti, musí vytvárať kvalitné pracovné miesta so zameraním na prechod k udržateľnosti, najmä pre ženy, mladých ľudí, starších ľudí, osoby so zdravotným postihnutím, migrantov a marginalizované komunity. Tak by sa pomohla zabezpečiť primeranosť a udržateľnosť európskeho modelu sociálneho zabezpečenia v kontexte starnutia obyvateľstva a pomalého rastu produktivity. Hoci investície do európskeho hospodárstva budú naďalej rásť, na prekonanie prekážok potrebujú trvalú podporu. Zmenšujúca sa populácia a slabnúca hospodárska sila EÚ ovplyvní jej pozíciu v globálnom hospodárskom meradle. Na budúci rast a vývoj na trhu práce budú mať vplyv digitalizácia a demografia. To si vyžaduje výraznejšie zameranie na konkurenčné výhody EÚ spojené s kvalitným vzdelávaním a ďalšími investíciami do výskumu a inovácií, ktoré musia podporovať sociálne začlenenie a udržateľnosť životného prostredia. Bude pokračovať prechod na obehové hospodárstvo, ako aj opatrenia na odstránenie nútenej práce a obchodovania s ľuďmi.

Príležitosti/pozitívne stimuly

Zvyšovanie úrovne zručností a rekvalifikácia, digitalizácia, výskum a inovácie, spoločenská angažovanosť a participatívna politika, tlak spoločnosti na udržateľné výrobné reťazce, umelá inteligencia, nové technológie, sociálna zodpovednosť podnikov/zodpovedné obchodné správanie, udržateľné financovanie, verejno-súkromné partnerstvá, kolaboratívne obehové nízkouhlíkové hospodárstvo, sociálne hospodárstvo a rozvoj jeho ekosystémov, dôraz na odolné spoločnosti, multilateralizmus, otvorený a spravodlivý obchod, výskum a inovácie.

Riziká/negatívne stimuly

Nízky rast produktivity, nesúlad medzi ponúkanými a požadovanými zručnosťami, pomalé šírenie nových digitálnych technológií a vplyv technologických zmien na pracovníkov a konkrétne odvetvia, sociálne nerovnosti, regionálne a územné rozdiely, vplyvy demografických zmien a úloha migrácie a núteného vysídľovania, zhoršovanie životného prostredia a zmena klímy, geopolitická nestabilita a bezpečnostné hrozby, návrat k hospodárskemu protekcionizmu vo svete, ťažkosti s meraním produktivity v čoraz nehmotnejších hospodárstvach, segmentácia trhu práce a neistota práce, digitálna priepasť, ochrana údajov, rovnováha medzi pracovným a súkromným životom.

Príklady úspešných politík

Na úrovni EÚ: Pri podpore investičného prostredia má veľký úspech Investičný plán pre Európu, tzv. Junckerov plán. V júli 2018 Európsky fond pre strategické investície (EFSD) dosiahol svoj pôvodný cieľ investovať 315 miliárd EUR a od roku 2015 do decembra 2018 v celej EÚ zmobilizoval dodatočné investície vo výške 371 miliárd EUR. Podporil už viac než 750 000 pracovných miest. Do roku 2020 by sa tento počet mal zvýšiť až na 1,4 milióna pracovných miest. Lepší prístup k financovaniu využíva viac ako 850 000 malých a stredných podnikov (MSP). Aspoň 40 % financovania z Európskeho fondu pre strategické investície v rámci okna pre infraštruktúru a inovácie podporuje prvky projektu, ktoré prispievajú k opatreniam v oblasti klímy v súlade s Parížskou dohodou.

Na úrovni členských štátov: Česko v roku 2017 zaviedlo väčšiu flexibilitu pri plánovaní a plnení pracovného času a dovolenky, posilnilo proces kolektívneho vyjednávania, prijalo zmeny zmluvného práva, režimu hromadného prepúšťania, ustanovení o práci na diaľku a posilnilo nástroje na zosúladenie pracovného a súkromného života, ako je napríklad „práca z domu“.

Na regionálnej/miestnej úrovni: Mesto Gent v Belgicku pravidelne využíva Európsky sociálny fond na podporu integrácie utečencov a Rómov do trhov práce. Napríklad jeho projekt Labour Team IEM (2015 – 2017) ponúkal na mieru šité poradenstvo rómskym občanom. Hlavným cieľom bolo pomôcť aspoň 190 migrantom v rámci Európy, najmä

Rómom, vstúpiť na trh práce. Projekt s podporou Európskeho sociálneho fondu pokračuje aj v rokoch 2018 – 2019.

Na úrovni podnikov: Európska investičná banka poskytuje úver vo výške 7,5 milióna EUR (s podporou Európskeho fondu pre strategické investície) spoločnosti Greenfiber International SA na financovanie projektu recyklácie a obehového hospodárstva v Rumunsku. Projekt prispeje k vytvoreniu 280 pracovných miest na plný úväzok a zvýši množstvo vyzbieraného a spracovaného odpadu o viac ako 50 000 ton ročne.

Na úrovni občianskej spoločnosti: V roku 2014 bola vytvorená portugalská koalícia zastrešujúcich organizácií občianskej spoločnosti s cieľom vypracovať spoločnú pozíciu k Agende 2030 pre udržateľný rozvoj z dielne Organizácie Spojených národov. Koalícia zorganizovala vnútroštátne konzultačné postupy, online dotazníky a miestne workshopy s cieľom diskutovať o očakávaniach v súvislosti s Agendou 2030 pre udržateľný rozvoj z dielne Organizácie Spojených národov vrátane tých, ktoré sa týkajú CUR č. 8.

9 INDUSTRY, INNOVATION AND INFRASTRUCTURE 	Vybudovať odolnú infraštruktúru, presadzovať inkluzívnu a udržateľnú industrializáciu a podporovať inovácie
Európska únia dnes	
Náčrt/kvalitatívny prehľad Pre dobre prepojenú a integrovanú EÚ, v ktorej môžu občania a podniky v plnej miere využívať voľný pohyb a jednotný trh, ako aj primerané sociálne infraštruktúry, je nevyhnutná vysokovýkonná infraštruktúra v odvetviach dopravy, energetiky a digitálnych technológií. Práve preto sa napríklad transeurópske siete v oblasti dopravy, energetiky a digitálnych technológií integrovaným spôsobom zameriavajú na potrebu odolnej, udržateľnej, plynulej a inovačnej infraštruktúry. Strategický význam majú aj investície do vesmírnej infraštruktúry. Európsky priemysel je silný a na svetových trhoch si udržal vedúce postavenie v mnohých odvetviach. EÚ uľahčuje prechod na inteligentný, inovatívny a udržateľný priemysel, ktorý prináša výhody pre všetkých občanov. Zatiaľ čo EÚ zažíva rast HDP, celkové emisie skleníkových plynov sa znižujú, čo naznačuje oddelenie previazanosti emisií od rastu. Cieľom európskych politík je posilniť postavenie priemyslu, aby mohol zodpovedne a udržateľne vykonávať svoju podnikateľskú činnosť, vytvárať pracovné miesta, zvyšovať konkurencieschopnosť Európy, podporovať investície a inovácie v oblasti čistých a digitálnych technológií a chrániť európske regióny a pracovníkov najpostihnutejších priemyselnými zmenami. Dôraz EÚ na investovanie do výskumu a inovácií, ako aj na digitálnu transformáciu nám pomáha konkurovať na celosvetovej úrovni tým, že vytvárame viac pracovných miest a podnikateľských príležitostí. EÚ je najotvorenejšou oblasťou výskumu a inovácií na svete, ale sú potrebné zlepšenia, pokiaľ ide o rozširovanie a šírenie, keďže inovácie sa nie vždy premietajú do nových možností pre trh a rast. Musia sa zintenzívniť investície podnikateľského sektora do výskumu a inovácií, keďže v súčasnosti dosahujú len 1,3 % HDP a EÚ tak zaostáva za Čínou (1,6 %), Spojenými štátmi (2 %) či Japonskom (2,6 %). Dôležitým faktorom umožňujúcim prechod na nízkouhlíkové, obehové hospodárstvo a spoločnosť je digitálna transformácia. Na medzinárodnej úrovni Európsky konsenzus o rozvoji podporuje navrhovanie, výstavbu a prevádzku kvalitných a odolných infraštruktúr šetrných ku klíme s cieľom podnietiť spravodlivý a cenovo dostupný prístup pre všetkých, rast, obchod a investície. V tejto oblasti prínos predstavujú aj politiky EÚ v oblasti obchodu, rozširovania a susedstva.	

Hlavné trendy

- **Výrobný priemysel** predstavuje dve tretiny vývozu EÚ, zamestnáva 36 miliónov ľudí (jedno z piatich pracovných miest v Európe) a prispieva k vysokej životnej úrovni občanov Únie.
- **Emisie skleníkových plynov** z hľadiska priemyselných procesov a používania výrobkov sa v období 2000 – 2016 znížili o viac ako 17 %. Okrem toho toto zlepšenie potvrdzuje aj zníženie spotreby energie v priemysle o 17 % v období 2000 – 2016.
- **Investície do výskumu a vývoja:** Európa realizuje 20 % celosvetových investícií do výskumu a vývoja, produkuje tretinu všetkých špičkových vedeckých publikácií a má vedúce svetové postavenie v priemyselných odvetviach, ako sú lieky, chemické látky, strojárstvo a móda. Na výskum a vývoj najviac prostriedkov vynakladá podnikateľský sektor (65 %) a sektor vysokoškolského vzdelávania (23 %), zatiaľ čo podiel verejného sektora bol v roku 2016 na úrovni 11 %.
- **Počet patentových prihlášok** v EÚ sa výrazne zvýšil oproti obdobiu pred hospodárskou krízou a odvtedy stagnuje.
- **Sociálna zodpovednosť podnikov:** Až 77 % spoločností v EÚ informuje o svojej sociálnej zodpovednosti v pravidelných správach a mnohé z nich sú na čele úsilia o integráciu činností zameraných na sociálnu zodpovednosť podnikov/zodpovedné obchodné správanie, pokiaľ ide o CUR.

Hodnotenie v celosvetovom meradle

Podľa správy o ukazovateľoch a prehľadoch CUR z roku 2018 (nadácia Bertelsmann Stiftung a Sieť pre riešenia udržateľného rozvoja) dosiahlo 10 členských štátov EÚ v prípade CUR č. 9 bodové hodnotenie 73 alebo viac zo 100, pričom medzi jednotlivými krajinami možno pozorovať značné rozdiely. V celosvetovom porovnaní je 10 členských štátov EÚ medzi prvými 20 krajinami.

Európska únia v roku 2030

EÚ za súčasných podmienok/ak sa nič nezmení

Európa je lídrom na ceste k udržateľnejšiemu a inkluzívnejšiemu priemyslu. Hospodárske, spoločenské a environmentálne zmeny budú naberať na tempe a to sa týka aj technologických objavov v oblastiach, ako je robotika, internet vecí, umelá inteligencia či energetické systémy. Automatizácia s oporou informačných technológií zmení tradičné výrobné procesy a charakter práce. Priemysel sa čoraz viac integruje do globálnych hodnotových reťazcov, v ktorých sú služby významnou zložkou. Tradičné trhy budú narúšať nové obchodné modely. Samotná inovácia a tvorba hodnôt sa zásadne menia. Poháňa ich nová generácia spotrebiteľov, ktorí očakávajú spoločnú tvorbu hodnôt, udržateľné obchodné správanie, pripojiteľnosť a meranie výkonnosti v reálnom čase. Novým konkurenčným faktorom sa stávajú údaje. Naďalej sa bude zvyšovať dopyt po surovinách. V dôsledku zmenšujúcich sa prírodných zdrojov a zmeny klímy, ktorá sa stáva čoraz hmatateľnejšou, bude dopyt po udržateľných výrobkoch, obehovej spotrebe a nízkych alebo nulových emisiách exponenciálne rásť, a tak sú nevyhnutné ekologické inovácie. Európa zintenzívni svoje investície do výskumu a inovácií a odolnej infraštruktúry, a to aj vďaka programu Horizont Európa – budúceho rámcového programu EÚ pre výskum a inováciu.

Príležitosti/pozitívne stimuly

Spoločenská angažovanosť a participatívna politika, umelá inteligencia, internet vecí, úplná digitalizácia, uhlíkovo neutrálne kolaboratívne a obehové hospodárstvo, dôraz na odolné spoločnosti, sociálna zodpovednosť podnikov/zodpovedné obchodné správanie, zodpovedná a udržateľná ťažba a získavanie zdrojov, udržateľné financovanie, verejno-súkromné partnerstvá, kolektívne financovanie a vzdelávanie, multilateralizmus, otvorený a spravodlivý obchod.

Riziká/negatívne stimuly

Nízke verejné a podnikateľské investície, a to aj do výskumu a inovácií, meniace sa hodnotové reťazce, nesúlad medzi ponúkanými a požadovanými zručnosťami, zmeny v celosvetovom dopyte, geopolitická nestabilita a bezpečnostné hrozby, sociálne nerovnosti, starnutie nášho obyvateľstva, zmena klímy a environmentálne riziká spojené s rastúcim dopytom po prírodných zdrojoch, rozdiely medzi mestom a vidiekom.

Príklady úspešných politík

EÚ na medzinárodnej úrovni: Vďaka zvýšenej presnosti a spoľahlivosti európske programy satelitnej navigácie Galileo a EGNOS teraz ponúkajú lepšie informácie o polohe a čase, čo má významné pozitívne dôsledky pre mnohé európske služby a produkty, ktoré ľudia denne využívajú – od navigačného zariadenia v autách cez mobilné telefóny až po kritické záchranné služby. Skupina pre pozorovanie Zeme podnecuje uplatňovanie environmentálnych pozorovaní na podporu CUR a Parížskej dohody o zmene klímy.

Na úrovni EÚ: Potrebu odolnej, plynulej a inovačnej infraštruktúry v odvetví dopravy, energetiky a digitálnych technológií sa zaoberajú transeurópske siete. Ich cieľom je zabezpečiť prepojenie všetkých regiónov EÚ, a tým prispieť k začleneniu občanov zo všetkých kútov Európy. Infraštruktúra sa buduje a prispôsobuje tak, aby odolávala nebezpečenstvám spojeným so zmenou klímy a zároveň podporovala začlenenie, inovácie a vytváranie pracovných miest.

Na úrovni členských štátov: V oblasti inovácií v EÚ vedie Švédsko, ktoré má vysoký objem súkromných a verejných investícií do výskumu a vývoja, vysoký počet patentových prihlášok, inovatívne MSP a vysoký podiel pracovných miest náročných na znalosti. Okrem toho investície do výroby rástli vo Švédsku rýchlejšie oproti priemeru EÚ a energetická efektívnosť priemyselnej výroby je veľmi vysoká.

Na regionálnej/miestnej úrovni: Tematická platforma inteligentnej špecializácie pre modernizáciu priemyslu ponúka regionálnym riadiacim orgánom s podobnými prioritami inteligentnej špecializácie príležitosti na spoluprácu založenú na kompetenciách oboch strán, spoločné využívanie infraštruktúry, rozširovanie vplyvu a rozvoj spoločných investičných projektov.

Na úrovni podnikov: Európsky fond pre strategické investície pomohol jednej estónskej spoločnosti vyrobiť zariadenie na akumuláciu energie označovaný ako ultrakondenzátor, ktorý je 100-násobne výkonnejší než obyčajná batéria a vydrží milión nabíjacích cyklov. Spoločnosť získala 15 miliónov EUR na vybudovanie továrne v Nemecku, ktorá ročne dokáže vyrábať milióny nových ultrakondenzátorov.

10 REDUCED INEQUALITIES 	Zmenšiť rozdiely medzi krajinami a v rámci nich
Európska únia dnes	
Náčrt/kvalitatívny prehľad Podobne ako chudoba, aj nerovnosť je viacrozmerná. Zahŕňa nerovnosti vo výsledkoch a v príležitostiach, ako je nerovnosť príjmov, nerovný prístup k sociálnej ochrane, ako aj medzigeneračný prenos nerovnosti. K príjmovej nerovnosti výrazne prispieva nerovnosť príležitostí. V EÚ dochádza ku konvergencii príjmov a životná úroveň sa vo väčšine členských štátov vracia nad predkrízovú úroveň. Popri tom, ako európske hospodárstva znovu	

nadobúdajú silu, však rastú obavy v súvislosti s inkluzívnosťou hospodárskeho rastu. Nerovnosť príjmov v EÚ ako celku sa v posledných rokoch stabilizovala, hoci jej úroveň zostáva problematická. Osobitné formy nerovnosti postihujú marginalizované a zraniteľné skupiny, ako sú ľudia so zdravotným postihnutím, migranti a etnické menšiny (vrátane Rómov), bezdomovci či osamelí starší ľudia a deti. Ich socioekonomická inklúzia je naďalej nedostatočná. Nerovnosť môže brzdiť hospodársky rast, makroekonomickú stabilitu a potenciálne môže oslabovať sociálnu súdržnosť. Z globálneho hľadiska pretrvávajúca vysoká úroveň nerovností v partnerských krajinách EÚ predstavuje hrozbu pre pokrok smerom k väčšine CUR. Nerovnosť na celosvetovej úrovni môže viesť aj k väčšej migrácii do EÚ. V reakcii na nedávne výzvy v oblasti migrácie Komisia pracuje na tom, aby zabezpečila schopnosť okamžitej reakcie a do budúcnosti vybudovala udržateľný systém odolný proti krízam. Zásadný význam má udržateľné riadenie migračných tokov. K riešeniu príčin nerovnosti mimo Európy prispieva vonkajšia činnosť EÚ vrátane jej zahraničnej a bezpečnostnej politiky, rozvojovej politiky, politiky rozširovania a susedstva, ako aj politika EÚ v oblasti obchodu a investícií. Napríklad Európsky konsenzus o rozvoji podporuje zásadu, podľa ktorej sa nikto nemá opomenúť, a predstavuje záväzok prijať opatrenia na zníženie nerovnosti výsledkov a podporovať rovnaké príležitosti pre všetkých.

Hlavné trendy

- **Čistý príjem:** Hospodárske rozdiely medzi krajinami EÚ sa postupne znižujú. Vo veľkej väčšine členských štátov sa zvýšil reálny upravený hrubý disponibilný príjem domácností na obyvateľa. V roku 2017 bol v priemere o 4,4 % vyšší než pred krízou v roku 2008. Medzi členskými štátmi EÚ došlo k určitej konvergencii príjmov, keďže čistý príjem v členských štátoch s nižšími úrovňami príjmov, ako sú Rumunsko, Bulharsko a Poľsko, rástol rýchlejšie ako priemer EÚ.
- **Príjmová nerovnosť:** V roku 2017 malo v priemere naprieč členskými štátmi EÚ najbohatších 20 % domácností príjem, ktorý bol 5,1-krát vyšší než v prípade najchudobnejších 20 %, čo je stále nad úrovňou spred krízy (4,9 v roku 2009). Tento pomer sa však v porovnaní s rokom 2016 (5,2) znížil, čo naznačuje určité zlepšenie vyhladok na znižovanie príjmovej nerovnosti v členských štátoch EÚ. Stabilizačné trendy v nerovnosti príjmov v rámci členských štátov EÚ boli zaznamenané aj v prípade podielu príjmov spodných 40 % populácie. V rokoch 2008 a 2012 to bolo 21,2 %, v roku 2016 došlo k miernemu poklesu na 20,9 % a v roku 2017 k opätovnému zvýšeniu na 21,2 %.
- **Nerovnosť príležitostí:** Dôležitou črtou nerovnosti príležitostí je vplyv sociálno-ekonomického postavenia rodičov na dosiahnutú úroveň vzdelania ich detí. Podľa testu Programu pre medzinárodné hodnotenie žiakov (PISA) z roku 2015 malo 33,8 % žiakov z najznevýhodnenejších sociálno-ekonomických prostredí v EÚ slabé výsledky vo vedách v porovnaní s najprivilegovanejšími žiakmi, u ktorých to bolo len 7,6 %. Medzi členskými štátmi boli veľké rozdiely.
- **Rozvojová pomoc:** EÚ je aj naďalej najväčším svetovým darcom a poskytuje viac ako 50 % celosvetovej rozvojovej pomoci, čím prispieva k znižovaniu nerovností na celom svete. Celkové finančné prostriedky EÚ pre rozvojové krajiny, ktoré zahŕňajú toky tak z verejného, ako aj zo súkromného sektora, sa od roku 2001 viac ako zdvojnásobili, čo predstavuje priemerný ročný rast o 6,4 %.

Hodnotenie v celosvetovom meradle

Podľa správy o ukazovateľoch a prehľadoch CUR z roku 2018 (nadácia Bertelsmann Stiftung a Sieť pre riešenia udržateľného rozvoja) dosiahlo 13 členských štátov EÚ v prípade CUR č. 10 bodové hodnotenie 80 alebo viac zo 100. V celosvetovom porovnaní je 11 členských štátov EÚ medzi prvými 20 krajinami.

Európska únia v roku 2030

EÚ za súčasných podmienok/ak sa nič nezmení

EÚ a jej členské štáty budú pracovať na zabezpečení inkluzívneho a udržateľného rastu v EÚ, čo je nevyhnutnou podmienkou na zníženie nerovnosti. Budú kombinovať efektívne, účinné a primerané služby sociálnej ochrany a podpory, kvalitné vzdelávanie umožňujúce všetkým rovnaké príležitosti a dobre fungujúce trhy práce podporované účinnými politikami trhu práce. To umožní nielen znížiť rozdiely medzi členskými štátmi EÚ, ale aj výrazne znížiť nerovnosť v rámci nich. Technologický pokrok, najmä zavádzanie umelej inteligencie, sa bude musieť dobre zvládnuť, aby sa zabránilo vzniku digitálnej priepasti. Pokiaľ ide o migračné trendy, je jasné, že žiadna krajina EÚ si nemôže sama poradiť s obrovskými migračnými tlakmi a nemala by v takej situácii byť ponechaná. EÚ bude ďalej znižovať stimuly pre neregulárnu migráciu, zachraňovať životy a chrániť vonkajšie hranice, uplatňovať silnú spoločnú azylovú politiku a politiky v oblasti legálnej migrácie a zároveň pomáhať účinne integrovať legálnych migrantov a utečencov do trhov práce a spoločností EÚ. Vonkajšia činnosť EÚ sa bude aj naďalej zameriavať na nerovnosť mimo Európy.

Príležitosti/pozitívne stimuly

Spoločenská angažovanosť a participatívna politika, sociálna zodpovednosť podnikov/zodpovedné obchodné správanie, sociálne zabezpečenie (napr. systémy zdaňovania, sociálnej ochrany a sociálneho začleňovania, politiky trhu práce, politiky bývania, zdravotná starostlivosť, starostlivosť o deti, snaha o čo najvyššiu úroveň vzdelania, úroveň zručností a celoživotné vzdelávanie), doprava a digitálna prístupnosť na riešenie priestorového rozmeru nerovnosti, boj proti podvodom a korupcii, udržateľné financovanie, multilateralizmus, otvorený a spravodlivý obchod.

Riziká/negatívne stimuly

Nerovnosť príležitostí, starnúce spoločnosti, meniace sa zloženie domácností (napr. domácnosti s jednou osobou), rozdiely v sociálnej starostlivosti, zmena klímy a zhoršovanie životného prostredia, geopolitická nestabilita a bezpečnostné hrozby, návrat k hospodárskemu protekcionizmu vo svete.

Príklady úspešných politík

EÚ na medzinárodnej úrovni: Európsky konsenzus o rozvoji podporuje zásadu, podľa ktorej sa nikto nemá opomenúť, a predstavuje záväzok prijať opatrenia na zníženie nerovnosti výsledkov a podporovať rovnaké príležitosti pre všetkých. Cieľom obchodnej a investičnej politiky EÚ je maximalizovať potenciál obchodných preferencií, obchodných dohôd a investičných dohôd na vytváranie pracovných miest, vysokú úroveň ochrany práce a stimulovania investícií v partnerských krajinách, najmä v rozvojových, čím sa prispeje k zníženiu nerovnosti.

Na úrovni EÚ: Mnoho z 20 zásad Európskeho piliera sociálnych práv spočíva v zabezpečení rovnakých príležitostí pre všetkých, spravodlivosti a začlenení do trhov práce a spoločnosti. Pilier sprevádza sociálny prehľad výsledkov, ktorým sa monitorujú trendy a výsledky v celej EÚ. Kľúčovým mechanizmom na vykonávanie piliera je európsky semester, ktorý bol ďalej posilnený s cieľom zamerať sa na sociálnu spravodlivosť, nerovnosti a inkluzívnejší rast. Aj politika súdržnosti EÚ podporuje sociálne začlenenie a zároveň bojuje proti chudobe a diskriminácii.

Na úrovni členských štátov: Daňovo-dávkový systém na Cypre dnes účinnejšie rieši príjmovú nerovnosť. Jeho redistributívne účinky sa od krízy (počas rokov 2009 – 2016) takmer zdvojnásobili. V roku 2014 Cyprus napríklad zaviedol systém garantovaného minimálneho príjmu, ktorý zároveň pomáha stimulovať prácu. Zdá sa, že systém má významný pozitívny vplyv na znižovanie chudoby a nerovnosti a prispieva k posilneniu záchrannej sociálnej siete.

Na regionálnej/miestnej úrovni: Pilotný projekt s názvom Housing First for Families, ktorý

prevádzkuje brnenská samospráva v Česku, je príkladom, ako mesto v spolupráci s komunitnými partnermi udáva krok pri riešení problému bezdomovectva. V rámci projektu sa poskytujú mestské byty a intenzívne sledovanie prípadov zamerané na bývanie pre 50 rómskych a nerómskych rodín, ktoré sa nachádzajú v prístreškoch alebo trpia inou formou bezdomovectva. Na základe tohto pilotného projektu bol prijatý akčný plán na odstránenie problému bezdomovectva rodín v Brne na obdobie 2018 – 2025.

Na úrovni podnikov: La Bolsa Social je prvá kapitálová platforma kolektívneho investovania v Španielsku pre investorov a podniky, ktorí chcú mať pozitívny sociálny vplyv. Spoločnosť spája investorov so sociálnym vplyvom a podniky, aby spoločne podporovali CUR. La Bolsa Social poskytla 10 spoločnostiam so sociálnym a environmentálnym vplyvom celkovo 1,8 milióna EUR. Päť z nich sa osobitne zameriava na poskytovanie prístupu k informáciám, sociálnemu životu a verejnému priestoru ľuďom so zdravotným postihnutím.

Na úrovni občianskej spoločnosti: Švédsky projekt Chlieb v Bergslagene zahŕňal kurzy pečenia tradičného chleba ako prostriedok na integráciu prichádzajúcich migrantov a poskytovanie odbornej prípravy. Ako východiskový bod pre dialóg využila fyzickú aktivitu a diskusie medzi účastníkmi pomáhali usmerňovať vyškolení dobrovoľníci.

Dosiahnuť, aby boli mestá a ľudské sídla inkluzívne, bezpečné, pružné a udržateľné

Európska únia dnes

Náčrt/kvalitatívny prehľad

Európske mestá sú stredobodom dnešných hospodárskych, environmentálnych a sociálnych výziev. Viac ako 70 % občanov EÚ žije v mestských oblastiach, zatiaľ čo približne 85 % HDP EÚ sa vytvára v mestách. Mestá a spoločenstvá sú nevyhnutné pre blahobyt Európanov a kvalitu ich života, pretože slúžia ako centrá hospodárskeho a sociálneho rozvoja a inovácií. Priťahujú mnohých ľudí, lebo im ponúkajú široké spektrum príležitostí na vzdelávanie, zamestnanosť, zábavu a kultúru. Mestá EÚ však čelia aj problémom, ako sú okrem iného migračné tlaky a sociálne vylúčenie, dopravné zápchy, nedostatok primeraného bývania, zhoršujúca sa infraštruktúra či rastúce znečistenie ovzdušia. Mestá sú takisto osobitne citlivé na vplyv zmeny klímy a prírodných katastrof. Komisia, členské štáty a európske mestá sa spoločne usilujú o posilnenie mestského rozmeru európskych a vnútroštátnych politík. EÚ v súlade s novou mestskou agendou OSN posilňuje odolnosť mestských prostredí prevenciou katastrof a rizík súvisiacich so zmenou klímy a koordinovanejšie reaguje na rôzne mestské výzvy. Na medzinárodnej úrovni sa o zlepšenie životných podmienok v mestách usiluje európska politika v oblasti rozvoja, zahraničných záležitostí, bezpečnosti, rozširovania a susedstva. V Európskom konsenze o rozvoji sa zdôrazňuje, že sa treba viac zamerať na mestá a miestne orgány, ktoré sú dôležitými aktérmi pri dosahovaní CUR.

Hlavné trendy

- Miera **recyklácie komunálneho odpadu** sa celkovo medzi rokmi 2007 a 2016 zvýšila o 11,0 percentuálneho bodu.
- Za posledných šesť rokov sa **kvalita bývania** v EÚ zlepšila. Podiel obyvateľov EÚ, ktorí trpia základnými nedostatkami v podmienkach bývania, klesol medzi rokmi 2007 a 2017 o 4,8 percentuálneho bodu na úroveň 13,1 %.
- Ľudia žijúci v mestách mali ľahší prístup k **verejnej doprave**, pričom len 9,7 % z nich vykazovalo veľké alebo veľmi veľké ťažkosti v porovnaní s 37,4 % ľudí žijúcich vo

vidieckych oblastiach. • Pretrváva výrazné znečistenie ovzdušia aj napriek tomu, že v období 2010 až 2015 došlo k poklesu prítomnosti jemných tuhých častíc vo vzduchu o 20 %. • Umelá krajinná pokrývka na obyvateľa sa medzi rokmi 2009 a 2015 zvýšila o 6 %. Keďže Európa je jedným z najurbanizovanejších kontinentov na svete, treba vyvinúť ďalšie úsilie na zastavenie degradácie pôdy. • Miestne a regionálne orgány zapojené do akčných plánov Európskeho dohovoru primátorov a starostov dosiahli zníženie emisií skleníkových plynov o 23 %, znížili konečnú spotrebu energie o 18 % a pracovali na zvýšení podielu miestnej výroby energie s cieľom dosiahnuť objem 19 % spotrebovanej energie do roku 2020.
Hodnotenie v celosvetovom meradle Podľa správy o ukazovateľoch a prehľadoch CUR z roku 2018 (nadácia Bertelsmann Stiftung a Sieť pre riešenia udržateľného rozvoja) dosiahlo 23 členských štátov EÚ v prípade CUR č. 11 bodové hodnotenie 80 alebo viac zo 100. V celosvetovom porovnaní je 10 členských štátov EÚ medzi prvými 20 krajinami.
Európska únia v roku 2030
EÚ za súčasných podmienok/ak sa nič nezmení Predpokladá sa, že podiel mestského obyvateľstva v Európe do roku 2050 prekročí 80 %. EÚ a jej členské štáty na všetkých úrovniach riadenia spolu s občianskou spoločnosťou, podnikmi a výskumnými pracovníkmi spolupracujú na vytvorení modelu neustále sa vyvíjajúceho mesta pre spoločnosť zajtrajška. Európske mestá budú naďalej priťahovať občanov a ponúkať čoraz viac pracovných príležitostí, lepšiu kvalitu života a viac sociálnych služieb. Aby sa zabezpečilo dobré spolužitie, európske mestá participatívne spolupracujú so zainteresovanými stranami na všetkých úrovniach v oblastiach, ako sú bývanie, energetika, mobilita, voda, opatrenia v oblasti klímy, odstraňovanie chudoby, nerovnosť, obehové hospodárstvo, odolnosť a bezpečnosť. Európske mestá sa stanú inteligentnými mestami, kde budú tradičné siete a služby efektívnejšie vďaka digitálnym a telekomunikačným technológiám využívaným v prospech občanov a podnikov.
Príležitosti/pozitívne stimuly Inteligentná špecializácia, partnerstvá medzi mestami, spoločenská angažovanosť a participatívna politika (napr. kolaboratívne mestské riadenie, platformy viacerých zainteresovaných strán), plány udržateľnej mestskej mobility, sociálna zodpovednosť podnikov/zodpovedné obchodné správanie, kolektívne financovanie a iné formy inovatívneho financovania, digitalizácia, umelá inteligencia a nové technológie, kolaboratívne hospodárstvo, nízkoemisná verejná doprava, aktívna mobilita (chôdza a cyklistika) a príslušná infraštruktúra, výskum a inovácie, nízkoemisné budovy, mestské poľnohospodárstvo, mestské zelené plochy.
Riziká/negatívne stimuly Zhoršovanie životného prostredia a zmena klímy, znečistenie, starnúce spoločnosti, trestná činnosť a bezpečnostné hrozby, podvody a korupcia, sociálne nerovnosti, rastúce ceny bývania.
Príklady úspešných politík
EÚ na medzinárodnej úrovni: V oblasti rozvoja má Komisia nový prístup k spolupráci Európskej únie s mestami a miestnymi orgánmi v tretích krajinách, pričom zameriava vonkajšiu pomoc EÚ na plánovanie, financovanie a riadenie miest. Na úrovni EÚ: V máji 2016 bola Amsterdamským paktom vyhlásená mestská agenda EÚ. Ide o nový viacúrovňový pracovný postup podporujúci spoluprácu medzi členskými štátmi, mestami, Komisiou a ďalšími zainteresovanými stranami s cieľom stimulovať rast, kvalitu života v európskych mestách a inovácie v nich a identifikovať a riešiť sociálne problémy.

Zámerom mestskej agendy EÚ je zlepšiť kvalitu života v mestských oblastiach zameraním sa na konkrétne priority v rámci osobitných partnerstiev.

Na úrovni členských štátov: V Írsku je v súčasnosti veľký nedostatok obydlií, čo je čiastočne spôsobené poklesom objemu výstavby bytov. V roku 2016 írsky vláda zaviedla akčný plán s názvom Rebuilding Ireland týkajúci sa rekonštrukcie bývania a bezdomovectva, ktorého cieľom je urýchliť rozširovanie ponuky bývania všetkých druhov. Akčný plán má päť hlavných pilierov na riešenie osobitných výziev: riešiť bezdomovectvo, urýchliť rozširovanie ponuky sociálneho bývania, budovať viac obydlií, zlepšiť nájomný sektor a využívať existujúce obydliá.

Na regionálnej/miestnej úrovni: V nemeckom regióne Severného Porýnia-Vestfálska prebieha projekt Global Nachhaltige Kommune (globálne udržateľné samosprávy), ktorý 15 miestnym orgánom – od malých a stredných miest až po veľké mestá a vidiecke oblasti – poskytuje systematickú podporu pri vypracúvaní stratégie udržateľnosti zameranej na riešenie ich individuálnych miestnych problémov na základe globálneho rámca CUR. Týmto prístupom sa inšpirovali aj iné regióny Nemecka.

Na úrovni podnikov: V portugalskom Grande Porto spoločnosť LIPOR, ktorá sa zaoberá nakladaním s komunálnym odpadom, je zodpovedná za riadenie, zhodnocovanie a spracúvanie komunálneho odpadu vyprodukovaného v zúčastnených obciach. LIPOR investovala do výstavby zábavného parku na mieste starej skládky odpadov po tom, ako bola environmentálne a krajinársky obnovená. Vznikla tak zóna na hry, voľný čas a výučbu.

Na úrovni občianskej spoločnosti: Estónska mimovládna organizácia Urban Laboratory sa zaoberá rozvojom udržateľných a inkluzívnych miest. Urban Laboratory poskytuje poradenstvo miestnym orgánom, zavádza v Estónsku moderné trendy a zlepšuje informovanosť ľudí o životnom prostredí.

Zabezpečiť udržateľné modely spotreby a výroby

Európska únia dnes

Náčrt/kvalitatívny prehľad

Cieľom trvalo udržateľnej spotreby a výroby je znížiť environmentálnu stopu Európy tak, že budeme ináč vyrábať, distribuovať a spotrebúvať tovar a využívať zdroje. EÚ sa v posledných rokoch síce priblížila k tomu, aby sa stala nízkouhlíkovým, ekologickým a konkurencieschopným hospodárstvom efektívne využívajúcim zdroje, ale ak sa v EÚ majú dosiahnuť CUR, udržateľná spotreba a výroba zostávajú kľúčovou výzvou, ktorá si vyžaduje neustále úsilie na všetkých úrovniach. Prístup EÚ spočíva v podpore efektívneho využívania zdrojov pri súčasnom znižovaní vplyvov na životné prostredie vďaka prechodu na obehové hospodárstvo, kde sa hodnota výrobkov, materiálov a zdrojov čo najdlhšie udrží v hospodárstve a minimalizuje sa vznik odpadu a znečisťovanie. Akčný plán EÚ pre obehové hospodárstvo z roku 2015 zahŕňa 54 opatrení, ktoré sa týkajú všetkých fáz výroby a materiálových cyklov (výroba, spotreba, odpadové hospodárstvo, trh s druhotnými surovinami, inovácie a investície, monitorovanie) a 5 prioritných oblastí (plasty, potravinový odpad, kritické suroviny, stavebníctvo a demolačné práce, biomasa a biovýrobky). Do roku 2018 už bolo zavŕšených vyše 85 % opatrení a zvyšné sa už začali realizovať. V roku 2017 bola zriadená Európska platforma pre obehové hospodárstvo, ktorej zámerom je podnietiť

podniky, verejné orgány a iné zainteresované strany, aby si vymieňali poznatky a prezentovali osvedčené postupy, a v roku 2016 zasa bola vytvorená platforma EÚ pre potravinové straty a plytvanie potravinami. V rámci mestskej agendy EÚ bolo s cieľom preskúmať túto otázku založené špecializované partnerstvo, v rámci ktorého sa navrhuje niekoľko opatrení na rozšírenie obehového hospodárstva v mestách. Okrem toho európska stratégia pre biohospodárstvo, ktorá bola obnovená v roku 2018, podporuje modernizáciu a posilňovanie priemyselnej základne EÚ vytváraním nových hodnotových reťazcov a ekologickejších, nákladovo efektívnejších priemyselných procesov. Pokiaľ ide o vonkajšie vzťahy, EÚ podporuje zodpovedné riadenie dodávateľských reťazcov a spravodlivé a etické obchodné systémy ako súčasť svojho programu v oblasti obchodu založeného na hodnotách. Navyše aj opatrenia vychádzajúce z politik EÚ v oblasti rozvoja, rozširovania a susedstva zdôrazňujú význam udržateľnej spotreby a výroby.

Hlavné trendy

- **Oddelenie previazanosti hospodárskeho rastu od spotreby prírodných zdrojov** sa meria na základe produktivity EÚ v oblasti zdrojov a energie. EÚ od roku 2001 zvýšila produktivitu zdrojov o 36,4 % (2017) a energetickú produktivitu o 29,2 % (2016), čo znamená, že na jednotku použitých materiálov alebo energie sa vyrábalo viac výstupov (z hľadiska HDP).
- Medzi rokmi 2004 a 2016 sa **množstvo** vzniknutého **odpadu**, okrem hlavných minerálnych odpadov, v EÚ znížilo o 6,5 %. V rokoch 2004 až 2014 sa **miera recyklácie** v EÚ mierne zvýšila z 53 % na 55 % a **miera využívania obehových materiálov**, teda podiel materiálov, ktoré pochádzajú zo zozbieraného odpadu, na celkových použitých materiáloch sa zvýšila z 8,3 % na 11,7 %.
- Hospodárstvo EÚ závisí od surovín zo zahraničia. Surové produkty tvoria viac ako 60 % celkových fyzických dovozov do EÚ.

Hodnotenie v celosvetovom meradle

Podľa správy o ukazovateľoch a prehľadoch CUR z roku 2018 (nadácia Bertelsmann Stiftung a Sieť pre riešenia udržateľného rozvoja) dosiahlo 11 členských štátov EÚ v prípade CUR č. 12 bodové hodnotenie nad 60 zo 100. Celkovo je to v prípade členských štátov EÚ CUR s druhým najslabším hodnotením.

Európska únia v roku 2030

EÚ za súčasných podmienok/ak sa nič nezmení

Európa sa bude musieť naďalej zameriavať na udržateľnú výrobu a spotrebu, keďže bude čeliť tlaku na dodávky materiálov a vlastné pomerne obmedzené domáce materiálové zdroje. Osobitnú pozornosť bude treba venovať kovovým rudám a kritickým surovinám, ktoré majú vysokú hodnotu a v prípade ktorých je Európa osobitne závislá od dovozu. Dôraz sa bude klásť aj na ťažké a energeticky náročné materiály, ako sú cement, hliník, oceľ a plasty, vzhľadom na ich potenciál znížiť emisie skleníkových plynov. Pozornosť si budú vyžadovať aj sektory, v ktorých má využívanie zdrojov mimoriadne veľký vplyv na životné prostredie (napríklad z hľadiska využívania vody, znečistenia, kvality ovzdušia a živín), napríklad potravinové systémy a textilný priemysel. Vďaka zrevidovaným právnym predpisom EÚ o odpadoch a akčnému plánu EÚ pre potravinový odpad EÚ zníži objem potravinového odpadu, ktorý vzniká každý rok, aby prispela k dosiahnutiu celosvetového cieľa znížiť objem potravinového odpadu do roku 2030 o polovicu. Právne predpisy o odpadoch zvýšia mieru recyklácie na právne záväznú úroveň 60 % do roku 2030, pričom v prípade viacerých obalových materiálov bude táto miera ešte vyššia. Pozornosť sa bude musieť venovať vyššej kvalite recyklácie, a nielen kvantite, obmedzeniu využívania zdrojov a tvorby odpadu vďaka lepšiemu dizajnu výrobkov, ako aj systémovým prístupom zameraným na to, aby sa výrobky a materiály neprestávali používať, čím sa zabezpečí hodnota v hospodárstve. Bude treba zvýšiť obsah recyklovaného materiálu v nových výrobkoch, najmä plastových.

Príležitosti/pozitívne stimuly

Zmena správania, spoločenská angažovanosť, tlak spoločnosti na udržateľné výrobné reťazce, partnerstvá a participatívna politika, vzdelávanie, sociálna zodpovednosť podnikov/zodpovedné obchodné správanie, kolektívne financovanie a iné formy inovatívneho financovania, anticipačné politiky pre spravodlivý prechod, umelá inteligencia, nové technológie, výskum a inovácie, kolaboratívne a obehové hospodárstvo, biohospodárstvo, digitalizácia, udržateľné financovanie, reformované zdaňovanie (napr. zdaňovanie zdrojov a znečistenia), zelené obstarávanie, inteligentné mestá, internet vecí, otvorený a spravodlivý obchod.

Riziká/negatívne stimuly

Tradičné/konzervatívne modely spotreby a výroby, nevôľa odvetví/regiónov, ktoré prichádzajú o svoju tradičnú hospodársku činnosť, pomalá zmena regulačného prostredia, nedostatok finančných stimulov.

Príklady úspešných politík

EÚ na medzinárodnej úrovni: Jednou z iniciatív EÚ na medzinárodnej úrovni je vlajková iniciatíva SWITCH To Green, ktorá spája vlády a zainteresované strany z EÚ a partnerských krajín a zameriava sa na prijatie postupov udržateľnej spotreby a výroby v súkromnom sektore.

Na úrovni EÚ: V roku 2018 boli prijaté nové pravidlá EÚ týkajúce sa odpadu, ktorých cieľom bolo, aby do roku 2030 všetky členské štáty opätovne používali alebo recyklovali 60 % komunálneho odpadu a 70 % odpadu z obalov. Navyše do roku 2035 musia znížiť objem skládkovania na menej ako 10 %. Nové pravidlá o odpade si po prvýkrát vyžadujú, aby členské štáty prijali osobitné programy predchádzania vzniku odpadu z potravín a aby znižovali, monitorovali a nahlasovali objem potravinového odpadu.

Na úrovni členských štátov: Nedávny návrh nariadenia vo Švédsku znižuje daň z pridanej hodnoty (DPH), ktorá sa uplatňuje na opravárske práce, a poskytuje daňové úľavy na náklady práce na opravy. Toto opatrenie zníži náklady, ktoré spotrebitelia majú na opravu prístrojov, a povzbudí ich, aby si veci dávali opravovať namiesto toho, aby ich odhadzovali a kupovali si nové.

Na regionálnej/miestnej úrovni: Ľubľana za pomoci finančných prostriedkov EÚ vytvorila integrovaný systém odpadu pokrývajúci 37 obcí s regionálnymi strediskami odpadového hospodárstva. Hlavné mesto Slovinska od vstupu do EÚ posilnilo separovaný zber a recykláciu a množstvo odpadu ukladaného na skládky znížilo o 59 %. Takisto investovalo do predchádzania vzniku odpadu a do jeho opätovného používania. Ľubľana v súčasnosti produkuje o 41 % menej odpadu na obyvateľa, než je európsky priemer, a na rozdiel od pôvodných plánov sa rozhodla nevybudovať dve nové spaľovne.

Na úrovni podnikov: Belgická spoločnosť UMICORE sa za 20 rokov pretransformovala z podniku na ťažbu neželezných kovov na celosvetovú skupinu zaoberajúcu sa materiálými technológiami a recykláciou s 10 000 zamestnancami a obratom 10,4 miliardy EUR s investíciami v Belgicku, Bulharsku, Holandsku a vo Francúzsku. Spoločnosť sa opiera o model obehového hospodárstva, v ktorom sa získavajú hodnotné kovy a kritické suroviny z odpadu z elektronických a elektrických zariadení.

Na úrovni občianskej spoločnosti: Európska federácia potravinových bánk spolu so svojimi členmi v roku 2017 každodenne poskytovala 44 700 účastníckym organizáciám venujúcim sa charite v prvej línii 4,1 milióna jedál v prospech 8,1 milióna ľudí. Táto činnosť prebieha v úzkej spolupráci s prevádzkovateľmi potravinárskych podnikov, aby sa zachránili potraviny,

ktoré by sa inak boli premrhali, a aby sa ponúkli tým, ktorí to potrebujú.

Naliehavo prijať opatrenia na boj proti zmene klímy a jej vplyvom

Európska únia dnes

Náčrt/kvalitatívny prehľad

Zmena klímy je jednou z najväčších globálnych výziev našej generácie. Boj proti zmene klímy si vyžaduje globálne opatrenia na zníženie svetových emisií skleníkových plynov. EÚ stojí na čele medzinárodného úsilia o dosiahnutie globálnej klimatickej dohody. Medzinárodné spoločenstvo vrátane EÚ sa zaviazalo zabrzdiť zvyšovanie globálnej teploty tak, aby bola výrazne pod 2 °C v porovnaní s predindustriálnou úrovňou, a vyvíjať úsilie o obmedzenie nárastu na 1,5 °C. Tieto ciele, ktoré sa opierajú o vedecký výskum v rámci Medzivládneho panelu o zmene klímy, sú zakotvené v Parížskej dohode. EÚ sa zaviazala, že do roku 2020 zníži svoje emisie skleníkových plynov o 20 % a do roku 2030 aspoň o 40 % (z úrovni z roku 1990). EÚ je na ceste k splneniu cieľa zníženia emisií do roku 2020 a má právne predpisy na dosiahnutie svojho cieľa na rok 2030 vrátane ambiciózných právnych predpisov v oblasti energetickej efektívnosti a energie z obnoviteľných zdrojov. Od roku 2013 stratégia EÚ pre adaptáciu na zmenu klímy podporuje opatrenia zamerané na zvýšenie odolnosti EÚ proti zmene klímy. EÚ sa však musí usilovať ešte viac, aby splnila ciele Parížskej dohody a podstatne znížila svoju závislosť od fosílnych palív, ktoré sú stále výrazne dotované. Komisia predložila v novembri 2018 strategickú dlhodobú víziu prosperujúceho, moderného, konkurencieschopného a klimaticky neutrálneho hospodárstva do roku 2050. Opisuje sa v nej, ako by mali všetky odvetvia a politiky prispieť k dosiahnutiu tohto prechodu. Na medzinárodnej úrovni politiky EÚ v oblasti zahraničných záležitostí a bezpečnosti, rozvoja, rozširovania a susedstva aktívne začleňujú klimatické ciele. Boj proti zmene klímy je tiež súčasťou kapitol o obchode a trvalo udržateľnom rozvoji novej generácie obchodných a investičných dohôd EÚ a je tiež neoddeliteľnou súčasťou pozícií EÚ na samitoch G20, ktoré sú hlavným fórom najvýznamnejších svetových ekonomík.

Hlavné trendy

- EÚ úspešne pokračuje v **oddeľovaní previazanosti svojho hospodárskeho rastu od emisií skleníkových plynov**: v období 1990 – 2017 sa kombinovaný hrubý domáci produkt EÚ zvýšil o 58 %, pričom celkové emisie skleníkových plynov sa v porovnaní s úrovňami z roku 1990 znížili o 22 %. Na úrovni členských štátov boli zaznamenané od roku 1990 značné rozdiely v trendoch emisií skleníkových plynov, pričom niektoré členské štáty znížili emisie o takmer 60 %, zatiaľ čo niekoľko členských štátov ich zvýšilo.
- **Intenzita spotreby skleníkových plynov pri spotrebe energie** – emisie na jednotku spotrebovanej energie – sa v období 2000 až 2016 znížila o 12,1 %.
- Cieľom EÚ je splniť svoj **cieľ v oblasti energetickej efektívnosti do roku 2020 na úrovni 20 %**. V rokoch 2005 až 2016 primárna energetická spotreba v EÚ klesla o 9,9 % a konečná spotreba energie o 7,1 %. **Straty súvisiace s počasím a klímou** v období 1980 – 2016 predstavovali spolu 410 miliárd EUR v stratách pre členské štáty (hodnota z roku 2016).
- Dotácie na fosílna palivá zostávajú vysoké. Odhaduje sa, že v EÚ sa v rokoch 2014 až 2016 pridelovalo na výrobu a spotrebu fosílnych palív približne 112 miliárd EUR ročne.
- EÚ sleduje celkový cieľ, ktorým je, aby 20 % **výdavkov** zo súčasného **európskeho viacročného rozpočtu** na obdobie 2014 – 2020 súviselo s klímou, a v období 2021 –

2027 navrhla zvýšiť tento cieľ na minimálne 25 %.

- Medzi rokmi 2013 a 2018 sa počet členských štátov s národnou **stratégiou adaptácie na zmenu klímy** zvýšil z 15 na 25 a v zostávajúcich členských štátoch sa na stratégiách pracuje. Odhaduje sa, že miestne adaptačné plány malo v roku 2018 až 26 % všetkých miest v EÚ a 40 % miest s viac ako 150 000 obyvateľmi.
- EÚ a jej členské štáty sú **najväčšími svetovými poskytovateľmi financovania opatrení v oblasti zmeny klímy**: v roku 2017 Európska únia, Európska investičná banka a členské štáty poskytli 20,4 miliardy EUR na pomoc rozvojovým krajinám pri riešení zmeny klímy a adaptácii na ňu, čo je viac ako dvojnásobok sumy z roku 2013. To predstavuje približne polovicu celosvetovej pomoci.

Hodnotenie v celosvetovom meradle

Podľa správy o ukazovateľoch a prehľadoch CUR z roku 2018 (nadácia Bertelsmann Stiftung a Sieť pre riešenia udržateľného rozvoja) dosiahlo 22 členských štátov EÚ v prípade CUR č. 13 bodové hodnotenie nad 80 zo 100. V celosvetovom porovnaní je päť členských štátov EÚ medzi prvými 20 krajinami.

Európska únia v roku 2030

EÚ za súčasných podmienok/ak sa nič nezmení

EÚ je aj naďalej odhodlaná stáť na čele boja proti zmene klímy a jej cieľom je znížiť emisie skleníkových plynov do roku 2030 aspoň o 40 % v porovnaní s úrovňami z roku 1990. Komisia predložila na jeseň 2018 návrh dlhodobej strategickej vízie EÚ v súlade s Parížskou dohodou, ktorý zahŕňa cesty k dosiahnutiu čistých nulových emisií skleníkových plynov v rámci EÚ do roku 2050. Komisia načrtla komplexnú víziu toho, ako európske hospodárstvo urobiť modernejším, konkurencieschopnejším a odolnejším, ako aj sociálne spravodlivejším pre všetkých Európanov, a ako dbať na to, aby sa na nikoho nezabúdalo. EÚ bude musieť pokračovať v plnení svojho vedúceho postavenia v oblasti zmeny klímy a zasadzovať sa za to, aby všetky najznečisťujúcejšie krajiny na svete zvýšili svoje ambície na obdobie po roku 2030. V tejto súvislosti zostane prioritou ďalšie posilnenie ambicióznej globálnej reakcie na dôsledky zmeny klímy. Ústrednými prvkami programu bude aj znižovanie rizika katastrof, adaptácia na zmenu klímy a jej zmierňovanie. EÚ bude naďalej spolupracovať s partnermi na medzinárodných fórach, ako je Medzinárodná organizácia civilného letectva či Medzinárodná námorná organizácia.

Príležitosti/pozitívne stimuly

Mobilita s čistou energiou a nulovými emisiami, obehové nízkouhlíkové hospodárstvo, biohospodárstvo a udržateľné výrobné reťazce, zmena správania, participatívne politiky, anticipačné politiky pre spravodlivý prechod, sociálna zodpovednosť podnikov/zodpovedné obchodné správanie, inovatívne a udržateľné financovanie, verejno-súkromné partnerstvá, ekologické obstarávanie, reformované zdaňovanie (napr. zdaňovanie využívania zdrojov a znečistenia), vzdelávanie, ekologická digitalizácia, umelá inteligencia a nové technológie, výskum a inovácia, odolné spoločnosti, multilateralizmus, zavádzanie environmentálnych tovarov a služieb.

Riziká/negatívne stimuly

Nedostatočné verejné a súkromné investície, geopolitická nestabilita a bezpečnostné hrozby, návrat k hospodárskemu protekcionizmu vo svete, sociálne nerovnosti, zvyšovanie spotreby energie a negatívny vplyv na životné prostredie spôsobený digitalizáciou, pokračujúce ničenie ekosystémov a biodiverzity, pomalé zmeny regulačného prostredia.

Príklady úspešných politík

EÚ na medzinárodnej úrovni: Na posilnenie politického dialógu a podporu rozvojových krajín v ich úsilí o riešenie zmeny klímy je zameraná Globálna aliancia EÚ proti zmene klímy (GCCA+).

Na úrovni EÚ: Miestne orgány sú kľúčovými hnacími silami boja proti zmene klímy na úrovni správy, ktorá je najbližšie k občanom. V Dohovore primátorov a starostov EÚ o klíme a energii sa združujú tisíce miestnych samospráv, ktoré sa dobrovoľne zaviazali plniť ciele EÚ v oblasti klímy a energetiky. Dohovor takisto významne prispel k zvýšeniu informovanosti na miestnej úrovni o potrebe pripraviť sa na vplyv zmeny klímy, pričom kľúčovú úlohu pri ochrane ľudí a ich majetku zohrávajú miestne opatrenia v záujme adaptácie a odolnosti.

Na úrovni členských štátov: Francúzsko obciam s viac ako 20 000 obyvateľmi (pokrývajúcich 90 % francúzskej populácie) uložilo povinnosť prijať miestne plány v oblasti klímy, ktoré musia zahŕňať state o zmierňovaní zmeny klímy a adaptácii na ňu. V roku 2018 malo miestne plány zmierňovania vypracované približne 75 % francúzskych obcí a približne 55 % malo vypracované miestne plány adaptácie. Tieto počty sú 2- až 5-krát vyššie než v krajinách, v ktorých takéto vnútroštátne predpisy neexistujú.

Na regionálnej/miestnej úrovni: Geotermálna elektráreň v chorvátskom Prelogu dokáže využiť plnú energetickú hodnotu geotermálnej soľanky. Konkrétne využíva teplo z termálnej vody a energiu nachádzajúcu sa v plynách v hydrologických kolektoroch, ako je metán, rozpustených vo vode, vďaka čomu nedochádza takmer k žiadnym emisiám skleníkových plynov. Elektráreň tak môže slúžiť ako vzor pre udržateľnejšie využívanie geotermálnych zdrojov s možnosťami využitia v Európe a na celom svete.

Na úrovni podnikov: Tri veľké švédske spoločnosti v roku 2016 začali iniciatívu s názvom Hydrogen Breakthrough Ironmaking Technology (HYBRIT). Jej cieľom je vytvoriť proces výroby železa s takmer nulovými emisiami skleníkových plynov, pri ktorom sa odstraňuje kyslík zo železnej rudy použitím vodíkového plynu namiesto koksu (z uhlia).

Na úrovni občianskej spoločnosti: Iniciatíva EÚ s názvom Európsky zbor solidarity by do roku 2020 mohla poskytnúť viac ako 40 miliónov EUR na vytvorenie dobrovoľníckych príležitostí pre mladých ľudí v oblasti klímy a životného prostredia, ktoré by boli zamerané na komunity. Jedným z príkladov je projekt Vänö Vänner vo Fínsku, ktorý umožnil mladým Talianom prispieť k udržateľnosti a environmentálne šetrným riešeniam v oblasti kultúrnej krajiny v súostroví Turku a prispeli tak k pozitívnym opatreniam v oblasti klímy.

Zachovať a udržateľne využívať oceány, moria a morské zdroje na účely trvalo udržateľného rozvoja

Európska únia dnes

Náčrt/kvalitatívny prehľad

23 z 28 členských štátov EÚ má pobrežie. Pobrežie EÚ je 7-krát dlhšie než Spojených štátov a 4-krát dlhšie než Ruska. Keď zarátame okrajové regióny, EÚ má najväčšie morské územie na svete. EÚ a jej susedné krajiny obkolesujú štyri hlavné morské regióny: Baltské more, Stredozemné more, Čierne more a severovýchodný Atlantický oceán. Ich environmentálny stav najväčšmi ovplyvňuje zmena biotopov, nadmerný rybolov, znečisťovanie a acidifikácia. Európske pobrežné vody sú veľmi kvalitné na kúpanie, ale ekologické a chemické znečisťujúce látky z ľudskej činnosti, ako aj morský odpad naďalej predstavujú vážnu hrozbu pre morské ekosystémy Európy: začiatkom roka 2018 bolo v dobrom chemickom stave len 40 až 58 % pobrežných vôd EÚ. Politika EÚ v oblasti životného prostredia vrátane jej hlavných rámcových právnych predpisov o morskej stratégii a jej integrovaná námorná politika tvoria

rámec holistického prístupu k týmto problémom. Navrhujú sa nové celoeurópske pravidlá zamerané na 10 jednorazových plastových výrobkov, ktoré sa najčastejšie nachádzajú na európskych plážach, ako aj na stratený a opustený rybársky výstroj. Tieto predmety totiž spolu predstavujú 70 % všetkého morského odpadu. Nové pravidlá pomôžu Európe udržať si náskok v tejto problematike, ktorá má celosvetový dosah. EÚ podporuje ochranu pobrežných a morských oblastí na celom svete. Program EÚ pre medzinárodnú správu oceánov na ochranu budúcnosti našich oceánov vytvoril zastrešujúci rámec na posilnenie medzinárodnej správy oceánov, aby boli oceány chránené, bezpečné, čisté, ako aj legálne a udržateľne využívané. Okrem toho obchodné a investičné dohody EÚ obsahujú osobitné ustanovenia o udržateľnom riadení a ochrane prírodných zdrojov, ako je morská biodiverzita a rybárstvo. Aj program EÚ zameraný na pozorovanie Zeme Copernicus zdokonaľuje produkty na monitorovanie oceánov s cieľom zlepšiť kvalitu vody.

Hlavné trendy

- Od roku 2012 do konca roka 2016 sa pokrytie **chránených morských oblastí** v Európe takmer zdvojnásobilo (zo 6 % na 10,8 % morského povrchu EÚ) a stále sa zvyšuje, čo je najmä zásluhou morskej siete EÚ Natura 2000. V roku 2016 prekročili tri európske regióny cieľ v oblasti biodiverzity z Aichi, ktorý je stanovený na úrovni 10 % (Baltské more, Stredozemné more a Čierne more). Severovýchodný Atlantický oceán sa cieľu veľmi priblížil (9,9 %).
- Stav ochrany veľkej väčšiny jednotlivých morských biotopov a druhov je podľa posledného posúdenia, ktoré je k dispozícii, nepriaznivý. Od roku 1988 sa neustále a alarmujúco zvyšuje kyslosť oceánov. Od roku 2008 sa dosiahol významný pokrok pri vymedzovaní, monitorovaní a posudzovaní dobrého **environmentálneho stavu morského prostredia**, čo je predpokladom na meranie pokroku smerom k dosiahnutiu čistých a zdravých oceánov a morí.
- **Udržateľnosť rybárstva** v severovýchodnom Atlantiku, odkiaľ pochádza 75 % úlovkov EÚ, sa zlepšila. Počet komerčne významných populácií rýb ulovených na udržateľnej úrovni sa zvýšil z 34 % v roku 2007 na 60 % v roku 2015. Rybárstvo v Stredozemnom a Čiernom mori nenapreduje smerom k udržateľnosti v rovnakej miere. V Stredozemnom mori je vyše 80 % zásob lovených nadmerne.
- V EÚ predstavuje **modrá ekonomika** 2,5-násobok kombinovaného objemu leteckého a obranného hospodárstva. **Ročne vytvára** obrat 566 miliárd EUR (o 7,2 % viac než v roku 2009) a zamestnáva 3,5 milióna osôb (o 5 % viac než v roku 2014), čo predstavuje nárast o 7,2 %, resp. 2 % v porovnaní s rokom 2009. V niektorých členských štátoch EÚ modrá ekonomika rástla rýchlejšie ako národné hospodárstvo. Najväčšie modré ekonomiky v Európe majú Spojené kráľovstvo, Španielsko, Taliansko, Francúzsko a Grécko.

Hodnotenie v celosvetovom meradle

Podľa správy o ukazovateľoch a prehľadoch CUR z roku 2018 (nadácia Bertelsmann Stiftung a Sieť pre riešenia udržateľného rozvoja) dosiahli štyri členské štáty EÚ v prípade CUR č. 14 bodové hodnotenie nad 60 alebo viac zo 100. V celosvetovom porovnaní je päť členských štátov EÚ medzi prvými 20 krajinami. Celkovo ide v prípade členských štátov EÚ o CUR s najslabším hodnotením, pričom medzi členskými štátmi existujú veľké rozdiely.

Európska únia v roku 2030

EÚ za súčasných podmienok/ak sa nič nezmení

EÚ zostane aktívna pri formovaní medzinárodnej správy oceánov na všetkých príslušných medzinárodných fórach a dvojstranne s kľúčovými globálnymi partnermi, keďže približne 60 % oceánov leží mimo hraníc vnútroštátnej právomoci. Treba vyvinúť ďalšie úsilie v medziodvetvovej a cezhraničnej spolupráci, najmä na regionálnej úrovni, s cieľom riešiť existujúce a vznikajúce výzvy. Tento impulz sa zintenzívni, keď sa začne s realizáciou desaťročia 2021 – 2030 OSN zameraného na oceánsku vedu, do ktorého je EÚ aktívne

zapojená. EÚ bude naďalej podporovať vytváranie chránených morských oblastí, ako aj ich účinnú a vedecky podloženú správu. Potrebné je aj ďalšie úsilie o udržateľný rybolov, najmä v Stredozemnom a Čiernom mori. Problémom bude aj naďalej znečisťovanie morí vrátane plastov, hluku a živín z poľnohospodárstva. Vstup nového plastového odpadu do oceánov sa môže časom znížiť, ale plast, ktorý sa v nich už nachádza, bude mať naďalej negatívny vplyv. Na zníženie vypúšťania lodného odpadu a iných foriem znečistenia, najmä vo forme živín a hluku, sú potrebné intenzívnejšie opatrenia. Modrá ekonomika sa v Európe bude naďalej rozvíjať. Odhaduje sa, že do roku 2030 by sa globálna modrá ekonomika mohla zdvojnásobiť. Pre Európu by to znamenalo 10,8 milióna pracovných miest a obrat viac ako 1 bilión EUR. Na všetky vody EÚ sa do roku 2021 budú uplatňovať námorné priestorové plány založené na ekosystémovom hľadisku.

Príležitosti/pozitívne stimuly

Medzinárodná a regionálna správa oceánov, zmena správania, zapojenie spoločnosti a participatívna politika, veľké dáta, pozorovanie Zeme, umelá inteligencia, podmorské a nové technológie (napr. molekulárna veda), výskum a inovácie, sociálna zodpovednosť podnikov/zodpovedné obchodné správanie, kolektívne financovanie a iné formy inovačného financovania, udržateľné financovanie, verejno-súkromné partnerstvá, ekologické obstarávanie, reformované zdaňovanie (napr. zdaňovanie využívania zdrojov a znečisťovania), internet vecí, vzdelávanie, digitalizácia, kolaboratívne a obehové nízkouhlíkové hospodárstvo.

Riziká/negatívne stimuly

Zhoršovanie životného prostredia a zmena klímy, znečisťovanie, nezodpovedný cestovný ruch, nadmerný rybolov, nezákonný, nenahlásený a neregulovaný rybolov, sociálne nerovnosti.

Príklady úspešných politík

EÚ na medzinárodnej úrovni: Transatlantická aliancia pre oceánsky výskum založená v roku 2017 je platformou spolupráce medzi EÚ, Brazíliou a Južnou Afrikou, ktorej cieľom je prehĺbiť vedecké poznatky o morských ekosystémoch a ich vzájomných prepojeniach s oceánmi, so zmenou klímy a s potravinami.

Spolupráca medzi členskými štátmi: EÚ, jej členské štáty a partneri pracujú na konkrétnom súbore opatrení na dosiahnutie zdravého a produktívneho morského prostredia v Baltskom mori, severovýchodnom Atlantiku a Stredozemnom mori do roku 2020, ktoré sa opierajú o monitorovanie a posudzovanie. EÚ okrem toho podporuje doplnkové ambiciózne regionálne iniciatívy týkajúce sa jednotlivých problémov, ako je záväzok z roku 2017 znížiť emisie oxidov dusíka z lodí pôsobiacich v Baltskom mori o 80 % s cieľom bojovať proti problému eutrofizácie v regióne.

Na úrovni členských štátov: Francúzsko nedávno vymedzilo nové chránené morské oblasti. Medzi nimi je najväčšia morská lokalita siete Natura 2000 s názvom *Mers Celtiques – Talus du golfe de Gascogne*, ktorá sa rozprestiera na ploche viac ako 62 320 km². Umožní ochranu biotopov na útesoch a mobilných morských druhov – sviňuchy tuponosej a delfína skákavého.

Na regionálnej/miestnej úrovni a úrovni podnikov: Projekt Čisté súostrovia je verejno-súkromným partnerstvom viacerých zainteresovaných strán pod vedením talianskeho Toskánska v spolupráci s talianskym ministerstvom životného prostredia, inštitútom Unicoop Firenze a inými združeniami. Začal sa realizovať v apríli 2018 v spolupráci s 10 člmi jednej rybárskej kooperatívy. Jeho cieľom je odstraňovať morský odpad. Zámerom partnerstva je ponúknuť rybárom ekonomické stimuly, aby zbierali plasty, ktoré ulovia, a odnášali ich na miesta zberu v prístavoch. Ulovené plasty sa potom budú recyklovať.

Na úrovni občianskej spoločnosti: Projekt s názvom Fish Forward pod vedením rakúskej

pobočky Svetového fondu na ochranu prírody WWF (WWF Austria) združuje 17 partnerov, ktorí spolupracujú so spotrebiteľmi, s podnikateľským sektorom a vládnymi inštitúciami na podpore sociálne spravodlivej produkcie a spotreby morských produktov s inteligentnými riešeniami zameranými na oblasť klímy. Tým sa zabezpečuje zodpovedné riadenie rybolovu a výsledovateľnosť a prispieva sa k udržateľnému využívaniu oceánov a morských zdrojov.

Chrániť, obnoviť a presadzovať udržateľné využívanie suchozemských ekosystémov, udržateľne hospodáriť s lesmi, bojovať proti dezertifikácii a zastaviť a zvrátiť degradáciu pôdy a zastaviť stratu biodiverzity

Európska únia dnes

Náčrt/kvalitatívny prehľad

Pri posilňovaní politických rámcov a vedomostnej základne podľa právnych predpisov EÚ v oblasti ochrany prírody a stratégie EÚ v oblasti biodiverzity do roku 2020 sa dosiahol významný pokrok. Po stáročiach znižovania a degradácie lesov sa európske lesy zotavili a dnes pokrývajú viac ako 40 % územia EÚ. Stav ich ochrany sa však musí zlepšiť. Prírodné zdroje stanovujú ekologické limity pre naše sociálno-ekonomické systémy (tzv. hranice možností planéty). Nedávne správy Medzivládnej vedecko-politickej platformy pre biodiverzitu a ekosystémové služby jasne poukazujú na pretrvávajúce a ničivé účinky degradácie pôdy a straty biodiverzity na ľudské spoločnosti. Napriek dosiahnutému pokroku sú tlaky na prírodný kapitál Európy a celého sveta, ktoré vyplývajú z našich modelov výroby a spotreby, naďalej vysoké a pravdepodobne sa budú čoraz zväčšovať. Prekročenie hraníc možností planéty predstavuje hrozbu, že sa oslabí či dokonca zvráti pokrok v zlepšovaní životnej úrovne. Na medzinárodnej scéne EÚ na zlepšenie výsledkov v tejto oblasti využíva svoj program vonkajšej politiky. Aktívne podporuje multilaterálne dohody v oblasti životného prostredia, podporuje zmeny politík v partnerských krajinách, presadzuje sociálnu zodpovednosť podnikov/zodpovedné obchodné správanie a začleňuje environmentálne otázky do všetkých činností.

Hlavné trendy

- Zvýšil sa počet **lokalít chránených v rámci sústavy Natura 2000**, ako aj počet ochranných opatrení prijímaných v týchto lokalitách. Takéto opatrenia už boli nahlásené v prípade takmer 70 % spomínaných lokalít (2018). V roku 2017 EÚ chránila viac ako 790 000 km² suchozemských biotopov, čo predstavuje 18,2 % územia EÚ. Medzi členské štáty s najvyšším percentuálnym podielom chránených oblastí patria Slovinsko (37,9 %), Chorvátsko (36,6 %) a Bulharsko (34,5 %).
- Zo správy EÚ o **stave ochrany druhov a biotopov** európskeho významu vyplýva, že mnohé druhy a biotopy nemajú priaznivý stav ochrany. V celej EÚ bolo v roku 2012 v „priaznivom“ stave len 23 % posudzovaných druhov a 16 % posudzovaných biotopov, zatiaľ čo v „bezpečnom“ stave bolo len 52 % druhov vtákov. Zo všeobecnejšieho hľadiska preskúmanie v polovici trvania zamerané na stratégiu v oblasti **biodiverzity** do roku 2020 potvrdilo, že strata biodiverzity a degradácia ekosystémových služieb v EÚ naďalej pretrvávajú.
- V roku 2015 **lesy** pokrývali 41,9 % celkovej rozlohy EÚ. Podiel lesov EÚ v pomere k celkovej ploche pôdy sa v rokoch 2009 až 2015 mierne zvýšil o 2,6 %.
- Správa o stave životného prostredia za rok 2015 (Európska environmentálna agentúra) poukázala na zlý **stav pôdy** v Európe. Snahy o riešenie a zmiernenie erózie pôdy prostredníctvom vody priniesli niekoľko pozitívnych výsledkov: keď sa zohľadnil možný vplyv opatrení spoločnej poľnohospodárskej politiky na eróziu pôdy, medzi rokmi 2000 a

2012 sa v EÚ rozloha plôch, ktorým hrozí riziko vážnej pôdnej erózie spôsobenej vodou, podľa odhadov znížila o 14 %. Napriek úsiliu o obmedzenie straty priepustnosti pôdy sa však v EÚ v priebehu rokov zrýchľuje konverzia pôdy na umelé oblasti: nárast medzi rokmi 2012 a 2015 bol približne o 6 % vyšší než medzi rokmi 2009 až 2012. Okrem toho 45 % poľnohospodárskej plochy EÚ má chudobnú pôdu z hľadiska obsahu organických látok (čo má vplyv na úrodnosť pôdy a biodiverzitu).

Hodnotenie v celosvetovom meradle

Podľa správy o ukazovateľoch a prehľadoch CUR z roku 2018 (nadácia Bertelsmann Stiftung a Sieť pre riešenia udržateľného rozvoja) dosiahlo 19 členských štátov EÚ v prípade CUR č. 15 bodové hodnotenie nad 70 zo 100. V celosvetovom porovnaní je 14 členských štátov EÚ medzi prvými 20 krajinami.

Európska únia v roku 2030

EÚ za súčasných podmienok/ak sa nič nezmení

Súčasnú globálnu a európsku posúdenia ukazujú pretrvávajúce trendy smerom k strate biodiverzity a degradácii pôdy a ekosystémov s nepriaznivými dôsledkami na ekosystémové služby (potraviny, voda, materiály, energia atď.), čo ohrozuje hospodársky výkon a blahobyt Európy. Treba výrazne zvýšiť úsilie o vykonávanie právnych predpisov EÚ v oblasti ochrany prírody, aby sa zabezpečilo, že EÚ do roku 2030 výrazne zlepši stav ochrany druhov a biotopov európskeho významu, ktoré sú chránené na základe pravidiel týkajúcich sa vtáctva a biotopov. Navyše je potrebné urýchliť obnovu biodiverzity lesov. EÚ bude musieť zaujať kľúčovú úlohu na 15. Konferencii zmluvných strán Dohovoru o biologickej diverzite v Pekingu (Čína), na ktorej sa má koncom roka 2020 prijať nový globálny rámec pre biodiverzitu na obdobie po roku 2020 s cieľom zabrániť celosvetovej strate biodiverzity.

Príležitosti/pozitívne stimuly

Zmena správania, spoločenská angažovanosť a participatívna politika, tlak spoločnosti na udržateľné výrobné reťazce (agroekológia, ekologické poľnohospodárstvo), sociálna zodpovednosť podnikov/zodpovedné obchodné správanie, kolektívne financovanie a iné formy inovatívneho financovania, udržateľné financovanie, verejno-súkromné partnerstvá, zelené verejné obstarávanie, širšie zavádzanie riešení inšpirovaných prírodou, reformované zdaňovanie (napr. zdaňovanie využívania zdrojov a znečisťovania), vzdelávanie, umelá inteligencia a nové technológie, výskum a inovácia, kolaboratívne a obehové nízkouhlíkové hospodárstvo, odolné spoločnosti, multilateralizmus, otvorený a spravodlivý obchod, udržateľný cestovný ruch.

Riziká/negatívne stimuly

Zhoršovanie životného prostredia a zmena klímy, environmentálny skepticizmus a súvisiace politické zmeny na zvrátenie predošlých opatrení, zameriavanie sa na krátkodobé ciele, odpor voči zmene v systéme výroby potravín, nízke verejné a súkromné investície, geopolitická nestabilita a bezpečnostné hrozby, sociálne nerovnosti.

Príklady úspešných politík

Na úrovni EÚ: EÚ v roku 2017 prijala akčný plán pre ľudí, prírodu a hospodárstvo. Cieľom plánu je urýchliť vykonávanie právnych predpisov EÚ a pokrok smerom k cieľu EÚ 2020, ktorým je zastavenie a zvrátenie straty biodiverzity a ekosystémových služieb a lepšie zohľadňovanie sociálno-ekonomických cieľov. Plán bol doplnený iniciatívou zameranou na riešenie úbytku opel'ovačov v EÚ a prispievanie k celosvetovému ochranárskemu úsiliu.

Na úrovni členských štátov: V nedávnom francúzskom zákone s názvom Obnova biodiverzity, prírody a krajiny bola zriadená nová francúzska agentúra pre biodiverzitu. V pláne na ochranu biodiverzity zo 4. júla 2018 sa zdôrazňuje, že je dôležité spoločne riešiť výzvy v oblasti zmeny klímy a biodiverzity, a prezentujú sa nové ciele týkajúce sa nulového

čistého zaberania krajiny, zelených mestských oblastí, agroekológie a ochrany pôdy, ako aj opatrenia súvisiace s platbami za environmentálne služby, opel'ovačmi a obnovou ekosystémov.

Na regionálnej/miestnej úrovni: Nemecká spolková krajina Bádensko-Württembersko za 10 rokov zvýšila finančné prostriedky na ochranu prírody z 30 miliónov EUR na 90 miliónov EUR. Vymedzenie národných parkov a obnova ekosystémov sú prínosom pre poľnohospodárov a hospodárstvo, či už ide o startupy produkujúce obaly z biologicky rozmanitých trávnych porastov alebo odvetvie cestovného ruchu zamerané na prírodu.

Na úrovni podnikov: SPAR a WWF v spolupráci s 59 rakúskymi poľnohospodármi vybudovali silné partnerstvo v rámci projektu Zdravá pôda pre zdravé potraviny. Podnik SPAR tým, že poľnohospodárom zaručuje predaj vypestovanej zeleniny a vypláca bonus vo výške 30 EUR za uloženú tonu CO₂ v pôde, stimuluje udržateľné postupy obhospodarovania pôdy. Na monitorovanie účinnosti projektu sa z pôdy odoberajú vzorky.

Na úrovni občianskej spoločnosti: Grécka Ornitologická spoločnosť, WWF Grécko, Bulharská spoločnosť na ochranu vtáctva a Kráľovská spoločnosť na ochranu vtáctva spojili sily s cieľom zastaviť úpadok populácie zdochlinára bieleho na Balkáne. Rozšírili svoj cezhraničný prístup aj do iných krajín pozdĺž migračnej trasy spomínaného druhu.

Podporovať mierumilovnú a inkluzívnu spoločnosť v záujme trvalo udržateľného rozvoja, zabezpečiť prístup k spravodlivosti pre všetkých a vytvoriť účinné, zodpovedné a inkluzívne inštitúcie na všetkých úrovniach

Európska únia dnes

Náčrt/kvalitatívny prehľad

EÚ je jedným z najúspešnejších mierových projektov na svete. Na základe usmernení uvedených v európskych zmluvách, ktoré boli prvýkrát podpísané v roku 1957, sa EÚ môže pýšiť 60 rokmi mieru, demokracie a solidarity. V roku 2012 dostala Nobelovu cenu za mier ako uznanie svojho úsilia pri presadzovaní mieru, uzmierenia, demokracie a ľudských práv v Európe. Podpora a dodržiavanie zásad právneho štátu a základných hodnôt EÚ je pre EÚ najvyššou prioritou, a to tak interne, ako aj v rámci vonkajších vzťahov. V tomto smere zohrávajú kľúčovú úlohu účinné justičné systémy. Zabezpečujú, aby občania mohli v plnej miere využívať svoje práva a aby podniky mali právnu istotu a priaznivé investičné prostredie na jednotnom trhu. EÚ nabáda členské štáty, aby zlepšili nezávislosť, kvalitu a efektívnosť svojich justičných systémov, a to aj prostredníctvom účinného monitorovania prostredníctvom európskeho semestra a porovnávacieho prehľadu EÚ v oblasti justície. Komisia vo všeobecnosti zabezpečuje dodržiavanie zásad právneho štátu a ostatných základných hodnôt EÚ vďaka všetkým nástrojom, ktoré má k dispozícii. Jednou z výziev pre európske spoločnosti je korupcia, ktorá ohrozuje dôveru v demokratické inštitúcie a oslabuje zodpovednosť politického vedenia. Komisia má politický mandát na monitorovanie boja proti korupcii a vykonávanie komplexnej politiky EÚ v oblasti boja proti korupcii. Na vonkajšej scéne EÚ prispieva k medzinárodnému mieru a prostredníctvom svojej zahraničnej a bezpečnostnej politiky pomáha partnerským krajinám riešiť nestabilné situácie, vytvárať zodpovedné a transparentné inštitúcie, podporovať participatívne rozhodovanie a zabezpečovať inkluzívne a dôveryhodné volebné procesy. Ľudské práva, rodová rovnosť, začlenenie a nediskriminácia sú aj základom Európskeho konsenzu o rozvoji. EÚ ešte viac

prispieva k mieru a stabilite aj vďaka politikám rozširovania a susedstva. EÚ predovšetkým aktívne podporuje krajiny, ktoré sa uchádzajú o pristúpenie k EÚ, a pomáha im pri uplatňovaní zásad právneho štátu, reformách súdnictva, boji proti korupcii a organizovanej trestnej činnosti, zaisťovaní bezpečnosti a základných práv a budovaní demokratických inštitúcií.

Hlavné trendy

- **Vnímanie kriminality, násilia alebo vandalizmu** medzi občanmi sa zlepšilo. V roku 2016 iba 13,0 % európskeho obyvateľstva uviedlo, že sa ich tieto otázky subjektívne týkajú, čo je o 2,9 percentuálneho bodu menej než v roku 2007.
- Z porovnávacieho prehľadu EÚ v oblasti justície z roku 2018 vyplýva, že v porovnaní s rokom 2010 sa **účinnosť justičných systémov** zlepšila alebo zostala stabilná v takmer všetkých členských štátoch až na niekoľko málo výnimiek. Občianske a obchodné konania sú však vo viacerých členských štátoch aj naďalej veľmi zdĺhavé.
- **Výdavky verejnej správy** EÚ na sudy sa v rokoch 2007 – 2016 zvýšili o viac ako 11 % a v roku 2016 dosiahli úroveň o niečo vyššiu ako 50 miliárd EUR. Táto miera rastu bola mierne nižšia než rast HDP.
- V roku 2018 až 56 % obyvateľov EÚ hodnotilo **nezávislosť súdov a sudcov** vo vlastnej krajine ako „veľmi dobrú“ alebo „pomerne dobrú“, čo v porovnaní s rokom 2016 predstavuje nárast o štyri percentuálne body.
- Podľa Indexu vnímania **korupcie** organizácie Transparency International sa členské štáty EÚ v roku 2017 aj naďalej radili medzi najmenej skorumpované krajiny a tvoria polovicu z 20 najmenej skorumpovaných krajín na svete.
- Situácia v oblasti **právneho štátu** v niektorých členských štátoch vyvoláva obavy, ktoré riešia rôzne opatrenia na úrovni EÚ.

Hodnotenie v celosvetovom meradle

Podľa správy o ukazovateľoch a prehľadoch CUR z roku 2018 (nadácia Bertelsmann Stiftung a Sieť pre riešenia udržateľného rozvoja) dosiahlo 19 členských štátov EÚ v prípade CUR č. 16 bodové hodnotenie nad 70 zo 100. V celosvetovom porovnaní je deväť členských štátov EÚ medzi prvými 20 krajinami.

Európska únia v roku 2030

EÚ za súčasných podmienok/ak sa nič nezmení

EÚ naďalej očakávajú pokojné časy. Bude stále prispievať k mieru a stabilite vďaka politikám rozširovania a susedstva. EÚ zároveň aktívne podporuje krajiny, ktoré sa uchádzajú o pristúpenie k EÚ, a pomáha im pri uplatňovaní zásad právneho štátu, reformách súdnictva, boji proti korupcii a organizovanej trestnej činnosti, zaisťovaní bezpečnosti a základných práv a budovaní demokratických inštitúcií. Politika zahraničných vzťahov a rozvojová politika EÚ navyše prispievajú k mieru aj inde vo svete. EÚ okrem toho naďalej podporuje a presadzuje právny štát medzi svojimi členskými štátmi. Treba však zintenzívniť úsilie v záujme zlepšenia efektívnosti, kvality a nezávislosti vnútroštátnych justičných systémov v niektorých členských štátoch. Na medzinárodnej úrovni bol v mnohých krajinách zaznamenaný trend voči autoritárskym systémom správy vecí verejných. Podpora demokracie, ľudských práv a právneho štátu bude preto aj naďalej najvyššou prioritou EÚ, a to tak v rámci vnútorných, ako aj vonkajších vzťahov. EÚ sa bude naďalej usilovať o zlepšenie prístupu k spravodlivosti, boj proti podvodom a trestnej činnosti a riešenie vyvíjajúcich sa bezpečnostných hrozieb ďalším posilnením spolupráce a výmeny informácií medzi políciou a orgánmi presadzovania práva v členských štátoch EÚ a bude podporovať medzinárodnú spoluprácu v tejto oblasti.

Príležitosti/pozitívne stimuly

Kultúrne hodnoty v súlade s dodržiavaním základných práv, spoločenská angažovanosť a participatívna politika, sociálna zodpovednosť podnikov/zodpovedné obchodné správanie,

vzdelávanie, digitalizácia, umelá inteligencia a nové technológie, výskum a inovácie, odolná infraštruktúra a spoločnosti, multilateralizmus, otvorený a spravodlivý obchod, rozvojová pomoc.

Riziká/negatívne stimuly

Geopolitická nestabilita a bezpečnostné hrozby, zmena klímy a degradácia životného prostredia, migrácia a nútené vysídľovanie, návrat k hospodárskemu protekcionizmu vo svete, nedostatočná medzinárodná spolupráca, výzvy v oblasti právneho štátu, populizmus, sociálne nerovnosti.

Príklady úspešných politík

EÚ na medzinárodnej úrovni: V pravidlách EÚ o konfliktných mineráloch z roku 2017 sa stanovujú povinnosti náležitej starostlivosti v dodávateľskom reťazci pre dovozcov cínu, tantalu, volfrámu a zlata do EÚ s cieľom zabezpečiť ich zodpovednú ťažbu bez toho, aby sa priamo alebo nepriamo financoval ozbrojený konflikt alebo aby dochádzalo k porušovaniu ľudských práv v oblastiach, kde prebiehajú konflikty alebo ktoré sú vysokorizikové.

Na úrovni EÚ: V roku 2017 bola zriadená kancelária Európskeho prokurátora ako nezávislá európska prokuratúra, ktorá má právomoc vyšetrovať a stíhať trestné činy poškodzujúce finančné záujmy EÚ. Predpokladá sa, že po trojročnej fáze budovania by mohla Európska prokuratúra začať svoju činnosť koncom roka 2020. Pôjde o rozhodujúce zlepšenie v boji proti podvodom, korupcii a inej trestnej činnosti so škodlivým vplyvom na rozpočet EÚ.

Na úrovni členských štátov: Francúzsky zákon o povinnosti vigilancie z roku 2017 ukladá podnikom zodpovednosť za vykonávanie opatrení, ktorými sa zabezpečí, aby ich dcérske spoločnosti, dodávatelia a subdodávatelia na celom svete dodržiavali dobré sociálne, environmentálne a etické postupy. Účelom zákona je zvýšiť informovanosť spoločností o ich úlohe pri predchádzaní tragédiám vo Francúzsku a v zahraničí a zabezpečiť, aby obeť dostali náhradu za škody spôsobené prípadným porušením novej povinnosti podnikov vykonávať plány vigilancie. Vztahuje sa na spoločnosti, ktoré majú viac ako 5 000 zamestnancov a sídlo vo Francúzsku, alebo na spoločnosti, ktoré majú viac ako 10 000 zamestnancov a sídlo v zahraničí.

Na úrovni podnikov: V roku 2011 dánska spoločnosť Maersk Line bola medzi zakladateľmi námornej protikorupčnej siete. Toto medziodvetvové partnerstvo pozostávajúce zo spoločností vlastniacich plavidlá, vlastníkov nákladu a poskytovateľov služieb spolupracuje s kľúčovými zainteresovanými stranami vrátane vlád a medzinárodných organizácií v záujme identifikácie a zmierňovania príčin korupcie v námornom sektore.

Na úrovni občianskej spoločnosti: Na Slovensku vláda podporuje zapojenie občianskej spoločnosti a mimovládnych organizácií do vytvárania, vykonávania a kontroly verejných politík v rôznych oblastiach. Pokiaľ ide o environmentálnu politiku, existuje tzv. zelená tripartita, ktorá slúži na podávanie návrhov a pripomienok mimovládnych aktérov v procese tvorby a vykonávania politiky.

Európska únia dnes

Náčrt/kvalitatívny prehľad

CUR sú prierezovým rozmerom pri vykonávaní globálnej stratégie zahraničnej a bezpečnostnej politiky EÚ, v ktorej sa stanovuje vízia spoločnej angažovanosti EÚ vo svete. Európsky konsenzus o rozvoji poskytuje rámec spoločného prístupu k rozvojovej politike EÚ a členských štátov založený na CUR. Na základe zásady súdržnosti politik v záujme rozvoja je cieľom EÚ maximalizovať súdržnosť a budovať synergie medzi jej jednotlivými politikami na podporu partnerských krajín, ktoré sa usilujú o napĺňanie CUR. V súčasnosti je EÚ najväčším svetovým poskytovateľom oficiálnej rozvojovej pomoci. Za posledné desaťročie došlo k posunu v rovnováhe úloh od vzťahu darca – príjemca k rovnocennejšiemu partnerstvu. Politika rozširovania EÚ a revidovaná európska susedská politika sa zameriavajú na základné politické a hospodárske zásady vrátane právneho štátu, ľudských práv, demokracie a udržateľného hospodárskeho rastu a rozvoja, a to v plnom súlade s Agendou 2030 pre udržateľný rozvoj z dielne Organizácie Spojených národov. Humanitárna angažovanosť EÚ zahŕňa úzku spoluprácu s veľkým množstvom humanitárnych a rozvojových medzinárodných organizácií pod taktovkou OSN a občianskej spoločnosti v záujme rešpektovania ľudskej dôstojnosti. Obchodná a investičná politika EÚ založená na hodnotách, ktorá je zakotvená v stratégii Obchod pre všetkých, zahŕňa množstvo CUR a začleňuje vykonávanie udržateľného rozvoja do všetkých súvisiacich rozmerov. EÚ naďalej vytrvalo podporuje univerzálny, otvorený, nediskriminačný a spravodlivý multilaterálny obchodný systém založený na pravidlách, ktorý sa opiera o Svetovú obchodnú organizáciu (WTO), a aktívne sa usiluje o zachovanie a posilnenie WTO vo všetkých jej funkciách. EÚ úzko spolupracuje aj s inými medzinárodnými organizáciami, ako je Úrad vysokého komisára OSN pre ľudské práva (OHCHR), Medzinárodná organizácia práce (MOP) a Organizácia pre hospodársku spoluprácu a rozvoj (OECD), aby v rámci svojej obchodnej politiky podporovali ľudské práva, sociálnu zodpovednosť podnikov/zodpovedné obchodné správanie, ako aj sociálne a environmentálne ciele. EÚ aktívne podporuje vykonávanie Agendy 2030 pre udržateľný rozvoj z dielne Organizácie Spojených národov a CUR aj v rámci skupiny G20. Navyše posilňuje svoju vlastnú fiškálnu správu a správu hospodárskych záležitostí prostredníctvom európskeho semestra koordinácie politik, čím prispieva k celosvetovej makroekonomickej stabilite. Vďaka programu lepšej právnej regulácie zasa Komisia prispieva k posilnenej súdržnosti politik.

Hlavné trendy

- EÚ je **najväčším svetovým poskytovateľom oficiálnej rozvojovej pomoci** a v roku 2017 poskytla 75,7 miliardy EUR. Okrem toho bol celkový pomer oficiálnej rozvojovej pomoci EÚ/hrubého národného dôchodku (HND) v roku 2017 na úrovni 0,5 %, čo bolo výrazne viac než v prípade väčšiny ostatných darcov, ktorí sú členmi OECD, ako je Kanada, Japonsko či Spojené štáty. Švédsko, Dánsko, Luxembursko a Spojené kráľovstvo dosiahli cieľ použiť 0,7 % svojho HND na oficiálnu rozvojovú pomoc (2017).
- **Obchodné vzťahy s rozvojovými krajinami** sa zintenzívnili. Vývoz môže vytvárať domáce pracovné miesta a umožniť rozvojovým krajinám získať cudziu menu, ktorú možno použiť na dovoz iných potrebných tovarov. Dovozy EÚ z rozvojových krajín sa medzi rokmi 2002 a 2017 viac než zdvojnásobil.
- **Podiel dovozu z najmenej rozvinutých krajín do EÚ** sa v období 2002 až 2017 zvýšil. Celkovo však dovoz z takmer 50 najmenej rozvinutých krajín v roku 2017 ešte stále

predstavoval len 2,0 % celkového dovozu do EÚ. V posledných rokoch EÚ posilnila svoju úlohu hlavného vývozného trhu pre najmenej rozvinuté krajiny: jej podiel na vývoze tovaru z najmenej rozvinutých krajín sa zvýšil z 20,5 % v roku 2012 na takmer 25 % v roku 2016. Za ňou nasledovali Čína (21 %) a Spojené štáty (8,2 %).

- Veľmi dôležité je pomáhať rozvojovým krajinám pri podpore ich **domácich zdrojov**. Prístup EÚ k rozpočtovej pomoci pre partnerské krajiny bol upravený tak, aby lepšie prispieval k CUR, posilňoval zameranie politik týchto krajín a zabezpečoval budovanie kapacít prostredníctvom lepšej podpory kvalitnejšej správy riadenia a riadenia verejných financií vrátane protikorupčných opatrení.
- **Presun daňového zaťaženia** z práce na životné prostredie môže podporiť zamestnanosť, znížiť nerovnosti a obmedziť tlaky na životné prostredie. Podiel environmentálnych daní na celkových daňových príjmoch EÚ sa takmer nezmenil (6,8 % v roku 2002 a 6,1 % v roku 2017).

Hodnotenie v celosvetovom meradle

Podľa správy o ukazovateľoch a prehľadoch CUR z roku 2018 (nadácia Bertelsmann Stiftung a Sieť pre riešenia udržateľného rozvoja) dosiahlo šesť členských štátov EÚ v prípade CUR č. 17 bodové hodnotenie nad 70 zo 100. V celosvetovom porovnaní sú tri členské štáty EÚ medzi prvými 20 krajinami.

Európska únia v roku 2030

EÚ za súčasných podmienok/ak sa nič nezmení

Výzvy, ktorým Európa a svet čelia, budú zložitejšie, vzájomne prepojenejšie a globálnejšie než kedykoľvek predtým. Bude nevyhnutné nadviazať globálne partnerstvá zamerané na odstraňovanie chudoby a dosahovanie všetkých ostatných CUR. Na medzinárodnej úrovni bude preto EÚ naďalej podporovať zachovávanie a posilňovanie multilaterálneho medzinárodného poriadku založeného na pravidlách, pričom centrálnu úlohu bude zohrávať Organizácia Spojených národov. Ide o nevyhnutnú podmienku na zabezpečenie prostriedkov vykonávania. EÚ bude naďalej využívať svoju obchodnú politiku založenú na hodnotách na podporu udržateľného rozvoja vrátane sociálnej zodpovednosti podnikov/zodpovedného obchodného správania a bude naďalej intenzívne podporovať Svetovú obchodnú organizáciu. Napríklad pokiaľ ide o zlepšenie výsledkov tým, že sa práca rozdelí čo najefektívnejšie, EÚ a jej členské štáty budú využívať spoločné plánovanie a spoločné vykonávanie ako účinný prostriedok na vykonávanie partnerstiev v oblasti rozvojovej spolupráce. To znamená, že sa dohodnú, ktorý darca by mal pôsobiť v ktorom odvetví. Inštitúcie EÚ a členské štáty budú okrem toho naďalej zvyšovať svoje úsilie o vykonávanie akčného programu z Addis Abeby, ktorý je globálnym rámcom pre financovanie Agendy 2030 pre udržateľný rozvoj a ktorý zdôrazňuje úlohu vedy, technológií a inovácií. Horizont Európa, nasledujúci výskumný a inovačný program EÚ (2021 – 2027), takisto zdôrazňuje ústrednú úlohu medzinárodnej vedeckej spolupráce pri dosahovaní CUR. EÚ je na dobrej ceste, pokiaľ ide o väčšinu financovania rozvojových záväzkov do roku 2030. V rámci EÚ sa budú navyše podporovať partnerstvá pre udržateľný rozvoj.

Príležitosti/pozitívne stimuly

Spoločenská angažovanosť a participatívna politika, sociálna zodpovednosť podnikov/zodpovedné obchodné správanie, lepšia regulácia, vzdelávanie, digitalizácia, umelá inteligencia, nové technológie, výskum a inovácie, účinný transfer technológií a výmena poznatkov, pozorovanie Zeme, vzdelávanie, dobrovoľníctvo, kolektívne financovanie a iné formy inovatívneho financovania, udržateľné financovanie, verejno-súkromné partnerstvá, multilateralizmus, otvorený a spravodlivý obchod, rozvojová pomoc.

Riziká/negatívne stimuly

Geopolitická nestabilita a bezpečnostné hrozby, hospodársky protekcionizmus, nedostatočná medzinárodná spolupráca, oslabovanie existujúcich multilaterálnych inštitúcií.

Príklady úspešných politík

EÚ na medzinárodnej úrovni: EÚ spolupracuje s ďalšími partnermi G20 a medzinárodnými organizáciami v rámci Paktu skupiny G20 s Afrikou, ktorý sa zameriava na podporu investícií v zúčastnených afrických krajinách. EÚ bude takisto podporovať trojstrannú spoluprácu – teda partnerstvá medzi dvoma alebo viacerými rozvojovými krajinami s dôrazom na južné krajiny a s podporou rozvinutej krajiny alebo multilaterálnej organizácie. Ide o dôležitý nástroj na zapojenie rozvojových krajín a iných zainteresovaných strán.

Na úrovni EÚ: Európsky plán pre vonkajšie investície a Európsky fond pre udržateľný rozvoj predložili rozpočet EÚ ako záruku na uvoľnenie a podporu investícií v Afrike a jej susedstve. Zameriavajú sa na nestabilné krajiny, krajiny, kde panujú konflikty a násilnosti, ako aj na vnútrozemské a najmenej rozvinuté krajiny, ktoré sú v najväčšej núdzi. Cieľom je uvoľniť súkromné investície a do roku 2020 zmobilizovať dodatočné investície vo výške 44 miliárd EUR.

Na úrovni členských štátov: Inovatívny spôsob, ako zapojiť celú spoločnosť do realizácie CUR, je projekt s názvom Fínsko, ktoré chceme do roku 2050 – záväzok spoločnosti v záujme udržateľného rozvoja. Na dosiahnutie ôsmich cieľov, ktoré prispievajú k naplneniu tejto vízie na rok 2050, sa zavádzajú operačné záväzky v spolupráci s administratívnymi sektormi a ďalšími spoločenskými subjektmi, ako sú podniky, obce, organizácie, vzdelávacie inštitúcie a miestni prevádzkovatelia. Záväzky musia byť nové a merateľné.

Na regionálnej/miestnej úrovni: Lotyšské miestne samosprávy a mimovládne organizácie sa aktívne zapájajú do projektov rozvojovej spolupráce s krajinami Východného partnerstva a Strednej Ázie (Moldavsko, Gruzínsko, Ukrajina, Kirgizsko a iné). Lotyšská asociácia miestnych a regionálnych samospráv poskytuje dlhodobú odbornú podporu pri plánovaní rozpočtov v partnerských krajinách, vládnych rokovaniach, zapájaní občanov do rozhodovania a rozvoji podnikania.

Na úrovni podnikov: Nadnárodná spoločnosť vyrábajúca spotrebný tovar Unilever sa od prijatia Agendy 2030 pre udržateľný rozvoj z dielne Organizácie Spojených národov dôrazne zasadzuje za plnenie CUR. Jej generálny riaditeľ je členom skupiny generálneho tajomníka OSN na podporu globálnych cieľov. Spoločnosť Unilever v roku 2016 spoluzaložila Výbor pre obchod a udržateľný rozvoj, ktorej práca vyvrcholila v roku 2017 kľúčovou správou s názvom Better Business Better World o obchodnej činnosti zameranej na CUR.

Na úrovni občianskej spoločnosti: Cieľom talianskej Aliancie pre udržateľný rozvoj (ASviS) je zvýšiť informovanosť a mobilizovať taliansku spoločnosť, hospodárske subjekty a inštitúcie, pokiaľ ide o význam Agendy 2030 pre udržateľný rozvoj z dielne Organizácie Spojených národov. Združuje viac ako 180 najdôležitejších inštitúcií a sietí občianskej spoločnosti, ako aj univerzity a podniky.

PRÍLOHA III – Zhrnutie príspevku platformy viacerých zainteresovaných strán pre plnenie CUR k diskusnému dokumentu Smerom k udržateľnej Európe do roku 2030

List členov platformy

V Bruseli 11. októbra 2018

Vážení súčasní a budúci vedúci predstavitelia Európskej komisie a ostatných inštitúcií EÚ,
vážení aktéri, ktorí majú veľký podiel na udržateľnom živote ľudí a na environmentálny, sociálny, hospodársky a administratívny rozvoj Európy,
vážení európski občania a voliči,

prostredníctvom tejto novej platformy a tejto správy chceme vyslať živý signál vedúcim predstaviteľom, aktérom a ľuďom v Európskej únii i mimo nej: nastal čas vypracovať a realizovať vizionársku a ambicióznú stratégiu udržateľnej Európy do roku 2030 – a táto potreba nikdy nebola naliehavejšia.

Je dôležité poznamenať, že od žiadneho z členov platformy sa neočakáva podpora každého jedného odporúčania alebo stanoviska uvedeného v tejto správe a že každý má právo k predmetným otázkam zaujať iný postoj.

Pokúsili sme sa však spracovať rôzne východiská a názory a rešpektovať ich s cieľom jednotne vystupovať za lepšiu a udržateľnú Európu, hoci času bolo málo.

Vychádzali sme zo silných spoločných hodnôt, štrukturálnych politických zlepšení a z návrhov inovačných opatrení a naše odporúčania sa opierajú o skúsenosti a úsilie tisícov mužov a žien vo verejnom sektore, v občianskej spoločnosti a v súkromnom sektore. Majú spoločnú ambíciu premeniť ciele udržateľného rozvoja na praktické riešenia v záujme blaha občanov a ochrany nášho životného prostredia pre súčasné a budúce generácie.

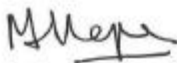
Naša správa poukazuje na rôzne perspektívy a zaoberá sa niektorými náročnými kompromismi medzi environmentálnym, hospodárskym, sociálnym a administratívnym rozmerom udržateľného rozvoja, pričom na niektorých z nich sme sa dokázali zhodnúť, zatiaľ čo iné si vyžadujú viac objasnení a väčšiu snahu o konsenzus.

Sme presvedčení, že dôvera a zapojenie ľudí a vedúcich predstaviteľov do trvalej transformácie Európy prinesie svoje ovocie. Vyžaduje si to spravodlivú a vyrovnanú kultúru dialógu a partnerstva na všetkých úrovniach, aby sa každý z partnerov mohol zúčastňovať na budovaní Európy, ktorá sa stará o všetkých a vyhovuje všetkým, a aby mohol dôverovať aj ostatným, že sledujú rovnaký cieľ. Súčasťou tohto procesu je aj zastrešujúca stratégia pre

udržateľnú Európu, ktorou by sa mali riadiť všetky európske politiky a programy na urýchlenie našich individuálnych a kolektívnych príspevkov s cieľom dosiahnuť udržateľnú bezpečnosť, prosperitu a dôstojnosť pre všetkých.

Sme hrdí na to, čo sa doteraz dosiahlo, a zároveň cítime, že je potrebné oveľa väčšie úsilie. Preto dúfame, že dialóg o udržateľnosti a spolupráca v rámci tejto platformy – tak medzi zainteresovanými stranami, ako aj vo vzťahu k inštitúciám EÚ, sa bude rýchlo zlepšovať a rozširovať.

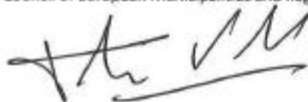
MARTIN HARPER
Birdlife

MARKUS BEYRER
BusinessEurope

FREDERIC VALLIER
Council of European Municipalities and Regions

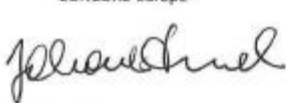
ANNEMIE DRIESKENS
COFACE Families Europe

ARNOLDAS ABRAMAVICIUS
European Committee of the Regions

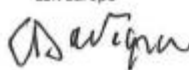
JOHANNES TRIMMEL
CONCORD Europe

LIISA PIETOLA
COPA-COGECA

ETIENNE DAVIGNON
CSR Europe

SILVIA GANZERLA
EUROCITIES

LIINA CARR
European Trade Union Confederation

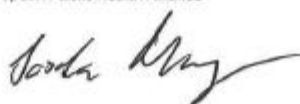
BRENDA KING
European Economic and Social Committee

FRANCESCO STARACE
ENEL

SASCHA MARSCHANG
European Public Health Alliance

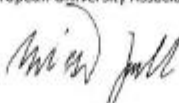
EVA JANE-LLOPIS
ESADE Business School

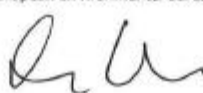
SUSAN FLOCKEN
European Trade Union Committee for Education

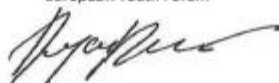
MICHAEL GAEBEL
European University Association

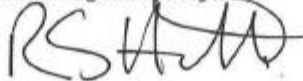
JEREMY WATES
European Environmental Bureau

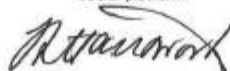
DEJAN BOJANIC
European Youth Forum

RICHART HOWITT
International Integrated Reporting Council

JANA HAINSWORTH
Social platform

LEIDA RIJNHOUT
SDG Watch Europe

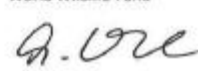
CARL DOLAN
Transparency International

PAUL POLMAN
Unilever

DR. ANDREA KOHL
World Wildlife Fund

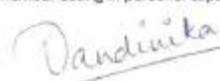
MELLA FREWEN
FoodDrinkEurope

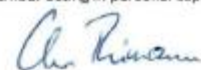
SERGI CORBALAN
Fair Trade Advocacy Office

VANDINIKA SHUKLA
Member acting in personal capacity

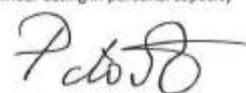
CHRISTIAN THIMANN
Member acting in personal capacity

WIEBE DRAIJER
Member acting in personal capacity

JANEZ POTOCNIK
Member acting in personal capacity

Zhrnutie správy Európa na ceste k udržateľnej budúcnosti
Príspevok platformy viacerých zainteresovaných strán pre plnenie CUR k diskusnému
dokumentu Smerom k udržateľnej Európe do roku 2030 – október 2018

Platforma viacerých zainteresovaných strán pre plnenie cieľov udržateľného rozvoja v Európskej únii (platforma viacerých zainteresovaných strán pre plnenie CUR) bola zriadená v máji 2017 s cieľom asistovať a radiť Európskej komisii a všetkým zainteresovaným stranám zapojeným do vykonávania CUR na úrovni EÚ.

Na základe silných spoločných hodnôt sme ako zástupcovia verejného sektora, občianskej spoločnosti a súkromného sektora usilovne pracovali na premyslených odporúčaniach o tom, ako premeniť ciele udržateľného rozvoja na praktické riešenia v záujme blaha našej súčasnej a budúcej generácie v EÚ aj mimo nej. Cieľom našich odporúčaní je inšpirovať a usmerňovať Komisiu pri práci na správe Smerom k udržateľnej Európe do roku 2030.

Vzhľadom na ambiciózný program a všeobecný a nedeliteľný charakter cieľov udržateľného rozvoja neexistuje jediné preferované riešenie. Dosiahnutie týchto cieľov si vyžaduje komplexné preskúmanie, identifikáciu oblastí, v ktorých sú potrebné zmeny, a rozvoj koherentných politík, ktoré vytvárajú trvalé a navzájom sa posilňujúce sociálne, hospodárske, administratívne a environmentálne prínosy, pričom je dôležité mať na pamäti vzťahy medzi všetkými cieľmi a zámermi a konať na ich základe. Naše odporúčania poskytujú ambiciózný a konsenzuálny príspevok k dosiahnutiu tejto ambície.

Medzi prioritnými opatreniami odporúčame, aby EÚ vypracovala a realizovala zastrešujúcu vizionársku a transformačnú stratégiu udržateľnej Európy do roku 2030, ktorá by usmerňovala všetky politiky a programy EÚ. Ak má takáto stratégia byť účinná, mala by zahŕňať priebežné aj dlhodobé ciele a zahŕňať víziu udržateľnej Európy, ktorá by šla nad rámec Agendy 2030.

Pri vykonávaní Agendy 2030 Európska komisia a všetky ostatné zainteresované strany musia dodržiavať kľúčové zásady, plniť existujúce záväzky vyplývajúce z medzinárodných dohôd, zaviazat' sa k transformácii nášho sociálneho a hospodárskeho modelu, uprednostňovať a urýchľovať opatrenia pre najchudobnejších a najviac marginalizovaných členov spoločnosti („nikoho neopomenúť“), dbať na hranice možností planéty, rešpektovať ľudské práva a právny štát a zabezpečiť súdržnosť politík v záujme udržateľného rozvoja.

Predostierame aj niekoľko prierezových odporúčaní. Odporúčame EÚ, aby prepracovala svoj riadiaci systém s cieľom zabezpečiť koherentný prístup k udržateľnému rozvoju. Zodpovedať za Agendu 2030 by mal predseda Komisie, ktorému by mal pomáhať špecializovaný projektový tím, aby sa zabezpečila účinná koordinácia a komunikácia o vykonávaní agendy ako súčasť výročnej správy o stave Európskej únie. Takisto budeme potrebovať, aby regióny, mestá, občania, obce, podniky a občianska spoločnosť využili svoje rôznorodé prednosti na plnenie CUR a Parížskej dohody. EÚ by sa mala zasadzovať za územný prístup pri plnení CUR a umožniť obojstranný dialóg, v rámci ktorého by európske a vnútroštátne stratégie

zapájali regionálne a miestne orgány, ako aj občiansku spoločnosť a profesijné organizácie do činností založených na takom prístupe k riadeniu, ktorý by mal viacúrovňový a multilaterálny charakter. Ponúkame tiež možnosť posúdiť podstatu tejto platformy – jej zloženie aj poslanie – a diskutovať o tom, ako v budúcnosti môže najlepšie prispieť k nášmu návrhu inkluzívnej, participatívnej a transparentnej stratégie udržateľnej Európy do roku 2030. V neposlednom rade by sa malo vyvinúť ďalšie úsilie na zabezpečenie súdržnosti politík v záujme udržateľného rozvoja, čo znamená, že všetky politiky EÚ by mali prispievať k udržateľnému rozvoju, a to či u v rámci Európy alebo mimo nej.

Takisto máme niekoľko konkrétnych odporúčaní o tom, ako skvalitniť existujúci súbor nástrojov EÚ. Program lepšej právnej regulácie by mohol byť silnejší, ak by sa do procesu tvorby politiky v plnej miere integrovali ciele a zásady udržateľného rozvoja. Tvorcovia politík EÚ by mali lepšie využívať a ďalej zlepšovať usmernenia pre posudzovanie vplyvu, aby udržateľný rozvoj bol naďalej ich súčasťou. Mal by sa vytvoriť cyklus koordinácie pre udržateľnú Európu, ktorého súčasťou by mali byť akčné plány udržateľného rozvoja EÚ, ako aj správy a odporúčania členských štátov a Európskej komisie o udržateľnom rozvoji. Aj proces európskeho semestra by sa mal riadiť stratégiou udržateľnej Európy do roku 2030 a mal by zahŕňať kontrolu udržateľnosti. Verejné financie EÚ vrátane viacročného finančného rámca by mali byť plne udržateľné a vo finančných právnych predpisoch by mali byť zakotvené definície rizík v oblasti životného prostredia, sociálnej oblasti a oblasti riadenia. Na úrovni členských štátov by sa mali realizovať udržateľné fiškálne reformy, malo by sa riešiť vyhýbanie sa daňovým povinnostiam právnických osôb a fiškálny dumping a mal by sa plne vykonávať akčný program z Addis Abeby. S cieľom informovať budúcich tvorcov rozhodnutí by EÚ mala ďalej rozvíjať integrovaný a účastnícky rámec monitorovania, zodpovednosti a preskúmaní, ktorého súčasťou by mal byť aj komplexný súbor ukazovateľov CUR EÚ a kvalitatívna analýza.

Takisto sme sformulovali niekoľko odporúčaní špecifických pre jednotlivé sektory. Udržateľnosť by sa mala koherentne odrážať vo všetkých politikách a iniciatívach EÚ. Na účely tohto dokumentu sme však určili päť oblastí politiky EÚ, ktoré zohrávajú kľúčovú úlohu pri dosahovaní CUR:

1. Mala by sa ďalej podporovať, podnecovať a regulovať udržateľná spotreba a výroba, pričom osobitnú pozornosť treba venovať globálnym dodávateľským reťazcom. Takisto potrebujeme právne, politické a finančné opatrenia, o ktoré by sa mohol opierať tento prechod. Je potrebné znížiť stopu EÚ, vypracovať dohovor o riadení zdrojov a vypracovať ukazovatele založené na spotrebe. Udržateľnosť by mala byť súčasťou stratégie európskeho priemyslu do roku 2030.

2. EÚ by mala investovať do výskumu a inovácií, ľudí a ľudských talentov, zamestnatelnosti a sociálnej inklúzie. Odporúčame v plnej miere vykonávať Európsky pilier sociálnych práv, podporovať sociálne a solidárne hospodárstvo a zároveň zvýšiť investície do zdravia a blahobytu, pričom udržateľnosť by sa mala stať interdisciplinárnou vedou. Malo by sa zaručiť kvalitné vzdelávanie, podpora pre deti a mladých ľudí by mala byť prioritou a mal

by sa vytvoril' regulačný rámec na zaistenie bezpečných ciest pre žiadateľov o azyl a migrantov. Zároveň treba posilniť integračnú politiku a politiku inklúzie.

3. Klimaticko-energetická politika: EÚ by mala zosúladiť svoje ciele v oblasti klímy a energetiky s dohodnutým cieľom obmedziť nárast globálnej teploty na úroveň 1,5 stupňa v porovnaní s hodnotami z predindustriálneho obdobia a zároveň zvýšiť odolnosť. Postupne treba ukončiť využívanie fosílnych palív, zvýšiť investície do energetickej účinnosti a čistej energie a podporovať zavádzanie riešení inšpirovaných prírodou. Mali by sa obmedziť dopravné zápchy a mala by sa propagovať udržateľná infraštruktúra a komplexné plány mobility. EÚ by navyše mala podporovať rozvojové krajiny pri prispôsobovaní sa zmene klímy a budovaní odolnosti proti nej.

4. Potraviny, poľnohospodárstvo a využívanie pôdy vrátane spoločnej poľnohospodárskej politiky: EÚ by mala zabezpečiť, aby všetky investície EÚ do poľnohospodárstva boli v súlade so Zmluvou EÚ s cieľom zaručiť vysokú úroveň ochrany ľudského zdravia, potravinovú bezpečnosť, ako aj ochranu a zlepšovanie kvality životného prostredia. Podpora z verejných príjmov by mala smerovať na výrobu potravín, poskytovanie verejných statkov a ekosystémových služieb. Zároveň treba zabezpečiť primeranú životnú úroveň poľnohospodárov a umožniť prechod na udržateľné poľnohospodárstvo a potravinové systémy. Prioritou by mali byť investície a výskum so zameraním na hospodársky životaschopné postupy šetrné k životnému prostrediu a globálne hodnotové reťazce by sa mali stať udržateľnými.

5. Politika súdržnosti je významným investičným nástrojom EÚ na podporu plnenia cieľov udržateľného rozvoja. Mala by posilniť dosahovanie cieľov v lokálnom kontexte tak, že sa bude poskytovať pomoc správnym orgánom na nižšej ako celoštátnej úrovni. Zároveň treba podporovať mestskú agendu EÚ, ďalej propagovať sociálne ciele a lepšie podnecovať investície do ekologickejšej a udržateľnejšej infraštruktúry, a to aj vo vidieckych oblastiach.

Keďže opatrenia sú naliehavé, dôrazne vyzývame Komisiu, aby urýchlene a včas nadviazala na naše odporúčania a umožnila tak Európe naplno a promptne využiť príležitosť, ktorú udržateľný rozvoj predstavuje pre naše spoločnosti. Naplnenie našich požiadaviek si bude vyžadovať inkluzívny a participatívny prístup a sme plne odhodlaní k nemu prispieť. Naším konečným cieľom je zabezpečiť, aby sa udržateľný rozvoj stal trvalým prvkom tvorby európskej politiky.

Celé znenie príspevku platformy viacerých zainteresovaných strán pre plnenie CUR k diskusnému dokumentu Smerom k udržateľnej Európe do roku 2030 je dostupné na adrese https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/sdg_multi-stakeholder_platform_input_to_reflection_paper_sustainable_europe2.pdf.